

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเดอล์
ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0492-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DEVELOPMENT OF NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME BASED ON BOYLE'S CONCEPT
AT THE TRAINING SCHOOL FOR GIRL OF BANPRANEE

Miss Sirima kittibuntoon

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non - Formal Education

Department of Non-Formal Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0492-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเดอส์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี
โดย	นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หิรัญรัมย์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หิรัญรัมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

..... กรรมการ
(คุณเพชรินทร์ ตั้งกิตติวงศ์พร)

ศิริมา กิตติบัณฑิต : การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิด
ของบอยเออส์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี. (A DEVELOPMENT
OF NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME BASED ON BOYLE'S CONCEPT AT
THE TRAINING SCHOOL FOR GIRL OF BANPRANEE)

อ. ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา
วิรุณรัตน์ 141 จำนวนหน้า หน้า. ISBN 974-03-0492-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด
ของบอยเออส์ สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี โดยศึกษาความต้องการ
ของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา
และวางแผนโปรแกรมโดยให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านเนื้อหาและ
กิจกรรม และศึกษาความรู้และความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา
สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้เรียนหญิง ที่มี
อายุ 10 – 15 ปี ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
คือ แบบสอบถามความต้องการ แบบทดสอบความรู้ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เรื่องเพศศึกษา และแบบประเมินผลโปรแกรม โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เรียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้าน
เนื้อหา และด้านรูปแบบกิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความต้องการเรียนรู้โรคที่ติดต่อทางเพศ
สัมพันธ์ และเอดส์
2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาระบบโรงเรียนมี
ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05
3. ผลการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของผู้เรียนหญิง ด้าน
กิจกรรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนด้านความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา วิทยากรที่ให้
ความรู้ ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจ และเหมาะสม ผู้เรียนหญิงมี
ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

428 38248 27 : MAJOR NON - FORMAL EDUCATION

KEY WORD: NON - FORMAL EDUCATION / PROGRAMME DEVELOPMENT / BOYLE'S CONCEPT / SEXUAL EDUCATION / BAN PRANEE

SIRIMA KITTIBUNTOON : A DEVELOPMENT OF NON-FORMAL EDUCATION PROGRAMME BASED ON BOYLE'S CONCEPT AT THE TRAINING SCHOOL FOR GIRL OF BANPRANEE. THESIS ADVISOR : PROF OONTA NOPAKUN,
 THESIS COADVISOR : ASSOC PROF DR. PANYA HIRANRUSME, 141 pp.
 ISBN 974-03-0492-3.

The purposes of this research were to construct, develop and evaluate the sexual education programme applied from Boyle's theory for girls of The Training School for Girls of Ban Pranee by study the needs of samples about non-formal sexual education and plan the programme to has the samples paticipated. The samples were girls of The Training School for Girls of Ban Pranee at the ages of 10 - 15 years old. The implements used for collecting data were inquiries about needs and pre-test and post-test papers. Percentage, mean, standard deviation and t-test were used to analyze the data.

Researches findings are as follows:

1. The learners and instructors needs concerning the programme's curriculum and activities were found to be high, especially needs concerning the knowledge about sexual contagious diseases and AIDS were found to be very high.
2. Significantly different between pre-test and post-test papers were at .05 level.
3. The learners and instructors opinions concerning the programme's activity were found to be high. The programme's suitabilities of curriculum, activity, time, learners, operator and instructional media were suitable. The learners' pleasure were found to be at the highest level.

Department NON-FORMAL EDUCATION Student's signature.....

Field of study NON-FORMAL EDUCATION Advisor's signature.....

Academic year 2001 Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากศาสตราจารย์อุ้นตา นพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หิรัญรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ไข และตรวจสอบการทำวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล อาจารย์ชัยยศ อิมสุวรรณ์ และแพทย์หญิงศุภวัญญ์ นั้บถือนेत्र ที่ได้ให้ความกรุณาให้ความรู้และแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคุณเพชรรินทร์ ตั้งกิตติวงศ์พร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ที่ได้ให้ข้อมูล และความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์นคร สันธิโยธิน อาจารย์จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ที่กรุณาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา

ขอขอบคุณคุณวรรัตน์ อภินันท์กุล คุณปริยารี หิรัญรัมย์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเป็นกำลังใจ

ขอขอบพระคุณ คุณแม่ของผู้วิจัย ตลอดจนพี่และน้อง ๆ ของผู้วิจัย ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศิริมา กิตติบัณฑิต

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็ก และเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” ดังนั้น เด็กและเยาวชนทุกคนควรได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ แต่เนื่องจากสภาพสังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้าน ข้อมูล ข่าวสาร และวัฒนธรรมจากต่างประเทศที่เข้ามาในสังคมไทยอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบมากมายต่อสังคมไทย ปัญหาอย่างหนึ่งคือ ปัญหาทางเพศ ซึ่งเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนเราอย่างใกล้ชิด เรื่องเพศเป็นเรื่องที่มีบทบาทสำคัญมากพร้อม ๆ กับการเกิดของมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยธรรมชาติแล้วเรื่องเพศมีความหมายและขอบเขตที่กว้างขวางมาก แรงดันทางเพศ (sex drive) เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของเรื่องเพศเท่านั้น ลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ (human sexuality) นั้นเป็นลักษณะสำคัญส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของคนเรา ซึ่งเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางเพศที่เกิดขึ้นกับบุคคลในวัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็ก วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ อย่างต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ทางเพศ ยังนับว่าเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของแนวทางหรือภาพพจน์แห่งชีวิตบุคคล รวมทั้งยังจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบในทุกสิ่งทุกอย่างแห่งความเป็นมนุษย์อีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะความเป็นเพศของมนุษย์ได้แทรกเข้าไปอยู่ในบทบาทต่าง ๆ อย่างแนบสนิททั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ที่เพศชายและเพศหญิงต่างได้แสดงออกอยู่เป็นประจำโดยทั่วไป (สุชาติ โสมประยูร และ วรณี โสมประยูร, 2541) จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้สังคมไทยมีอิสระเสรีในเรื่องเพศมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่พยายามเลียนแบบวิถีชีวิตตะวันตก แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และเด็กและเยาวชนเองก็ยังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศน้อย และมีความเชื่อผิด ๆ อยู่มาก เพราะขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง

วัยรุ่นและเยาวชนเป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาการทางเพศด้วย เด็กในวัยนี้จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา และมีความเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับวัยและเพศของตน การมีความรู้เรื่องเพศที่จำกัดและไม่ถูกต้อง เมื่อรวมกับความอยากรู้อยากเห็นย่อม

ทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรม ปัญหาทางเพศ ปัญหาอื่น ๆ ตามมาเช่น การตั้งครรภ์ นอกสมรส การทำแท้ง ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์

โรคเอดส์ เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงและเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผู้ที่เป็นโรคเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เนื่องจากยังไม่พบวัคซีนป้องกันหรือมีการรักษาโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งสาเหตุหลักของการติดเชื้อไวรัสเอดส์ก็คือ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ป่วยเอดส์ การสำส่อนทางเพศ การใช้เข็มฉีดยาเสพติดที่มีเชื้อไวรัสเอดส์อยู่ จากรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์จากสถานบริการภาครัฐและเอกชน ของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 109,009 ราย รายงานทางระบาดวิทยาดังกล่าว แสดงจำนวนผู้ป่วยเอดส์ต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากผู้ป่วยจำนวนหนึ่งไม่ได้ไปใช้บริการ แต่ทั้งนี้จากการคาดประมาณของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า จำนวนผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2543 จะมี ผู้ป่วยเอดส์ 458,063 คน และในปี พ.ศ. 2548 น่าจะมีผู้ป่วยเอดส์ 769,122 คน ส่วนการกระจายการติดเชื้อเอดส์ในเพศและกลุ่มอายุต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน โดยพบจากการสำรวจสุขภาพของประชากรไทย พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นอัตราการติดเชื้อเอดส์ในสตรีไทย อายุ 13 - 19 ปี และ 20-34 ปี สูงกว่าผู้ชายกลุ่มอายุเดียวกัน ส่วนผู้ชาย พบว่า กลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไปมีอัตราการติดเชื้อเอดส์สูงกว่าเยาวชนรุ่นใหม่ นั่นคือข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เยาวชนหญิงมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์มากกว่าเยาวชนชาย (นายแพทย์ชัยยศ คุณานุสนธิ์ และคณะ, 2542)

ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนา เป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่ง ส่วนใหญ่การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นจะขาดการวางแผน การป้องกันการคุมกำเนิด ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้เจตนาขึ้น ซึ่งเป็นการยากที่จะทราบจำนวนที่แน่นอน ในปี 2536 องค์การอนามัยโลก รายงานว่า มีหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาทั่วโลกปีละ 53 ล้านคน หรือประมาณ 150,000 คนต่อวัน หญิงเหล่านี้จะแก้ปัญหาด้วยการทำแท้งเกือบทั้งหมด ซึ่งพบว่าหนึ่งในสามทำแท้งด้วยวิธีไม่ปลอดภัย และเสียชีวิตถึง จำนวน 500 คนต่อวัน หรือ 180,000 คนต่อปี (กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2537) สตรีโสดที่ทำแท้งส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.60 อยู่ในกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี รองลงมา ร้อยละ 40.50 อยู่ในช่วงอายุ 15 - 19 ปี (กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข, 2533) ส่วนการศึกษาเรื่องสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและกระบวนการตัดสินใจทำแท้ง : กรณีศึกษาในคลินิกเอกชนของกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและไปปรึกษาการทำแท้งที่คลินิกเอกชน 3 แห่ง พบว่า

ลักษณะของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาจะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปีมากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 50.8 เป็นผู้ที่ยังเป็นโสดร้อยละ 54.4 และ ผู้ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาคือจะเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา มากที่สุดคือร้อยละ 24.2 (ศุภมาส เศรษฐพงษ์กุล และ ปาจารย์ ผลประเสริฐ, 2536)

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นส่วนหนึ่งได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนหญิง ซึ่งจะมีปัญหามากกว่าเด็กและเยาวชนชาย และมีแนวโน้มจะเกิดมากขึ้นเรื่อย ๆ และนับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้น สาเหตุที่สำคัญที่เป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เนื่องมาจากการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา เช่น การคุมกำเนิด การปฏิบัติตัวทางเพศที่ถูกต้องและเหมาะสมของเด็กและเยาวชน จึงทำให้เกิดการพลั้งพลาดจากการศึกษาของเวรตี คำประกาศ (2538) ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ที่เยาวชนเห็นด้วยเกือบทั้งหมด ได้แก่การให้ความรู้ด้านเพศศึกษา (99.1%) จึงควรที่จะให้ความสำคัญในการให้ความรู้ด้านเพศศึกษาที่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน

ในปี พ.ศ. 2540 สถิติคดีอาญาในประเทศไทย ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีสถิติการรับแจ้งคดีฆาตกรรมทั้งสิ้น 3,726 ราย จับกุมได้ 2,565 ราย มีการรับแจ้งวันละ 10.3 ราย มีอัตราการรับแจ้ง 6.21 ต่อประชากร 1 แสนคน แนวโน้มการรับแจ้งของคดีประเภทนี้ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มไม่คงที่ ลักษณะของผู้เสียหาย ผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.6 โดยเป็นเด็กและเยาวชน ร้อยละ 9.14

จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้หญิง เด็กและเยาวชนหญิง ได้รับความเสียหายจากปัญหาเรื่องเพศเป็นจำนวนมาก กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา จึงเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัยมาตั้งแต่ต้น ทั้งการศึกษาเพื่อเข้าใจพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยง และพฤติกรรมทางเพศ และการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม การควบคุมกลุ่มวัยรุ่นในสถานศึกษา ทั้งอาชีววะ มัธยมศึกษา วิทยาลัย โดยพบว่าการศึกษาน้อยมากในกลุ่มที่อยู่นอกระบบการศึกษา (เพ็ญจันทร์ ประดับมุข : 2542)

ในปัจจุบัน พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นถึงความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เด็กและเยาวชน จึงได้กำหนดให้เพศศึกษาเป็นหัวข้อที่สำคัญหัวข้อหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมทั้งด้านสุขวิทยา ชีววิทยา สรีรวิทยา สังคมและจิตวิทยา ความต้องการและพัฒนาการของผู้เรียนตามวัยและวุฒิภาวะ ในการสอนเรื่อง “เพศศึกษา” แต่ในอนาคตมีแนวโน้ม

ที่จะใช้คำว่า "ชีวิตและครอบครัวศึกษา" มาแทน เพื่อครอบคลุมเนื้อหาดังกล่าว (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน : 2543)

การศึกษานอกโรงเรียน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและถูกต้องให้เหมาะสมกับประชาชน เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องเพศ ผู้วิจัยได้เห็นว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระหว่างการสอบสวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งศาลพิพากษาเอาตัวไว้ฝึกอบรม จึงเหมาะสมที่จะปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศและวัยของตน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในเรื่องเพศได้ และยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติด้วย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความต้องการในการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของเด็กและเยาวชนหญิง เพื่อนำมา สร้างและพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเรื่อง เพศศึกษา ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนหญิง ซึ่งนับเป็นกลุ่มตัวแทนที่สำคัญเนื่องจาก เป็นประชากรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น โดยเป็นวัยที่มีความสนใจในเรื่องเพศ และเพื่อนต่างเพศมาก เนื่องจากสภาพร่างกายที่เจริญเติบโตตามธรรมชาติ ทำให้มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองเรื่องเพศค่อนข้างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติจำนวนผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว ซึ่งบางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วย รวมทั้งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้กระทำความผิด ซึ่งมีประวัติการใช้ยาและสารเสพติด จึงทำให้อาจจะมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านเพศศึกษามาก ประกอบกับปัญหาด้านครอบครัว การเลี้ยงดูของพ่อแม่ จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงเห็นว่าควรสร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออล (Boyle) เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดของบอยเออล เนื่องจากเห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นบอยเออลได้ให้ความสำคัญในการสำรวจชุมชนสำรวจความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเท่าที่สำรวจมายังไม่พบว่ามีกรนำแนวความคิดของบอยเออลมาใช้ในการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา เพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่จะที่เสนอแนะหรือป้องกันปัญหาทางเพศที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอันจะทำให้เกิดความรู้ ทัศนคติ และค่านิยม

ที่ถูกต้อง ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในจัดทำกิจกรรมในเรื่องเพศศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. สร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ตามแนวคิดของบอยเออส์ สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี
 - 1.1 ศึกษาความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี
 - 1.2 วางแผนโปรแกรมโดยให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านเนื้อหา และกิจกรรม
2. ศึกษาความรู้และความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี เท่านั้น
2. เนื้อหาด้านเพศศึกษา มีดังนี้
 - 2.1 ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์
 - 2.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์
 - 2.3 ความรู้ความสามารถในทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี เป็นการฝึกทักษะที่จำเป็น และมีค่านิยมที่ถูกต้อง
 - 2.4 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ
 - 2.5 ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศ
 - 2.6 ความรู้ ความเข้าใจด้านสังคม และวัฒนธรรม ได้รับความรู้และฝึกอบรมจรรยา มารยาท ศีลธรรม บทบาทชายหญิง

3. ขั้นตอนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเอลด์ 5 ขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ
- 3.2 กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นผู้เรียนหญิง
- 3.3 การวางแผนการสอน (instructional plan) ที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิง ได้มีส่วนร่วม
- 3.4 ปฏิบัติการตามแผน
- 3.5 ดำเนินการประเมินเพื่อทราบผลและคุณค่าของโปรแกรม

4. ในการวิจัยครั้งนี้จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนหญิง ที่มีอายุ 10 - 15 ปี ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี เนื่องจากอายุ 10 - 15 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยนี้มีความอยากรู้ในเรื่องเพศศึกษา และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนหญิง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม

สมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของณัฐวรรณ จิตต์ทา (2538) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของการขายบริการทางเพศ สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิธีเรียนแบบทางไกล จังหวัดเชียงราย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจและระดับเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับอันตรายของการขายบริการทางเพศ หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการให้การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อารีแก้วสถิตย์วงศ์ (2538) เรื่องการนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมแล้วประชาชนระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มด้านต่าง ๆ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สุวัฒน์ วิฒนวงศ์ (2529) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายสำคัญในการจัดทำโครงการทางการศึกษาผู้ใหญ่ว่า เพื่อจะช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรม หรือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจเพิ่มทักษะ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

จากการศึกษางานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

1. หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ผู้เรียนหญิงมีความรู้เพิ่มมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ สาลี เพ็ญศิริ (2535) เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ

ต่อรูปแบบมากที่สุดผ่านเกณฑ์การประเมินตั้งแต่ 2.50 อารี แก้วสถิตย์วงศ์ (2538) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงาน เป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่ากิจกรรม ที่นำเสนอมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัย ดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ผู้เรียนมีความ พึงพอใจในโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในระดับสูง

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างทุกคนได้ตอบแบบสอบถามด้วยความรู้ ความสามารถ แสดงความรู้สึ กนึกคิดของตนเองด้วยความจริงใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน หมายถึง โปรแกรมการศึกษาจากระบบ โรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ที่จัดขึ้นอย่างมีขั้นตอน ตามแนวคิดของบอยเอลด์ 5 ขั้นตอน คือ

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ

1.2 กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นผู้เรียนหญิง

1.3 การวางแผนการสอน (instructional plan) ที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิง ได้มีส่วนร่วม

1.4 ปฏิบัติการตามแผน

1.5 ดำเนินการประเมินเพื่อทราบผลและคุณค่าของโปรแกรม

2. ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ หมายถึง สสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี โดยใช้แบบสอบถาม ความต้องการด้านเนื่อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรม

3. กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นผู้เรียนหญิง หมายถึง การกำหนด วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนหญิง

4. การวางแผนการสอน (instructional plan) ที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิงได้มีส่วนร่วม หมายถึง การเตรียมเนื้อหา วิทยากร กิจกรรม และสื่อ/อุปกรณ์ โดยให้ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัด

5. ปฏิบัติการตามแผน หมายถึง การจัดโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เรื่อง เพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

6. ดำเนินการประเมินเพื่อทราบผลและคุณค่าของโปรแกรม หมายถึง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความคิดเห็นต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

7. ผู้เรียนหญิง หมายถึง เด็กและเยาวชนหญิง อายุ 10 – 15 ปี ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

8. สถานฝึกและอบรม หมายถึง สถานที่ดำเนินการฝึกและอบรม เพื่อแก้ไขความประพฤติของเด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้การฝึกอบรม

9. เพศศึกษา หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ดีในเรื่องเพศ

10. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หัวหน้าสถานฝึกและอบรม เจ้าหน้าที่อบรมและวิชาชีพ นักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาล ที่ปฏิบัติงานในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางเสนอการจัดการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาสำหรับสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี และที่อื่น ๆ ที่สนใจ

2. เป็นแนวทางในการนำแนวคิดของบอยเออส์ มาจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเรื่องอื่น ๆ และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ

3. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ศึกษาหรือทำวิจัยต่อไปในเรื่องการจัดการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเอลด์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี” เป็นการวิจัยเพื่อเสนอรูปแบบการนำแนวคิดของบอยเอลด์ มาจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในเรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

1. แนวความคิดของบอยเอลด์ ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 - 1.1 ความหมายของโปรแกรม (program)
 - 1.2 ความหมายของโครงการ (project)
2. แนวความคิดเรื่องเพศศึกษา
3. หลักสูตรเพศศึกษา
4. สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดของบอยเอลด์ ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ความหมายของโปรแกรม (program)

ไทเลอร์ (Tyler, 1983) ได้ให้คำจำกัดความ โปรแกรมว่า โครงร่างของงานที่จะกระทำ หรือการจัดเตรียมแผนการที่จะทำ หรือชุดเหตุการณ์ที่รวบรวมไว้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมทุกอย่างที่กระทำในค่าย หรือศูนย์ต่าง ๆ เป็นต้น

นิตา ชูโต (2527) ได้ให้คำจำกัดความ โปรแกรมว่าหมายถึง “ความคิด” “แนวทาง” “กิจกรรม” หรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในโปรแกรมนั้น ๆ วางแนวคิด การจัดการกิจกรรม หรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ มีงบประมาณ และระยะเวลา ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

บอยเอลด์ (Boyle, 1981) ได้ให้คำจำกัดความ โปรแกรมว่าหมายถึง สิ่งที่เกิดจากกิจกรรม การวางโปรแกรม โปรแกรมประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน การประเมินและรายงาน

ชรอยเดอร์ (Waymne L. Shroeder, 1975) ได้ให้ความหมายของคำว่า “โปรแกรม” ดังนี้

1. โปรแกรมเป็นกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศหนึ่ง ๆ
2. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดในองค์กรหนึ่ง ๆ
3. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดสำหรับประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
4. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เปิดสอนหรือฝึกอบรมระยะสั้น ๆ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า “โปรแกรม” หมายถึง การจัดวางแผนจัดกิจกรรมอย่างมีระบบตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน และการประเมินผลโปรแกรม

1.2 ความหมายของโครงการ (project)

พอล (Paul Gaddis, 1959) กล่าวว่า โครงการ เป็นหน่วยองค์การหนึ่งที่มีมุ่งกระทำการเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ทั้งทางด้านเวลา งบประมาณ และการดำเนินงาน

มอริส (Morris J. Solomon, 1970) กล่าวว่าโครงการเป็นหน่วยกิจกรรมที่เล็กที่สุดที่สามารถแบ่งแยกเพื่อการวางแผนการวิเคราะห์และการบริหารได้

ไทเลอร์ (Tyler, 1983) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง จินตนาการหรือทิศทางของงานที่กระทำ ตลอดจนข้อเสนอหรือแผนงานที่จะดำเนินการ ซึ่งหมายรวมถึงงานที่แบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ของหน่วยงานขนาดใหญ่ด้วย

ไอ. เอ็ม. ดี. ลิตเติล และ เจ. เอ. มิลลิส (J. M. D.. Little and J. A. Mirrlees, 1974) กล่าวว่าโครงการหมายถึง แผนงาน หรือส่วนหนึ่งของแผนงานที่มีการลงทุนด้านทรัพยากร

เทียนฉาย กิระนันท์ (2537) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง เป็นการกะเกณฑ์หรือการเตรียมการเพื่อกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจจะหมายถึงแนวความคิดในเรื่องหนึ่ง ๆ เพื่อหาทางปฏิบัติหรือดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ที่แน่ชัดและมีระบบ

สรุปได้ว่า “โครงการ” หมายถึง กิจกรรม หรือแผนงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีข้อจำกัดไว้ทั้งทางด้านเวลา งบประมาณ และการดำเนินงาน

โครงการ (project) นั้นพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้บัญญัติว่า หมายถึง "แผนหรือเค้าโครงตามที่กำหนดไว้" ซึ่งคำทั้งสองคำนี้มีความหมายที่คาบเกี่ยวกัน จนบางครั้งการใช้สามารถนำไปใช้แทนกันได้ระหว่าง โปรแกรม และโครงการ (เยาวดี วิบูลย์ศรี : 2539) ข้อแตกต่างของสองคำนี้ คือ โครงการ (Project) ตามปกติจะหมายถึง ลักษณะของงานที่มีใช้งานประจำ แต่จะเป็นงานสำคัญที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์ในสังคม โดยจะต้องรีบดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายในระยะเวลาและวงเงินงบประมาณที่ระบุไว้อย่างแน่นอน ส่วนคำว่า โปรแกรม (Program) จะหมายถึงงานประจำ ซึ่งจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าโปรแกรมนั้น ๆ จะถูกล้มเลิก หรือปรับหรือระบบไปในทิศทางใหม่ หรือมองอีกมุมหนึ่งคือ โปรแกรมหนึ่ง อาจมีโครงการอยู่ในโปรแกรมนั้นได้หลายโครงการ และโครงการหนึ่ง ก็อาจจะกลายเป็นโปรแกรมต่อไปได้ในอนาคต

ส่วนในแวดวงสถาบันและองค์การการศึกษา นอกกระบวนหรือการพัฒนาชุมชนมักพูดถึง program ในความเดียวกับ คำว่า "หลักสูตร (curriculum)" ที่ใช้ในสถานการณ์ของในระบบโรงเรียน โดยคำว่า หลักสูตร ในที่นี้อาจหมายถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการวางแผนให้เกิดขึ้นตามลำดับ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ : 2542) ดังนั้นการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะใช้คำว่าโปรแกรมมากกว่าหลักสูตร ทั้งนี้ด้วยสาเหตุที่ว่า โปรแกรมนี้ให้ความหมายทางภาคปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง และไม่ตายตัวมากกว่า ในระบบ เพราะหลักสูตรที่พบนั้นมักจะมีการกำหนดเรื่องเวลา สถานที่ เนื้อหา ตลอดจนจะมีการจัดบุคลากรเข้าทำงานที่แน่นอน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้น้อย ตรงกันข้ามการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ น้อยมาก มีลักษณะที่ยืดหยุ่นตามความสนใจของผู้เรียนและกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน

โปรแกรมการสอน หมายถึง รายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์ หรือการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมาย หรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรม และประเมินผลโปรแกรม (ดวงเดือน อ่อนน้อมและคณะ, 2529)

รูปแบบของโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบนั้นบอยเชลล์ (Boyle, 1981 : อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ 2542) แบ่งเป็น 3 รูปแบบใหญ่คือ

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา (Developmental Programs) เป็นโปรแกรมที่ศึกษาและระบุปัญหาของกลุ่มบุคคล ชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบเพื่อช่วยประชาชนแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนตนเอง จุดเริ่มต้นมักเกิดในสถานการณ์ที่คลุมเครือ แม้ประชาชนยอมรับว่าเป็นปัญหา และต้องการแก้ไขแต่ก็ไม่สามารถระบุปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงได้ชัดเจน หรือแม้กระทั่งยากที่จะจัดอันดับความสำคัญของปัญหาได้ เพียงแต่ทุกคนเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลง ให้ดีกว่าเดิม กลายเป็นหน้าที่ของผู้วางโปรแกรม ต้องตัดสินใจในกระบวนการที่จะใช้ในการเริ่มต้นวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของโปรแกรม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ต้อง เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่อาจเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากโปรแกรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์นี้ เนื่องจากการที่ประชาชนที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักในปัญหา ร่วมลงมือแก้ไข และพึงพอใจในผลของโปรแกรมเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโปรแกรมเชิงพัฒนา

ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโปรแกรมในรูปแบบนี้ คือ การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอันเป็นเป้าหมายของโปรแกรม ดังนั้นการถ่ายโอนความรู้ การเรียนรู้ทั้ง องค์ความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ มักเป็นผลที่เกิดขึ้นในโปรแกรมเชิงพัฒนาที่มี ประสิทธิภาพ การอำนวยความสะดวกให้เกิดความรู้ เป็นวิธีหลักในการบรรลุถึงเป้าหมาย หรือ อีกนัยหนึ่ง คือ การค้นพบแนวทางแก้ไข เป็นการประเมินความสำเร็จของโปรแกรมเชิงพัฒนา

2. โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Programs) เป็นโปรแกรมที่มุ่งหมายให้เกิดการปรับปรุง และพัฒนาความสามารถพื้นฐานของบุคคล เพื่อพัฒนาบุคคลให้ก้าวหน้า เป็นการเน้น การสอนเนื้อหาของวิชาการ เพื่อการพัฒนาของบุคคลให้ก้าวหน้า พื้นฐานที่ใช้ประกอบการ ตัดสินใจในกระบวนการวางโปรแกรมเชิงสถาบัน คือเหตุผล และลำดับการจัดวางเนื้อหาขององค์ ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ นักการศึกษานอกระบบทำหน้าที่ช่วยผู้เรียนได้เรียนรู้และเชี่ยวชาญใน วิชาการ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดโดยโครงการเชิงสถาบันจะมีโครงสร้างและรูปแบบตาม หลักวิชาการอย่างเคร่งครัดและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน นักพัฒนา ประชาชน ผู้ประกอบอาชีพ ต่าง ๆ อาจต้องเข้าร่วมโปรแกรมเชิงสถาบัน เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยี

โปรแกรมเชิงสถาบันต่างกับโปรแกรมเชิงพัฒนาที่กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยที่โปรแกรมเชิงพัฒนากำหนดวัตถุประสงค์ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แต่โปรแกรม

เชิงสถาบันกำหนดวัตถุประสงค์จากความรู้ในวิทยาการนั้น ๆ และการประเมินโปรแกรมเชิงสถาบันมุ่งวัดที่ความรู้ ความชำนาญในเนื้อหา และมุ่งวัดการพัฒนาการส่วนบุคคล โปรแกรมเชิงสถาบันนี้มักเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการแก้ไขปัญหาใหญ่ในโปรแกรมเชิงพัฒนา

3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศ (Informational Programs) เป็นโปรแกรมที่มุ่งที่การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ระหว่างนักการศึกษาหรือผู้วางโปรแกรม เป็นการตอบสนองสถานการณ์ที่มีผลการวิจัยใหม่ การค้นพบใหม่ เกิดขึ้นกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติประชาชน จำเป็นต้องรู้ ความสำเร็จของโปรแกรมเชิงสารสนเทศ ขึ้นอยู่กับระดับความพร้อมของการเผยแพร่ เนื้อหาความรู้และข่าวสาร รวมทั้งระดับการนำความรู้และข่าวสารที่เผยแพร่ไปใช้

จุดที่โปรแกรมเชิงสารสนเทศ แตกต่างกับโปรแกรมอีกสองรูปแบบ คือการมีกลไกการตอบกลับน้อย โปรแกรมเชิงสารสนเทศนี้ใช้กรรมวิธีเผยแพร่ ที่มีได้ติดต่อกับบุคคลเป้าหมายโดยตรง โปรแกรมเชิงสารสนเทศมักเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในโปรแกรมเชิงพัฒนา และเชิงสถาบัน

โดยสรุปโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยทั่วไปแม้ว่าสามารถแยกรูปแบบเป็นสามรูปแบบแต่ในทางปฏิบัติ โปรแกรมการศึกษาใหญ่มักมีโปรแกรมการศึกษาย่อยประกอบและดำเนินการต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่งมิใช่เพียงโปรแกรมเดียวโดด ๆ ในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมักอยู่ในรูปของโปรแกรมเชิงพัฒนาที่มุ่งการแก้ปัญหาประชาชนและองค์กรอื่นหลากหลาย เข้ามามีส่วนร่วมโปรแกรมเชิงพัฒนามักมีโปรแกรมเชิงสถาบันและเชิงสารสนเทศ เป็นโปรแกรมย่อยหลายโปรแกรมประกอบ ต้องมีการดำเนินการสืบเนื่องจนกระทั่งบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา

การวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความพยายามที่มุ่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบุคคลและระบบสังคม ที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก ระบบสังคมในที่นี้ หมายถึง ครอบครัว ชุมชน สมาคมวิชาชีพหรือชาติก็ได้ การเปลี่ยนแปลงเกิดได้หลากหลายรูปแบบ หลายระดับ การเปลี่ยนแปลงอาจอยู่ในรูปความก้าวหน้า การพัฒนา ความทันสมัย หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงจากความเสื่อมให้กลับมาอยู่ในสภาพเดิม รูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่บอยล์ (Boyle, 1981: อ้างถึงในชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ) กล่าวถึงมีหลากหลายรูปแบบอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงในบุคคล (Individual change) บุคคลเป็นหน่วยที่พื้นฐานที่สุดในระบบใด ๆ ก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในบุคคลประกอบด้วยด้านสติปัญญา ด้านความเชื่อ เจตคติ และด้านทักษะ
2. การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มบุคคล (group change) เป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงวิถีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมีผลให้ รูปแบบของกลุ่ม (group pattern) เปลี่ยนแปลงด้วย
3. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (cultural change) เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การกำหนดคุณค่า บรรทัดฐานของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนี้เกิดขึ้นช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
4. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (political change) เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อส่วนต่าง ๆ ในระบบสังคม
5. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (technological change) เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การผลิตและประสิทธิภาพของระบบสังคม เป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนมีผลต่อวิถีชีวิต
6. การเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อความสามารถ ของระบบสังคมที่จะบรรลุเป้าหมาย

โดยในแนวคิดของการเปลี่ยนทางสังคมที่มีการวางแผน บทบาทของนักการศึกษาในระบบผู้รับผิดชอบโปรแกรมมีแนวโน้มในเชิงรุก มากกว่าเชิงรับหรือตอบสนองเท่านั้นบอยเออร์ล (Boyle, 1981) เสนอความเชื่อเบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมที่เป็นพื้นฐานทางปรัชญาในการดำเนินบทบาทดังกล่าว ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ
2. การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนามากที่สุดนั้น สามารถกำหนดล่วงหน้าและบรรลุได้ตามความต้องการ
3. โปรแกรมการศึกษานอกระบบที่วางแผนและดำเนินการอย่างเหมาะสม มีส่วนสนับสนุนสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผน
4. การเปลี่ยนแปลงด้านปัญญา ความเชื่อ และทักษะ ความชำนาญของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
5. ประชาชนและชุมชนต้องการการชี้แนะ และความเป็นผู้นำของนักการศึกษานอกระบบที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและมีวิถีชีวิตที่ดีกว่า

เป้าหมายของการวางโปรแกรมการศึกษานอกระบบเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีการวางแผน ดังนั้นหน้าที่ของผู้วางโปรแกรมสมควรต้องให้รายละเอียดอย่างชัดเจนของเงื่อนไขหรือสภาวะที่ต้องการให้เกิดขึ้น ประชาชนได้รับการกระตุ้นหรือสร้างความตระหนักในสิ่งที่ควรเป็นกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน ประชาชนก็จะชวนขวยเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองในที่สุด

บอยเชอล์ (Boyle, 1981 : อ้างถึงในชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ 2542) การวางโครงการ คือ การปฏิบัติการและการตัดสินใจที่ละเอียดรอบคอบของผู้วางโครงการและตัวแทนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการนั้นร่วมกันในกิจกรรมการวางโครงการดังต่อไปนี้

1. การสร้างพื้นฐานปรัชญาในการวางโครงการ (philosophical basis for programming)

การวิเคราะห์ความเชื่อของผู้วางโครงการเป็นสิ่งสำคัญอันเป็นพื้นฐานในการวางโปรแกรม แม้จะเป็นสิ่งที่กระทำไม่ถนัดนัก ความเชื่อมีอิทธิพลอย่างมาก ในการเลือกปฏิบัติในขั้นตอนของการวางโปรแกรมตั้งแต่การเลือกแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์ ปัญหาและสาเหตุซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นผู้ที่มีความเชื่อและปรัชญาต่างกัน จะเลือกแหล่งข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ต่างกัน ความแตกต่างตามความเชื่อเชิงปรัชญามีผลในทุกขั้นตอนจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินโปรแกรมและการรายงานความสำเร็จของโปรแกรม

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการ (situational analysis of problems and needs)

ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการวางโปรแกรม เนื่องจากขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการศึกษ วิเคราะห์ แปลความ พิจารณาสິงที่เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายและชุมชน จุดเริ่มต้นของกระบวนการวางโปรแกรมมักเริ่มจากสถานการณ์ที่คลุมเครือ อาจกำหนด ความต้องการที่ชัดเจนยังไม่ได้ หรือแม้มีการกำหนดความต้องการได้แต่ก็อาจเป็นความต้องการที่มีไข ความต้องการที่แท้จริง จึงยังต้องนำมาวิเคราะห์ เลือกและจัดลำดับความสำคัญตามสภาพความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์

3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการโปรแกรมของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย (Involvement of potential clientele)

ผู้วางโปรแกรมการศึกษานอกระบบต้องตัดสินใจในรายละเอียดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เช่น ใครบ้างควรมีส่วนร่วม ควรมีส่วนร่วมอย่างไร มากน้อยแค่ไหน นำมาใช้ในการวิเคราะห์หาลึกซึ้งเท่าใด ให้น้ำหนักความสำคัญแค่ไหน การตัดสินใจดังกล่าวมีผลต่อการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการมีส่วนร่วมรูปแบบของโปรแกรม และวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของบุคคลเป้าหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญต้องพิจารณาประกอบด้วย

4. ระดับความรู้ ปัญญา สถานะภาพทางสังคมของกลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนร่วม (levels of intellectual and social development of potential clientele)

กิจกรรมโปรแกรมการศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ควรเน้นที่ผู้เรียนในสภาพชีวิตจริงและผู้เรียนเป็นผู้กระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นนักการศึกษานอกระบบต้องให้ความสำคัญในประเด็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้วางโปรแกรมจึงควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของกลุ่มคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางโปรแกรม ความแตกต่างระหว่างบุคคลอาจเป็นทั้ง ปัจจัยในเชิงบวก และปัจจัยในเชิงลบได้ทั้งสิ้น ผู้วางโปรแกรมจึงต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการตัดสินใจเลือก

5. แหล่งข้อมูลเพื่อการพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ (source to investigate and analyze in determining program objectives)

ผู้วางโปรแกรมควรพยายามใช้ประโยชน์มากที่สุด จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ยิ่งจำนวนแหล่งข้อมูลมากและหลากหลายเท่าไร ก็ยิ่งช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ มีความเป็นไปได้สูงมากเท่านั้น แหล่งข้อมูลที่นิยม คือ ผู้เรียนหรือประชาชนที่ร่วมโปรแกรมนั่นเอง ชุมชน สภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา

รูปแบบของโปรแกรมมีส่วนในการพิจารณาเลือกชนิดของข้อมูลและแหล่งของข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเชิงพัฒนาต้องยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงตามแหล่งของข้อมูลซึ่งทำให้วัตถุประสงค์ต้องมีการเปลี่ยนทิศทางตามไปด้วย ตามที่กล่าวมาแล้วที่ว่าโปรแกรมเชิงพัฒนามักเริ่มที่สภาพการณ์ที่คลุมเครือ ดังนั้นในการศึกษาแหล่งข้อมูลเบื้องต้น อาจกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ระดับหนึ่ง แต่เมื่อการศึกษาแหล่งข้อมูลและการดำเนินงานของกลุ่มเป้าหมายคือไป

ระดับความต้องการอาจพัฒนาอีกซึ่งมากขึ้น อาจทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ตามความต้องการที่เปลี่ยนไป

6. ข้อจำกัดในด้านบุคคลและสถาบัน (institutional and individual constraints)

ในการวางโปรแกรมการศึกษา ควรตระหนักถึงข้อจำกัดทั้งด้านบุคคลและด้านสถาบัน ข้อจำกัดเหล่านี้อาจปรากฏให้เห็นชัดเจนบ้าง มีอยู่แต่อาจไม่เห็นชัดเจนบ้าง ข้อจำกัดเหล่านี้อาจหลีกเลี่ยงได้ถ้ามีการจัดการที่ดี ที่สำคัญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางโปรแกรมการศึกษาต้องตระหนักในความสำคัญของข้อจำกัดและยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางโปรแกรม

7. เกณฑ์สำหรับจัดลำดับความสำคัญ (criteria for establishing program priorities)

บ่อยครั้งที่ผู้วางโปรแกรมเผชิญกับความต้องการหลากหลาย และมีความจำเป็นด้วยกันทั้งสิ้น แต่อาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและทรัพยากร การตัดสินใจเลือกจึงเป็นสิ่งที่ยาก การจัดลำดับความสำคัญเป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจขั้นต้นของการจัดลำดับความสำคัญคือกำหนดเกณฑ์กลุ่มเป้าหมายควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อให้การตัดสินใจและจัดลำดับความสำคัญเป็นที่ยอมรับและสมเหตุสมผลตามสภาพการณ์จริง

8. ความยืดหยุ่นของแผนโปรแกรม (degree of flexibility of planned programs)

ความยืดหยุ่นและความสามารถเปลี่ยนแปลงได้เป็นหลักสำคัญของการวางโปรแกรม การประเมินอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้มีการปรับปรุงทิศทางของโปรแกรมให้สอดคล้องกับสภาพความจริงทั้งในด้านทรัพยากรและปัญหา

9. การได้รับความเห็นชอบเชิงกฎหมายและการสนับสนุนจากอำนาจที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (legitimation and support with formal and informal power situation)

ในหลายขั้นตอนของกระบวนการวางโปรแกรมที่จำเป็นต้องเกิดการยอมรับและเห็นชอบเชิงกฎหมายและการสนับสนุนจากแหล่งอำนาจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจที่จะปฏิเสธหรือยอมรับและสนับสนุนกระบวนการวางโปรแกรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มศึกษาสภาพการณ์จนกระทั่งประเมินโปรแกรม ผู้วางโปรแกรมและเจ้าหน้าที่โปรแกรมพึงสำรวจในประเด็นนี้ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนเป็นอันมาก

10. การเลือกและดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ (selecting and organizing learning experiences)

ความหมายของการเรียนรู้ที่นิยมกว้างขวางมักสรุปว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรมในความหมายนี้หมายรวมไปถึงการปฏิบัติ การคิดและการรู้สึก กรรมวิธีที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ผู้วางโปรแกรมต้องตรวจสอบความเชื่อของตนเอง และองค์กร สร้างเป็นกรอบความคิด แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความเชื่อเชิงปรัชญาในการจัดการศึกษาระบบและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้ครบถ้วน

11. การเลือกรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ (identify instructional design)

ผู้วางโปรแกรมต้องรับผิดชอบในการเลือกรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้ง เลือกวิธี เทคนิค และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับเนื้อหา รูปแบบของกิจกรรม และผู้เรียนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ไม่มีวิธี เทคนิคและเครื่องมือใดที่ดีที่สุด การตัดสินใจเลือกใช้ควรใช้ข้อควรพิจารณาดังนี้ คือ 1. วัตถุประสงค์ของการเรียน 2. ความสนใจและคุณลักษณะอื่น ๆ ของผู้เรียน ผู้ใหญ่ 3. ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 4. ความพร้อมของเครื่องมือและทรัพยากร และ 5. ความสนใจความถนัดของผู้วางโปรแกรม ในบางกรณีข้อมูลทั้ง 5 นี้อาจไม่สามารถหาได้ ผู้วางโปรแกรมอาจต้องตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลเท่าที่มี ที่สำคัญต้องพิจารณาความเชื่อเชิงปรัชญาในการจัดการศึกษาประกอบด้วยเสมอ

12. การใช้ประโยชน์การประชาสัมพันธ์ (utilizing effective promotional priorities)

ในชุมชนและท้องถิ่น มีโปรแกรมจำนวนมากที่แข่งขันกันเพื่อรับการสนับสนุนในทุกด้าน โปรแกรมการศึกษาระบบแม้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชน แต่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ

13. การได้รับการสนับสนุนทรัพยากร (obtaining resources necessary to support the program)

บุคคลเป้าหมายของโปรแกรมการศึกษาระบบในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ผู้วางโปรแกรมควรเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าว เข้าร่วมในกระบวนการวางโปรแกรมเพื่อความเข้าใจที่ดีและเพิ่มการยอมรับในโปรแกรمدังกล่าว

14. การประเมินประสิทธิภาพ ผลสำเร็จ ผลกระทบ (determining the effectiveness, result, and / or impact)

การประเมินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสม และเชื่อถือได้เป็นสิ่งจำเป็น การประเมินโปรแกรมอย่างเป็นทางการและระบบอาจเป็นเรื่องสิ้นเปลืองและใช้ทั้งเวลาและแรงงานมาก เช่นเดียวกัน แต่การประเมินอย่างไม่เป็นทางการก็อาจสร้างปัญหาเรื่องความไม่น่าเชื่อถือได้ ดังนั้นเป็นการยากที่ผู้วางโปรแกรมต้องเลือกและตัดสินใจ

15. การประชาสัมพันธ์และรายงานผลของโครงการ (communicating the value of the program to appropriate decision makers)

เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน การรายงานผลสำเร็จของโปรแกรมให้ผู้สนับสนุนโปรแกรมทราบเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ การรายงานควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผลสำเร็จ รวมทั้งความเข้าใจในอุปสรรคและข้อจำกัดของโปรแกรม วิธีการรายงานมีหลากหลาย ตั้งแต่ชนิดอย่างไม่เป็นทางการ จนถึงลักษณะเป็นทางการในรูปผลการประเมินหรือวิจัยเต็มรูปแบบ

ข้อควรพิจารณาในการวางโปรแกรมทั้ง 15 ข้อดังกล่าว จะช่วยเป็นแนวทางในการวางแผนโปรแกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วางโปรแกรมสามารถนำข้อควรพิจารณาไปประกอบวางแผนในทุกขั้นตอนประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ของโปรแกรม

Paul และ Mclaughlin (1981 : อ้างถึงใน วัชนันท์ สินสถาพรพงศ์, 2535) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. การประเมินผู้เรียน (Assessment)
2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน (Setting Goals and Instructional Objective)
3. การวิเคราะห์ผลงาน (Task Analysis)
4. การเลือกและใช้กลยุทธ์ในการสอนรวมทั้งสื่ออุปกรณ์ (Selection and Use of Instructional Strategies Including Materials)
5. การประเมินผลโปรแกรม (Program Evaluation)

ในการพัฒนาครั้งนี้ สรุปโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษาครั้งนี้มีองค์ประกอบตามบอยเอลด์ (Boyle,1981) คือ

1. ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ สํารวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี โดยใช้แบบสอบถาม ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรม
2. กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนหญิง
3. การวางแผนการสอน (instructional plan) ที่ให้โอกาสผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางใน กิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม การเตรียมเนื้อหา วิทยากร กิจกรรม และสื่อ/อุปกรณ์ โดยให้ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัด
4. ปฏิบัติการตามแผน การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี
5. ดำเนินการประเมินเพื่อทราบผลและคุณค่าของโปรแกรม ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความคิดเห็นต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

วิธีการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา

เมื่อเรากำหนดขั้นตอนการจัดโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้แล้ว การวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง

ชัยฤทธิ์ โพบิสุวรรณ (2542) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้และการสอน ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความเชื่อในกระบวนการเรียนการสอน
2. การเลือกวิธีการ
3. เทคนิคที่สอดคล้องและสนับสนุนความเชื่อในแนวการสอน

โนลส์ (Knowles, 1980) จำแนกรูปแบบการเรียนโดยแบ่งรูปแบบการเรียนรู้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบในการเรียนรู้สำหรับรายบุคคล
2. รูปแบบในการเรียนรู้สำหรับกลุ่ม
3. การพัฒนาชุมชนเป็นรูปแบบของการเรียนรู้

กระบวนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีหลากหลายวิธีซึ่ง บอยเออร์สได้ให้ความหมายของคำว่า วิธีการ (method) หมายถึง วิธีปฏิบัติที่เป็นระบบเพื่อเข้าถึงประชาชนหรือผู้เรียน เทคนิค (technique) หมายถึง รูปแบบที่ใช้ในการเสนอเนื้อหาความรู้ และเครื่องมืออุปกรณ์ (device) คือ สภาพ ชื่น ของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ วิธีการบอยเออร์ส (Boyle, 1981) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ รายบุคคล รายกลุ่ม และสื่อสารมวลชน

น็อก (Knox, 1986) จำแนกกลุ่มของวิธีการออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. รายบุคคล
2. กลุ่มใหญ่
3. กลุ่มเล็ก
4. องค์กร
5. ชุมชน

1. รายบุคคล ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและวัสดุการสอนโดยตรงไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนอื่น จุดเน้นคือกระบวนการเฉพาะของบุคคล และการชี้นำตนเอง ประกอบด้วยเทคนิค ดังนี้

1.1 การสอนโดยผู้ชำนาญ ผู้มีประสบการณ์สาธิตให้ดูในสภาพจริง ผู้เรียนฝึกฝนและซักถาม ความชำนาญในบทบาทเพิ่มขึ้นทีละน้อย

1.2 การเรียนทางไปรษณีย์ เนื้อหา วัสดุ สำหรับการเรียน เช่น หนังสือ เทปเสียง ส่งไปทางไปรษณีย์ถึงผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล ผู้เรียนต้องศึกษาและทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบแล้วส่งกลับมายังผู้สอนเพื่อตรวจสอบและแจ้งผลกลับไปให้ผู้เรียน การเรียนทางไปรษณีย์ เป็นแบบดั้งเดิม ในขณะนี้ที่มีการเชื่อมต่อของคอมพิวเตอร์ ที่สามารถเป็นช่องทางสื่อสารแทนไปรษณีย์ได้ ทำให้การโต้ตอบเร็วมากเหมือนจริงทีเดียว

1.3 การอ่าน ผู้เรียนใช้เอกสารสิ่งพิมพ์เป็นหลักประกอบด้วยคำแนะนำที่อ่านด้วยตนเองหรือโดยผู้แนะนำหรือผู้ฝึกหัด

1.4 โครงการ ผู้เรียนปฏิบัติหลายสิ่งผสมกัน คือ สังเกต ปฏิบัติ ดูการสาธิต สัมภาษณ์ ทดลองปฏิบัติ อ่าน สนทนา เพื่อวางแผนและดำเนินการเรียนรู้ของตนเองภายใต้คำแนะนำของผู้สอนหรือโครงการเรียนรู้ภาคสนามส่วนบุคคล

1.5 การสอนทางโทรทัศน์ เรียนสามารถศึกษาทางโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาเป็นตอน ๆ ต่อเนื่อง ประกอบกับการอ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ เทคนิคนี้อาจใช้ประกอบกับการเรียนทางไปรษณีย์และอภิปรายกลุ่มย่อยได้

1.6 การสอนเข้ม ผู้เรียนรับความช่วยเหลือในการวางแผนการเรียนรู้ และดำเนินการ สอนเข้มมิได้มีสภาพสถานการณ์จริงในการเรียนรู้

2. รายการหมู่ใหญ่ เน้นการแสดงความรู้ ความคิดต่อกลุ่มชั่วคราวขนาดโตก็ได้ การเสนออาจเป็นการเสนอสด หรือผ่านสื่อก็ได้ การดำเนินการมักใช้ร่วมกับการอภิปรายกลุ่ม การอ่านเทคนิคที่เสนอต่อไปนี้ สามเทคนิคแรกเป็นการเสนอเนื้อหา ความคิด ส่วนสองเทคนิคสุดท้ายใช้เพื่อประกอบกับการเสนอเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ร่วมแสดงความคิดเห็น

2.1 การบรรยาย ผู้เชี่ยวชาญเสนอเนื้อหาในรายละเอียดที่เรียบเรียงมาก่อนแก่ผู้ฟัง มักจะประกอบด้วย สื่อโสตทัศน์ และช่วยคำถาม และคำตอบ

2.2 บรรยายคณะ ประกอบด้วยผู้พูดสองหรือสามคนเสนอแนวคิดที่แตกต่างกันในเรื่องเดียวกัน

2.3 โต้วาที ผู้พูดแบ่งเป็นสองฝ่ายของเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ให้ความกระจ่างในแง่ความแตกต่างและด้วยเหตุผล

2.4 อภิปรายกลุ่มย่อย ผู้ฟังแบ่งเป็นกลุ่มย่อยเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการเสนอของผู้พูดในการบรรยายเดี่ยวหรือบรรยายคณะก็ตาม

2.5 การซักถามและเสนอข้อคิดเห็น ผู้ฟังเป็นผู้ถามและอภิปรายเนื้อหาในกลุ่มใหญ่ของที่ประชุม

3. กลุ่มขนาดเล็ก มีจุดเน้นที่การอภิปรายแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ความคิดในกลุ่มชั่วคราวขนาด 15 – 30 คน ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาประเด็นที่สนใจโดยการอ่านหรือบรรยายโดยผู้รู้มาก่อนก็ได้ แต่ผู้ร่วมต้องมีความสนใจและภูมิหลังเกี่ยวกับประเด็นนั้นมาก่อน

3.1 อภิปราย ผู้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยตรงในประเด็นและหัวข้อที่สนใจในกลุ่มขนาด 6 – 20 คน ในช่วงเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงขึ้นอยู่กับหัวข้อและขนาดของกลุ่ม

3.2 สัมมนา เป็นการอภิปรายที่มุ่งที่ความเชี่ยวชาญและการรายงานจากโปรแกรมของผู้เข้าสัมมนา

3.3 กรณีวิเคราะห์ เป็นการอภิปรายกรณีที่เตรียมเอาไว้เพื่อช่วยให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจและได้ฝึกกระบวนการแก้ไขปัญหาและกระบวนการตัดสินใจ

3.4 สถานการณ์จำลอง จำลอง สถานการณ์ ซึ่งมีอุปกรณ์ เครื่องมือประกอบในบทบาทเทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับรู้ความรู้สึก และมีความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนของสถานการณ์

3.5 การสาธิต ที่ผู้สาธิตพร้อมกับอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุ แสดง การเกิดขึ้นของกระบวนการ และผลของกระบวนการ

4. เชิงองค์กร สมาชิกขององค์กรต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับภารกิจหน้าที่และทุกขั้นตอนของการวางโปรแกรมขององค์กร เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งขององค์กร

4.1 การศึกษาตนเอง สมาชิกขององค์กรจัดและดำเนินการศึกษา กิจกรรมขององค์กรในอดีต ปัจจุบัน ในอนาคตเพื่อได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็ง

4.2 ทีมงาน สมาชิกผู้ทำงานใกล้ชิด พบกันเพื่อทบทวนอดีตแล้ว หาข้อตกลงในแนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยวิถีกิจกรรม การสร้างทีม

4.3 การเรียนรู้ขณะปฏิบัติงาน เป็นแนวทางเดียวกันการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือสมาชิกขององค์กรคนเดียวหรือมากกว่าวางแผนที่จะเรียนรู้พร้อมกับปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร

5. เชิงชุมชน วิธีการนี้คล้ายกับวิธีการสอนเชิงองค์กรยกเว้นผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มย่อยของชุมชนไม่จำกัดจำนวนกลุ่ม ร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น โดยมีนักพัฒนาชุมชนมืออาชีพร่วมในกระบวนการและกิจกรรมที่อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้

5.1 การสำรวจชุมชน นักพัฒนาชุมชนร่วมกับตัวแทนประชาชนร่วมกันรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา

5.2 การศึกษาดูงานภาคสนาม นักพัฒนาชุมชนร่วมกับประชาชนที่เกี่ยวข้องของเดินทางไปศึกษา ดูตัวอย่าง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับประชาชนหรือสถานประกอบการหรือชุมชนใดที่มีปัญหาคล้ายคลึงกันและแก้ไขปัญหาได้สำเร็จแล้วโดยมุ่งให้ประชาชนเห็นตัวอย่างและทราบขั้นตอนการดำเนินการและปัญหาด้วยตนเองสามารถกลับไปคิดแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเองต่อไป

5.3 โครงการแก้ไขปัญหาชุมชน ประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในการแก้ไขปัญหา การดำเนินโครงการเป็นเพียงสิ่งที่น่าสนใจที่นำประชาชนสู่การเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อกระบวนการแก้ปัญหานั้นเอง

กระบวนการจัดโปรแกรมการศึกษาในกระบวนโรงเรียนนั้น เป็นการจัดเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละชุมชน ซึ่งในโปรแกรมหนึ่ง อาจมีหลายกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนในการเลือกรูปแบบของกิจกรรมจากความต้องการของผู้เรียน ความเหมาะสมของเนื้อหา ดังนั้นโปรแกรมการศึกษาในกระบวนโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา จึงมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

การอภิปราย การสาธิต การทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก จำลองสถานการณ์ บรรยาย และแสดงละคร เพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนหญิงให้มากที่สุด

2. แนวความคิดเรื่องเพศศึกษา

ในวรรณคดีของคนทั่วไป “เพศศึกษา” มีความหมายไม่มีใครจะกว้างขวางและลึกซึ้งมากนัก และคนส่วนใหญ่มักจะเน้นตรงส่วนที่เป็นความต้องการทางเพศ บางครั้งจึงทำให้ใคร ๆ ตีความหมายหรือมองเรื่องเพศเป็นเรื่องเช็กซีไปในทำนองพฤติกรรมที่เป็นอันตราย และสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ใคร่จะสุภาพ หยาบเข้า สกปรก และผิดปกติ จนกระทั่งเรื่องเพศ กลายเป็นเรื่องปกปิด ดังเช่นที่ในสมัยก่อนคนไทย ถือว่า การพูดถึงเพศเป็นสิ่งที่ยาบคาย และน่าอับอาย ไม่เหมาะสมที่จะกล่าวถึง เป็นเรื่องที่ต้องปกปิด โดยเฉพาะผู้หญิง ตามวัฒนธรรมไทยมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างในการปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวในสุภาษิตสอนหญิง ของสุนทรภู่ ถึงการปฏิบัติของกุลสตรี เช่น การสอนเรื่องการรักษาวนลงวนตัว

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์	บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล
สงวนนามตามระบอบให้ชอบกล	จึงจะพ้นภัยพาลการนิินทา
เป็นสาวแสร้งรวยสวนสะอาด	ก็หมายมาตรเหมือนมณีอันมีค่า
แม้แตกร้าวรานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอบหายจากกายนาง

(กรมศิลปากร , 2529)

การสอนเรื่องการระวังกิริยา มารยาท	
อนึ่งเนตรอย่าสังเกตให้เกินนัย	จงรู้จักอาการประมาทหมาย
แม้ประสพพบเหล่าเจ้าชู้ชาย	อย่าชะม้ายทำชะม้อยตะบอยแล
อันนัยน์ตาพาตัวให้มัวหมอง	เหมือนทำนองแฉะออกบอกระแฉ
จริงมิจริงเขาก็เอาไปเล่าแซ	คนรังแกมันก็ว่านัยน์ตาคน

(กรมศิลปากร , 2529)

ส่วนในเรื่องการเลือกคู่ครองนั้นจะเห็นได้จากในสมัยก่อน ผู้หญิงไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้ชาย ซึ่งเป็นประเพณีนิยม ที่จะมีการดูตัวกัน มีการแนะนำกัน ไม่ได้เกิดจากการถูกใจหรือคบหากันอย่างในสมัยปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากหนังสือ จดหมายถึงลูกหญิง ของม.ล.ปอง มาลากุล (2513) ได้กล่าวไว้ว่า

“ลูกรู้จักคุณพระ และคุณนายข้างบ้านเราไหม นั่นแหละท่านมีลูกชายคนหนึ่งเป็นผู้มีวิชาความรู้ดี เรียนจบปริญญาในนี้แล้วก็ไปต่อปริญญาเมืองนอกมาอีก รู้สึกว่านิสัยใจคอจะดีมาก นั่นแหละเขาจะมาสู่ขอลูก แม้ก็เห็นดีด้วยเพราะได้รู้จักตัวเขาแล้วเห็นว่าเป็นคนเรียบร้อยดี ไม่ทำ

อวดโก้คูโว สุภาพเรียบ ๆ เขาว่าเขาเคยเห็นลูก และพอใจตัวลูกมาก แต่ยังไม่มีโอกาสได้พูดจา
กัน คุณพ่อคุณแม่ของเขาก็พอใจด้วย”

ในปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ ทำให้
เด็กวัยรุ่นได้รับรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษามากขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรให้ความรู้ที่ถูกต้องและ
เหมาะสมกับเด็ก ในเรื่องเพศศึกษา

เพศศึกษา

เพศศึกษา หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่าง
ทางด้านกลไกของการทำงาน การเปลี่ยนแปลง ความต้องการ และผลสืบเนื่องจากการ
เปลี่ยนแปลง ความต้องการของเพศทั้งสองในทุก ๆ ด้าน เช่น ทางด้านกายวิภาค สรีรวิทยา
สุขภาพจิต สถานภาพ และบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และการเมือง ทั้ง
นี้เพื่อนำไปใช้ในการปรับตัว วางแผนชีวิตและการตัดสินใจปฏิบัติต่อกันระหว่างเพศ และเพศ
เดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะมีผลทำให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคมและชีวิตครอบครัว
(ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ สุรีย์ กาญจนวงษ์ และจารุณี นະวิโรจน์ , 2523)

เพศศึกษา หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศ ซึ่งมีส่วนประกอบ
หลายอย่าง เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับสรีระร่างกายทั้งของชายและหญิง การเปลี่ยนแปลงของ
ร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะระบบอวัยวะสืบพันธุ์ การมีเพศสัมพันธ์เมื่อถึงเวลา เพศศึกษา
จะช่วยคู่สมรสสามารถปรับตัวในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ได้อย่างเหมาะสม การตั้งครรภ์
การเตรียมตัวเป็นบิดามารดาที่ดี รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อเพศตรงข้าม การรู้จักให้เกียรติกัน
การมีความรับผิดชอบต่อเพศตรงข้าม โดยเฉพาะเพศชายต่อเพศหญิง เพื่อให้บุคคลแต่ละคนมี
ความรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมในเรื่องเพศ (วันทนีย์ วาสิกะสิน ,2537)

กู๊ด (Good, Carter V. , 1973) ได้ให้คำจำกัดความของเพศศึกษาไว้สามประการ
ดังต่อไปนี้

1. เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและปัญหาของการสืบพันธุ์
2. เป็นการศึกษาให้ความรู้แก่บุคคลเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องเพศ การควบคุม พฤติกรรม
ทางเพศและแรงผลักดันทางเพศ
3. เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ปัญหาส่วนบุคคลและกลุ่มชน ซึ่งเนื่องมาจาก
ข้อเท็จจริงทางชีววิทยาว่า มนุษย์มีสองเพศ คือเพศชาย และเพศหญิง

สุชาติ โสภประยูร และวรรณิ โสภประยูร (2541) ได้ให้ความหมายเรื่องเพศศึกษาว่า หมายถึงความรู้ทั่วไปที่ควรให้เด็กได้ศึกษาเล่าเรียน ภายในขอบเขตที่เหมาะสมของแต่ละวัย โดย การศึกษาปัญหาชีวิตเกี่ยวกับเรื่องเพศและพฤติกรรมทางเพศในด้านความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศ หรืออีกความหมายหนึ่ง คือกระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ อันเป็นผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาชีวิตเกี่ยวกับเรื่องเพศได้

จากคำจำกัดความของเพศศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า เพศศึกษา หมายถึง การศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละเพศแต่ละวัยได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ครอบคลุมไปถึง พฤติกรรมระหว่างเพศซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของสุขภาพ สวัสดิภาพ ตลอดจนการมีทัศนคติ และพฤติกรรมที่ดีเพื่อความเป็นอยู่อันดีของทุกชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จุดมุ่งหมายและความสำคัญของเพศศึกษา

สุชาติ โสภประยูรและวรรณิ โสภประยูร (2541) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการสอนเพศศึกษาไว้ใน 2 ทัศนะ ก็คือ

1. จุดมุ่งหมายการสอนเพศศึกษาในทัศนะของคุณ ได้แก่
 - 1.1 เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติ และแนวความคิดที่ดีงามต่อเรื่องเพศให้แก่เด็กซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการตัดสินใจได้อย่างฉลาด
 - 1.2 เพื่อเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและความประพฤติทางเพศ รวมทั้งความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม
 - 1.3 เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องกระบวนการทางด้านกายวิภาค สรีรวิทยา สภาพของจิตใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ลักษณะทางสุขวิทยา และบทบาททางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและชีวิตครอบครัว
 - 1.4 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้จักใช้คำศัพท์หรือประมวลคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ และสามารถจะนำไปใช้สื่อความหมายกับผู้อื่น ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 - 1.5 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในผลที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตน และการแสดงความประพฤติหรือพฤติกรรมทางเพศในลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลว่า อาจเกิดผลลัพธ์ต่อบุคคลและสังคมได้ ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

1.6 เพื่อช่วยแก้ไขความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ รวมทั้งแนวความคิดหรืออิทธิพลอื่น ๆ ที่อาจจะนำมาซึ่งความวิตกกังวลใจและปมด้อยต่าง ๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป

1.7 เพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของจิตใจและอารมณ์ทางเพศของนักเรียน ให้เจริญงอกงาม และพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยมุ่งที่บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นสมาชิกที่พึงปรารถนายิ่งขึ้นของครอบครัว และเป็นบิดามารดาที่ดีในอนาคต

2. ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาในทัศนะของบุคคลทั่วไป

2.1 เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมทางเพศ เช่น คดีข่มขืน กระทำชำเรา การฉุดคร่าอนาจาร และคดีอื่นเนื่องมาจากความผิดปกติทางเพศอื่น ๆ

2.2 เพื่อลดปัญหาโสเภณี การค้าประเวณี การปล่อยตัวปล่อยใจให้เป็นสาธารณะหรือการสำส่อนทางเพศ

2.3 เพื่อลดปัญหาการมโรคและโรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ รวมทั้งความผิดปกติทางเพศต่าง ๆ

2.4 เพื่อลดปัญหาการได้เสียกันก่อนแต่งงาน การหนีตามกัน การทำก่อนแต่งงาน การทำแท้ง และปัญหาการมีลูกไม่มีพ่อ

2.5 เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งกันภายในครอบครัว การหึงหวง การแยกกันอยู่ การมีผู้การมีภรรยาบ่อย และปัญหาการหย่าร้าง

2.6 เพื่อเป็นการวางรากฐานที่ดีสำหรับชีวิตครอบครัวในอนาคต ตามขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของชาติ

2.7 เพื่อสร้างคุณภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน อันจะช่วยให้มนุษย์มีความสุขอย่างแท้จริงและมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย

ความสำคัญของเพศศึกษา

วันทนีย์ วาสิกะสิน (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพศศึกษาว่า เพศศึกษาช่วยให้ผู้ศึกษาในเรื่องนี้

1. เข้าใจหรือสามารถแยกบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเพศได้ถูกต้อง
2. เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และแต่ละช่วงวัย หรือรู้พัฒนาการของบุคคลทั้งเพศหญิงและเพศชายในแต่ละช่วงวัย
3. รู้ว่าควรมีเพศสัมพันธ์เมื่อใดบ้างจึงไม่มีปัญหา

4. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างไรบ้าง หากจะมีคู่ครอง เช่น ความพร้อมทางวุฒิภาวะ อารมณ์ สถานภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคม การปรับตัวในการใช้ชีวิตคู่ การเตรียมตัวในการวางแผนครอบครัว
5. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างไรเมื่อมีคู่ครอง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม การปรับตัวเข้าหากัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในครอบครัว รวมทั้งการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน การวางแผนครอบครัวและการวางแผนชีวิตคู่ร่วมกัน
6. ลบเลือนปัญหาทางพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ เช่น รักร่วมเพศ กามวิตถาร หรือจิตเภทต่าง ๆ เป็นต้น
7. มีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมทั้งการใช้ชีวิตคู่ที่มีความสุข เช่น ไม่เข้าใจว่าเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่ผัวตัวเมียเป็นเรื่องสกปรก หยาบคาย หรือผิดศีลธรรม ไม่กีดกันเด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เพราะบางทีการปกปิดยิ่งจะทำให้เด็กคิดว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องลึกลับ ทำให้เด็กแสวงหาความรู้ด้วยตนเองหรือถามผู้อื่นที่ไม่มีความรู้เรื่องเพศศึกษา ก็จะมีปัญหาแก่เด็กเหล่านั้นมากขึ้นก็ได้
8. สร้างความสุขในครอบครัว
9. ลดปัญหาทางเพศและปัญหาทางสังคม

จากจุดมุ่งหมายและความสำคัญของเพศศึกษา สรุปได้ว่าเพศศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่สำคัญส่วนหนึ่งซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ หรือความรู้สึกนึกคิดที่ดีในเรื่องธรรมชาติของเพศและพฤติกรรมทางเพศ เพื่อสามารถปฏิบัติตนให้มีสุขภาพและสวัสดิภาพที่สมบูรณ์ รวมทั้งสามารถประพฤติตัวให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศเดียวกันและระหว่างเพศตรงข้าม ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม

ประโยชน์ของการสอนเพศศึกษา

เป็นการให้ความรู้เรื่องเพศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะเพศตรงข้ามอย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังที่ มยุรี งามทอง (2534) ได้สรุปประโยชน์ไว้ดังนี้คือ

1. ช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ว่า อวัยวะทุกส่วนและการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงวัยของชีวิตเป็นเรื่องที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจ โดยมีพื้นฐานในเรื่องเพศได้ถูกต้องเหมาะสม
2. ช่วยให้เด็กเข้าใจในขบวนการสืบพันธุ์ของมนุษย์ โดยถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และสิ่งมีชีวิต ที่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ

3. ช่วยในการเตรียมตัวเด็กแต่เนิ่น ๆ ให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของตนเองในทุก ๆ ด้าน โดยมีแนวทางที่ถูกต้องตามวิถีทางที่เหมาะสมกับช่วงการเปลี่ยนแปลง เช่น เพศหญิงที่มีประจำเดือน ในครั้งแรกก็จะวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ถ้าไม่ได้รับความรู้และแนวทางในการดูแลตนเองที่ดีตั้งแต่แรก

4. ช่วยให้วัยรุ่นหนุ่มสาวได้ตระหนักว่า การประพฤติทางเพศที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น ต้องแสดงออกด้วยความจริงใจ โดยคำนึงถึงความรู้สึกและสวัสดิภาพของผู้อื่นเสมอ

5. ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติศักดิ์ศรีของตน และชื่นชมยินดีต่อบุคลิกภาพของเพศตรงข้าม

6. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องเพศ ว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่สวยงาม สามารถสร้างสรรค์ให้บุคคลมีความสุขและได้รับการยอมรับที่ดีจากสังคม

การสอนเพศศึกษานับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษากับเด็กไปทั่วทุกวัย ดังนั้น เพศศึกษาจึงให้ประโยชน์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ในเรื่อง เพศศึกษา ของ สุชาติ โสมประยูรและวรรณิ โสมประยูร (2541) ดังนี้

1. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็ก ๆ ได้เกิดทัศนคติที่ดีว่าอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย และการเจริญเติบโต ในแต่ละช่วงชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาและมีจุดมุ่งหมายอยู่ด้วยเสมอ กล่าวคือ ถ้าเด็ก ๆ ไม่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อใด ๆ ครอบงำอยู่ก่อนแล้ว เด็กก็สามารถจะพูดเกี่ยวกับเรื่องส่วนต่าง ๆ หรือหน้าที่การทำงานของอวัยวะใด ๆ ของร่างกายออกมาได้อย่างอิสระและปราศจากความกระดากอาย

2. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็ก ๆ ได้มีความเข้าใจเรื่องกระบวนการสืบพันธุ์ของมนุษย์อย่างชัดเจนเช่น เด็กควรจะได้รับความรู้สึกที่ถูกต้องว่า สิ่งที่มีชีวิตย่อมถือกำเนิดมาจากสิ่งมีชีวิตด้วยกันเสมอ และการสืบพันธุ์ของสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป

3. เพศศึกษาจะช่วยเตรียมตัวเด็ก ๆ เพื่อให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในระหว่างที่เขาเจริญเติบโตขึ้น เด็กผู้ชายทุกคนควรจะรู้เอาไว้ล่วงหน้า ก่อนที่จะมีการหลั่งน้ำอสุจิ เกิดขึ้นกับตัวของเขาเอง และเด็กผู้หญิงทุกคนก็ควรจะรู้เรื่องการมีประจำเดือนหรือระดู เอาไว้ล่วงหน้าเช่นเดียวกัน รวมทั้งความรู้เรื่องเพศอื่น ๆ เช่น การร่วมประเวณี การตั้งครรรภ์ และการคลอดบุตรเด็ก ๆ ควรจะได้ศึกษาเรื่องดังกล่าวเหล่านี้ตามขอบเขตอย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้วยวิธีการหรือวิธีทางที่มีเกียรติและสมควรศักดิ์ศรี

4. เพศศึกษาจะช่วยให้บุคคลวัยรุ่นหนุ่มสาวทั้งหลายได้มองเห็นอย่างชัดเจนว่าความประพฤติทางเพศซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นได้นั้น จำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการกระทำ หรือการแสดงออกที่บริสุทธิ์ใจ โดยจะต้องคำนึงถึงจิตใจและสวัสดิภาพของผู้อื่นด้วยเสมอ

5. เพศศึกษาจะช่วยให้เด็ก ๆ เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งเพศของตนเอง รวมทั้งยังมีความชื่นชมยินดีต่อคุณสมบัติและสมรรถภาพของเพศตรงข้ามอีกด้วย

6. เพศศึกษาจะช่วยปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องเพศ โดยให้เด็กได้เห็นว่าเป็นเรื่องเพศของมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างแท้จริง เรื่องเพศเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐและสวยงามทั้งยังสามารถช่วยสร้างสรรค้จรรโลงชีวิตและความเป็นสง่าราศีให้แก่บุคคลได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

สรุปได้ว่า เพศศึกษามีประโยชน์ในการช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาได้อย่างถูกต้อง เป็นการเตรียมเด็กให้สามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม และมี ทัศนคติที่ดีทั้งต่อเพศของตน และเพศตรงข้าม

3. หลักสูตรเพศศึกษา

การสอนเพศศึกษาในสังคมไทยได้เริ่มมีมานาน ตั้งแต่สมัยอดีต โดยเริ่มจากพ่อแม่ ก็จะสอนในเรื่องการครองเรือน การเลือกคู่ครอง การปฏิบัติตนระหว่างหญิงชาย ซึ่งถือว่าเป็นความรู้เรื่องเพศศึกษาทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีการสอนจากวรรณคดีและสุภาษิตต่าง ๆ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยได้เป็นอย่างดี เช่น สุภาษิตสอนหญิง วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นการสอนอย่างไม่เป็นแบบแผน จนเริ่มมีการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2485 รัฐบาลได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญเรื่องเพศ จึงมอบหมายให้สภาวัฒนธรรมแห่งชาติดำเนินการ เพื่อหาวิธีการอบรมจิตใจของเยาวชน ดังนั้น สภาวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้ตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อศึกษาค้นคว้าหลักสูตรในเรื่องเพศศึกษาขึ้น และในปี พ.ศ. 2501 ได้วางแนวทางการสอนเพศศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษา (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2501)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวกับเพศศึกษา

การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แล้ว ในลักษณะสอดแทรกไว้ในวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และ

แนะแนวแต่ไม่ได้เรียกโดยตรงว่า "เพศศึกษา" ซึ่งเนื้อหาบางตอนที่เกี่ยวกับเพศศึกษาในหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

- วิชาวิทยาศาสตร์

ศึกษาและทดลองเกี่ยวกับสารอาหาร ศึกษาการกินอาหาร การหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นพิษในสารอาหาร และกระบวนการย่อยอาหาร การหมุนเวียนของเลือดและก๊าซ การกำจัดของเสีย การดูแลสุขภาพและสุขภาพจิต การเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ของคน การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม การผสมเทียม และการควบคุมจำนวนประชากร เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐาน เกี่ยวกับตนเอง สามารถดูแลตนเองและครอบครัวให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

- วิชาสุขศึกษา

ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของโรคไม่ติดต่อ การสร้างเสริมความต้านทานโรค การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และการปรับตัวของวัยรุ่น ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไม่ติดต่อ และส่งเสริมสุขภาพจิต เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัย

- สุขศึกษา (วิชาบังคับเลือก)

ศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และบุคลิกภาพของวัยรุ่น การวางแผนครอบครัว การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข หลักการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ฝึกการรักษาพยาบาลง่าย ๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของการดูแลและฟื้นฟูสุขภาพ นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

- วิชาแนะแนว

เนื้อหาไม่ระบุ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

ร่างโครงสร้างเพศศึกษา (ชีวิตและครอบครัว) หลักสูตรของไทยในอนาคต จาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างถึงใน วารสารการศึกษานอกโรงเรียน 2543 : 3)

หัวข้อหลัก

พัฒนาการทางเพศของมนุษย์ (Human Sexuality Development) ความหมาย การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศตามวัย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

สุขภาพอนามัยทางเพศ (Sexual Health)

ความหมาย การดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศที่เหมาะสมตามวัย

3. พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior)

ความหมาย การแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมกับเพศและวัย

4. สัมพันธภาพ (Relations)

ความหมาย การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ การเลือกคู่ การเตรียมตัวก่อนสมรส และการสร้างครอบครัว

5. ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills)

ความหมาย ความสามารถในการจัดการสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์

6. สังคม และวัฒนธรรม

ความหมาย ค่านิยมในเรื่องเพศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมและ วัฒนธรรมไทย และการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะสื่อ ต่าง ๆ

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา สุชาติ โสภประยูร และวรรณิ โสภประยูร (2541) ได้แบ่งหัวข้อในหลักสูตรเพศศึกษาโดยทั่วไป ดังนี้

1. ระบบการสืบพันธุ์ของมนุษย์ (Human Reproductive System)
2. ความเป็นมาของชีวิต (The History of Life)
3. การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ (Sexual Growth and Development)
4. สุขวิทยาทางเพศ (Sex Hygiene)
5. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (Sex Relation)
6. การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน (Mate Selection and Marriage)
7. ความผิดปกติทางเพศ (Sexual Abnormality)
8. ชีวิตครอบครัว (Family Life)
9. กามโรคและปัญหาที่เกี่ยวข้อง (Venereal Disease and Related Problems)
10. ความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ (Sex Misconception)

จากหัวข้อหลักสูตรเรื่องเพศศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้หัวข้อเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถในทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี เป็นการฝึกทักษะที่จำเป็น และมีค่านิยมที่ถูกต้อง ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศ ความรู้ ความเข้าใจด้านสังคม และวัฒนธรรม ได้รับความรู้และฝึกอบรมจรรยา มารยาท ศีลธรรม บทบาทชายหญิง ในการกำหนดเนื้อหาในการจัดทำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

4. สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

ประวัติความเป็นมา

สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงได้จัดตั้งขึ้นมาพร้อมกับที่มีการเปิดดำเนินการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ในวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2495 โดยเป็นหน่วยงานคุ้มครองเด็กกลาง ในขณะนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางได้เปิดที่ทำการชั่วคราวที่ศาลแขวงพระนครใต้เดิม ตำบลตลาดน้อย อำเภอสัมพันธวงศ์ ขึ้นเป็นสถานที่ทำการชั่วคราวของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางด้วย ชั้นบนเป็นที่ทำการศาล ชั้นล่างด้านขวาและซ้ายเป็นที่ทำการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ด้านหน้าเป็นที่ทำการของอัยการ ทางด้านหลังได้ดัดแปลงเป็นที่ควบคุมเด็กและเยาวชน ต่อมาเมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางย้ายมาอยู่ ณ ที่ตั้งในปัจจุบันนี้ สถานควบคุมเด็กและเยาวชนหรือเรียกใหม่ว่า สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง และได้ย้ายไปเช่าบ้านที่ซอยกล้วยน้ำไทในปี พ.ศ. 2498 และในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2500 ก็ได้ย้ายมาอยู่ที่ 400 ถนนมหาธาตุ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานครจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมนั้นอาคารด้านหน้าของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง เป็นสถานที่ทำการของสถานแรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตา ซึ่งต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2521 ทำให้อาคารหน้ากลายเป็นส่วนหนึ่งของบ้านปราณีด้วย

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง

1. หัวหน้าสถานฝึกและอบรม ทำหน้าที่ดำเนินงานและรับผิดชอบงานบริหารทั่วไปทั้งหมดของสถานฝึกและอบรม ปกครอง บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดในสถานฝึกและอบรม รวมทั้งดูแลความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด สำหรับหัวหน้าฝึกและอบรมบ้านปราณีนั้น ทำหน้าที่แยกประเภทเด็กและเยาวชนเข้าอยู่ในหอพักต่าง ๆ ด้วย

2. เจ้าหน้าที่อบรมและฝึกวิชาชีพ

- แม่บ้าน ทำหน้าที่รับตัวเด็กและเยาวชนเข้าหอพัก รับผิดชอบดูแลเด็กและเยาวชนในหอพัก ดูแลเด็กและเยาวชนขณะอาบน้ำ และรับประทานอาหารอบรมเด็กและเยาวชนในตอนเช้าและก่อนนอน ตรวจสอบตัวเด็กและเยาวชนเมื่อขึ้นหอพักรวมทั้งสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนและให้คำแนะนำปรึกษาด้วย

- ครูวิชาสามัญ/วิชาชีพ/พลศึกษา มีหน้าที่ให้เด็กและเยาวชนซึ่งยังไม่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้นรับการศึกษาวិชาสามัญ ระดับ 1,2,3 ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แล้วแต่กรณี ให้เด็กและเยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าแล้วฝึกวิชาชีพสาขาใด

สาขาหนึ่งตามความเหมาะสม ให้เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกพลศึกษาและกีฬาต่าง ๆ รวมทั้ง
นันทนาการ อบรมเด็กและเยาวชนในเรื่องศีลธรรมจรรยา และความประพฤติ วัตถุประสงค์การศึกษา
ของเด็กและเยาวชน และสอดส่องดูแลการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชน

3. เจ้าหน้าที่ธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ การเงิน การทะเบียน พัสดุ

4. นักสังคมสงเคราะห์ ทำหน้าที่ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน ขณะเข้า
รับการฝึกอบรม ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้การสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชน และทำ
รายงานประเมินผลของเด็กและเยาวชนในระยะเวลาที่รับการฝึกอบรมด้วย

5. พยาบาล ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพของเด็กและเยาวชน และประสานงานกับแพทย์ที่มา
ตรวจรักษา รวมทั้งกองการแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กด้วย ให้เด็กและเยาวชนที่มีความ
บกพร่องทางกาย ทางจิต หรือมีปัญหาทางสังคม ได้พบนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาเพื่อ
รับการช่วยเหลือตามความเหมาะสม

6. พนักงานควบคุม ทำหน้าที่ป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้หลบหนีโดยการอยู่เวรยาม
ตามจุดที่กำหนดไว้ รวมทั้งทำการตรวจค้นตัวเด็กและเยาวชนก่อนขึ้นหอพัก แต่มีข้อห้ามมิให้
พนักงานควบคุมลงโทษเด็ก นอกจากนี้จะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ในกรณีที่เด็กและ
เยาวชนเจ็บป่วยต้องไปโรงพยาบาล พนักงานควบคุมจะเป็นผู้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่
โรงพยาบาลด้วย

การฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

เมื่อศาลพิพากษาให้ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนนั้น เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่รับตัวจะจัด
เตรียมเสื้อผ้าเครื่องแบบ และเครื่องใช้จำเป็นให้เด็กและเยาวชน พร้อมทั้งตรวจของที่ติดตัวเด็ก
และเยาวชนมา และนำไปเก็บไว้โดยจะคืนให้เมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวจากนั้นจึงพา
ตัวไปอาบน้ำ ทำความสะอาดร่างกาย และเข้าพบหัวหน้าสถานฝึกและอบรม เพื่ออบรมสภาพ
ความเป็นอยู่และระเบียบภายในสถานฝึกและอบรม ชี้แจงให้เด็กและเยาวชนเข้าใจจุดมุ่งหมายใน
การฝึกอบรม หัวหน้าสถานฝึกและอบรมจะเป็นผู้จำแนกว่าเด็กและเยาวชนควรพักอยู่หอใด
โดยจำแนกตามความจำเป็นและความเหมาะสม เมื่อเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมระยะ
แรกทางสถานฝึกและอบรมจะทำการทดสอบความรู้ ถ้าไม่สามารถสอบผ่านความรู้ระดับประถม
ศึกษาตอนต้น ก็จะจัดให้เข้าเรียนวิชาสามัญ ในกรณีที่ผ่านการทดสอบก็จะให้เด็กและเยาวชน
เลือกฝึกวิชาชีพตามความสมัครใจ ยกเว้นถ้าเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นว่าวิชาชีพดังกล่าวไม่
เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนนั้นก็จะพิจารณาให้ฝึกวิชาชีพที่เหมาะสม เช่น กรณีเด็กและเยาวชน
ตั้งครุฑ หรือฝึกการการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึก มีดังต่อไปนี้ คือ

1. การอบรมวิชาสามัญ
2. การอบรมวิชาชีพ
3. การอบรมด้านจริยศึกษา
4. การอบรมด้านพลศึกษา

1. การอบรมวิชาสามัญ เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมเมื่อไม่ผ่านการทดสอบความรู้พื้นฐาน หรือไม่มีความรู้ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ เด็กก็จะต้องเข้ารับการศึกษาวชิชาสามัญตามความเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของตน โดยสถานฝึกและอบรมได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น เปิดสอนโดยใช้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

2. การอบรมวิชาชีพ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ได้จัดให้มีการฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ประดิษฐ์ดอกไม้ จะฝึกให้เด็กและเยาวชนทำดอกไม้ประดิษฐ์ ตั้งแต่ย้ายไปหายาก ชนิดของดอกไม้ที่สอนขึ้นอยู่กับผู้ซื้อที่ส่งมาให้ทำ ถ้ามีเวลารว่างไม่มีผู้สั่งทำดอกไม้ ครูก็จะให้เด็กและเยาวชนได้จัดทำดอกไม้ประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

- ศิลปะหัตถกรรม แต่เดิมมีการสานการทำกระเป๋าย่านลิเภา เครื่องหวายเครื่องหนัง ซึ่งเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ แต่ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนที่ฝึกวิชานี้ขาดงบประมาณค่าวัสดุฝึก เรียนวิชาอื่นบ้างเป็นบางครั้ง เช่น ตัดเย็บเสื้อผ้า หรือรับดอกไม้ประดิษฐ์ จากทางโรงงานมาประกอบเป็นดอกไม้

- ตัดเย็บเสื้อผ้า ฝึกเกี่ยวกับพื้นฐานการตัดเย็บเสื้อผ้า

- โภชนาการ ฝึกเกี่ยวกับการประกอบอาหาร โดยนำอาหารที่เด็กและเยาวชนทำออกขายที่ร้านอาหารของสถานฝึกและอบรมทุกวัน ชนิดของอาหารที่ทำขึ้นอยู่ด้วยความเหมาะสม

นอกจากการจัดกิจกรรมเหล่านี้แล้ว ทางสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ยังมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเป็นการเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ในด้านกิจกรรมรวมกลุ่ม สันทนาการหรือนันทนาการบำบัดโดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน จากภายนอก เช่น การจัดนิทรรศการและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การรักษาความสะอาด การป้องกันโรคติดต่อ โทษของยาเสพติด การส่งเสริมให้กระทำความดี การจัดอบรมด้านการฝึกจิตหรือด้านธรรมะ การจัดทัศนศึกษา การจัดค่ายกลางวันสำหรับเด็ก ปัจจุบันมีนโยบายใหม่ โดยมีการนำชุมชนบำบัดมาใช้กับเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักตนเอง กล้าเปิดเผยตนเอง และยอมรับความผิด คำตักเตือนของผู้อื่นให้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมได้ ซึ่งการนำเอาชุมชนบำบัดมาใช้นั้นได้รับผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง (สุพจน์ เหล่าพานิช, 2541 ; อ้างอิงมาจาก กรุณา สุขพัฒน์ ม.ป.ป.)

ลักษณะเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาถึงสถิติข้อมูลของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ที่ต้องการว่ากระทำความผิดถูกตำรวจจับและถูกส่งตัวมายังสถานพินิจ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประจำปี พ.ศ.2538 เมื่อนำผลจากสถิติข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากฝ่ายงานต่าง ๆ ไปเปรียบเทียบกับปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา พบว่าไม่แตกต่างกันจากเดิมมากนัก ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้โดยการศึกษาจากสถิติข้อมูลทั่วไป ในส่วนของสถานพินิจกับกองแพทย์สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (อาภรณ์ สายเชื้อ, 2530 อ้างถึงในสุพจน์ เหล่าพานิช, 2541)

1. เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่จะพบว่ากระทำความผิดมากที่สุดอยู่ในตัวเมืองใหญ่ที่เจริญแล้ว ได้แก่ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ เชียงใหม่ ขอนแก่น และอุบลราชธานี ตามลำดับ

2. เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีประวัติการใช้ยาและสารเสพติดพบว่า เสพกัญชามากที่สุด รองลงมาเฮโรอีน สารระเหย ยาบ้า และยากล่อมประสาท ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2540 ยาบ้าเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาเฮโรอีน (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2540)

สำหรับสาเหตุของการกระทำความผิด มีการศึกษาพบว่า สาเหตุมาจากปัจจัยทางครอบครัว ตัวเยาวชนและสิ่งแวดล้อม (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับประเทินมหาพันธ์ (2521) ที่กล่าวว่า ปัจจัยทางครอบครัว การเลี้ยงดูของพ่อแม่ บุคลิกภาพของเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนสาเหตุการกระทำความผิดซ้ำ พบว่า สาเหตุที่สำคัญมาจากครอบครัว จากตัวเด็ก สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานการศึกษาวิชาชีพ (โสภา ชปิตมณัน, 2536)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเอลล์ และการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยทางด้านนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษา งานวิจัยเรื่องเพศศึกษา จากกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในระบบโรงเรียน

งานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับเพศศึกษา

อรชร ปิตานนท์ (2529) ได้ศึกษา “เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ใช้ตัวอย่างประชากร 450 คน พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศไปในเชิงบวก สอดคล้องกันในด้าน การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การเลือกคู่อภิเษก การสมรส การวางแผนครอบครัว สุขปฏิบัติในเรื่องเพศ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศในระดับปานกลาง สอดคล้องกันในด้าน การระบายนามทางเพศ แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศแตกต่างกันในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศ โดยนักเรียนชายมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ในระดับปานกลาง นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ไปในเชิงบวก การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การระบายนามทางเพศ การสมรส สุขปฏิบัติในเรื่องเพศ การวางแผนครอบครัวและการวางตัวต่อเพศตรงข้ามแตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ในด้านการเลือกคู่อภิเษก และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศไม่แตกต่างกัน

ชวนชม สกนธวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2530 : 27) ได้ศึกษาความรู้เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเพศของวัยรุ่น ซึ่งเป็นนักเรียนอาชีพในจังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่น ร้อยละ 82.1 ยอมรับว่าตนเองไม่รังเกียจผู้ที่มีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ร้อยละ 48.2 ของนักเรียนชาย ยอมรับว่า ไม่รังเกียจหญิงที่เคยมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นมาแล้ว ร้อยละ 40.2 เห็นว่าพรหมจรรย์ของหญิงที่จะมาเป็นคู่ชีวิตของตนไม่ใช่สิ่งสำคัญ นักเรียนร้อยละ 45.6 เห็นว่านักเรียนหญิงที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใดและไม่เป็นเรื่องเสียหาย

ยุพิน รุ่งแจ้ง (2533) ได้ทำการวิจัยโดยการวิเคราะห์การจัดหลักสูตรเพศศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษา ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรเพศศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์ที่ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องการเรียนรู้โทษ และอันตรายจากการประพฤตินอกทางเพศ การมีเจตคติที่ดีงามต่อเรื่องเพศ การยอมรับว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติและความอดทนรอได้ในพฤติกรรมทางเพศ ปัญหาที่พบในการสอนคือรายละเอียดย่อยในบทเรียนมีน้อย เวลาการสอนมีน้อย ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอน

ชวเนย์ จันทรน้อย (2533) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศ และเจตคติของนักเรียนวัยรุ่น : กรณีศึกษาพฤติกรรมรักร่วมเพศ เขตการศึกษา 6 พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีร้อยละ 3.3 ของนักเรียนทั้งหมด พบในนักเรียนชายร้อยละ 1.2 นักเรียนหญิงร้อยละ 2.1 และนักเรียนที่มีแนวโน้มสูงที่จะเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีร้อยละ 19.9 นักเรียนหญิงร้อยละ 10.9

พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ (2536) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของคนงานสตรีวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับเจตคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมเพศสัมพันธ์โดยกลุ่มที่มีเจตคติระดับดี จะมีพฤติกรรมสัมพันธ์แตกต่างไปจากกลุ่มที่มีเจตคติปานกลาง และไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มที่มีเจตคติในระดับปานกลาง จะมีพฤติกรรมเพศสัมพันธ์แตกต่างไปจากกลุ่มที่มีเจตคติระดับไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องเพศรายได้ และปัจจัยด้านความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์

กุลยา สุหรั่งพรหม (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ป้องกันการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญและสายอาชีพ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน สายสามัญ พบว่า การดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ และการดูภาพยนตร์โป๊ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกัน การติดเชื้อเอดส์ด้านเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับเพศศึกษา

เคอร์บี้ (Kirby : 1985) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการสอนเพศศึกษา โดยเพศศึกษาเป็นวิชาที่เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบและสนใจเรียน ซึ่งมีการค้นคว้าวิจัยมากมายว่าการสอนเพศศึกษาทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น แต่ตรงข้ามกลับให้ผลน้อยมากในเรื่องของค่านิยมและทัศนคติทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ และการตั้งครภในวัยรุ่น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงโปรแกรมการสอนเพศศึกษาที่จัดขึ้นกับผลที่ได้รับว่า เพราะเหตุใดการสอนเพศศึกษาจึงเพียงแต่ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม ให้เพิ่มเนื้อหาของการทำแท้ง การคุมกำเนิด การทำหมัน ซึ่งโรงเรียนและครูไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการสอนเพศศึกษา

เมลานี, เพลย์และทริป (Mellany} Phelps and Tripp : 1992) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการสอนเพศศึกษา ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันได้มีความต้องการในการเรียนการสอนวิชาเพศศึกษามากขึ้น ซึ่งได้มีการพัฒนาทฤษฎีต่าง ๆ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา

เดอว์ กลาสตัน แจ็คควินลิน ฟราสต์ ริชาร์ดสัน (De gaston, Richardson, J.F. 1995) ได้ศึกษา “โปรแกรมเกี่ยวกับเพศศึกษาและเรื่องเพศในวัยรุ่น” (Adolescent Sexuality and Sex Education Programs) พบว่า

1. การศึกษาเรื่องเพศในโรงเรียนมัธยมนั้นมีโปรแกรมที่ประสบความสำเร็จเรื่องการบรรยายด้านการเปลี่ยนแปลงทางเพศ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้คำแนะนำแก่กลุ่มนักเรียน รวมทั้งชายและหญิงที่ไม่บริสุทธิ์

2. โปรแกรมการสอนที่ครูนำไปสอนนั้น ครูผู้สอนจะเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่มีการสังเกตความแตกต่างระหว่างครูที่มีความรู้สึกในการสอนวิชานี้ และในทางบวกครูได้สังเกตว่านักเรียนนำความรู้ที่ได้รับปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับเรื่องเพศ

ความแตกต่างด้านความเข้าใจทางเพศของวัยรุ่น ได้มีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชายและหญิงได้แสดงทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศซึ่งมีความสำเร็จของการสอนโปรแกรมเพศศึกษามีความแตกต่างด้านส่วนตัวและด้านที่פקอาศัย พบว่า ผู้หญิงจะมีทัศนคติในการงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ได้มากกว่าผู้ชายซึ่งมีความน่าเป็นไปได้ในการมีเพศสัมพันธ์กันก่อน

สรุปจากวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เห็นได้ว่า ครู ผู้ปกครองและนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนเพศศึกษา และต้องการให้มีการสอนด้านเพศศึกษาในสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมตัวป้องกันและลดปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาในระบบการศึกษา แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา มีผลต่อเจตคติ พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม

กรอบความคิด

จากการศึกษาจากหลักสูตรเรื่องเพศศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้หัวข้อความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถในทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี เป็นการฝึกทักษะที่จำเป็น และมีค่านิยมที่ถูกต้อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศ ความรู้ ความเข้าใจด้านสังคม และวัฒนธรรม ได้รับความรู้และฝึกอบรมจรรยา มารยาท ศีลธรรม บทบาทชายหญิง ในการกำหนดเนื้อหาในการจัดทำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง และใช้แนวคิดของ Boyle ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นเนื้อหาที่แสดงในกรอบความคิด เป็นแต่เพียงตัวอย่าง ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี โดยใช้แนวคิดของบอยเฮอล์ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ

ศึกษาแนวคิดบอยเฮอล์ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดการจัดการศึกษาเรื่องเพศศึกษา ศึกษาหลักสูตรเพศศึกษา การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ศึกษาเกี่ยวกับสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. เด็กและเยาวชนหญิง ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2544 จำนวนประมาณ 291 คน โดยแบ่งออกตามอายุ ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุ 7 – 9 ปี	จำนวน	2 คน
2. เด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุ 10 – 15 ปี	จำนวน	51 คน
3. เด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุ 16–18 ปี	จำนวน	<u>238</u> คน
รวม		<u>291</u> คน

2.เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่ปฏิบัติงานในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี ประกอบด้วย

- หัวหน้าสถานฝึกและอบรม	จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่อบรมและวิชาชีพ	จำนวน 13 คน
- นักสังคมสงเคราะห์	จำนวน 1 คน
- พยาบาล	จำนวน 1 คน
รวม	จำนวน 16 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1. ผู้เรียนหญิง ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยเป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุ 10 – 15 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยนี้มีความอยากรู้ในเรื่องเพศศึกษา และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนหญิง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาจากเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 10 – 15 ปี ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2544 - 2 สิงหาคม 2544 ทั้งหมด จำนวน 51 คน

2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพศหญิงทั้งหมด ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 16 คน

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ มี 3 ชุด

หลังจากได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้นำแนวทางที่ศึกษามาประกอบการสร้างเครื่องมือ โดยแบ่งเครื่องมือสำหรับงานวิจัยนี้ เป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับสำรวจความต้องการ การทดสอบความรู้ และการประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา
ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับสำรวจความต้องการ การทดสอบความรู้ และการประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ชุดที่ 1 แบบสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบโดยสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับความต้องการในกิจกรรม ด้านเนื้อหา กับรูปแบบการจัดการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยยึดหลักของ ลิเคิร์ต (Likert : อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2535) คะแนนแต่ละระดับมีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความต้องการของผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดังเกณฑ์ในการประเมิน คือ ค่ามัธยฐานเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยมีความหมายดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความต้องการมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความต้องการน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุดนี้

ชุดที่ 2 แบบทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส
- 2.2 แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษานำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสอบวัดความรู้เรื่องเพศศึกษา จำนวน 25 ข้อเป็นแบบปรนัยชนิด เลือกรับ 4 ตัวเลือกเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ข้อให้ 0 คะแนน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรม ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม ความเหมาะสมของเนื้อหา กับระยะเวลาและการจัดการเป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ โดยยึดหลักของลิเคิร์ต (Likert : อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2535) คะแนนแต่ละระดับมีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการประเมิน คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัดรูปแบบมีความเหมาะสม ค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยมีความหมายดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.2 วิธีสร้างเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเรียน และเด็กและเยาวชนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว และนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย 3 ชุด คือ

3.2.2.1 แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3.2.2.2 แบบทดสอบความรู้ เรื่องเพศศึกษา

3.2.2.3 แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.2.3 สร้างแบบสอบถามความต้องการ แบบทดสอบความรู้และแบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3.2.4 แบบสอบถามความต้องการ แบบทดสอบความรู้ และแบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และปรับปรุงแล้ว นำ

เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) ให้แก่สำนวนภาษาในการใช้ให้ง่ายขึ้น และถูกต้องตามหลักการใช้ เช่น แบบสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง ในเรื่องรูปแบบความต้องการ ก็ให้เพิ่มตัวอย่าง เช่น ต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วีดีโอ ต้องการเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง ก็เปลี่ยนเป็น ต้องการเรียนรู้จากการยกตัวอย่าง เป็นต้น พร้อมทั้งให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

3.2.5 นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับผู้เรียนหญิง ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิง จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน

3.2.7 เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามความต้องการ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .90 และคำนวณหาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนกของแบบทดสอบความรู้ เรื่องเพศศึกษา โดยใช้สูตรการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหา ค่าระดับความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ซึ่งใช้เทคนิค 50 % ใช้สูตร (ประคอง กรรณสูตร, 2535) ได้ค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ .02 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ในระดับที่เหมาะสม คือ ค่านำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบความรู้ โดยใช้สูตร K - R ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ คือ .81 เพื่อนำไปปรับเครื่องมือให้มีความถูกต้องเหมาะสม

การดำเนินงานการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตามแนวคิดของบอยเอลล์

การดำเนินงานตามแนวคิดในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ

1.1 สำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี โดยใช้แบบสอบถาม ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มารวบรวมดูความสนใจ ความต้องการของทั้งสอง แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นเนื้อหา และรูปแบบในกิจกรรม โดยคัดเลือกข้อที่มีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นเนื้อหาในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา โดยเนื้อหาจะมีครบ

คลุมในทุกเรื่องทั้ง 6 ด้านที่ได้กำหนดไว้ โดยเนื้อหาที่ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการมาก ก็จะเน้นในเรื่องนั้นเป็นกิจกรรมหลัก และสอดแทรกเนื้อหาที่จำเป็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหญิง

นำแบบสอบถามสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ และสรุป กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาความรู้ผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา

1. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคาดการณ์ วิเคราะห์ การเกิดเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้ และสามารถสรุปผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจสรีระเพศชาย เพศหญิง และการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นได้ พร้อมทั้งสามารถดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง

4. เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักในสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อ HIV ทางเพศสัมพันธ์ ที่ไม่ได้ป้องกัน

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิเสธ และหาทางออกเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อน ไปมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสำหรับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา เพื่อวัดความรู้ของผู้เรียนหญิง ทั้งก่อน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3.1 พิจารณาข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษา จากการศึกษาทั้งด้านทฤษฎีแนวคิดและสภาพที่เป็นจริง

กำหนดรูปแบบการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้เหมาะสมกับผู้เรียนหญิง โดยจะเห็นว่าผู้เรียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในรูปแบบกิจกรรมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้เรียนในการทำกิจกรรมควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นก็จะมีกิจกรรมการจัดอภิปรายกลุ่ม การร่วมแสดงความคิดเห็น และมีการเชิญวิทยากรมาร่วมโปรแกรม เป็นต้น นอกจากนี้การสำรวจความต้องการในเบื้องต้นทำให้เข้าใจถึงสภาพของผู้เรียน ซึ่งมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน เช่น เรื่องการอ่าน และการเขียน ผู้เรียนบางคนต้องการสื่อที่ง่าย เข้าใจง่าย ไม่ต้องอ่านมาก หรือเขียนมาก เพราะขาดความชำนาญ ต้องใช้ภาษาที่ง่าย เพื่อให้ผู้เรียนหญิงได้เข้าใจได้ง่ายขึ้นด้วย

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการตามแผน

- 4.1 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา
- 4.2 ดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ตามแผนที่วางไว้
- 4.3 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา หลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

- 5.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหญิง ดูจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา
- 5.2 ประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ยื่นคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังสถานฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนหญิง บ้านปราณี

2. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ณ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ในวันที่ 23 -25 กรกฎาคม 2544

2. ผู้วิจัยจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ที่สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ในวันที่ 1 สิงหาคม 2544 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดดังนี้

- 2.1 วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของเด็กและเยาวชนหญิงทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดโปรแกรม

- 2.2 แบบประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในด้านความพึงพอใจในโปรแกรม ความเหมาะสมของเนื้อหาโปรแกรมกับระยะเวลา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss/pc+ ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม และแบบทดสอบ

- 5.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตาราง ประกอบความเรียง

เกณฑ์ในการประเมิน คือ ผู้เรียนหญิง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการใน กิจกรรมที่จัดขึ้นในด้านต่าง ๆ ค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยแปลความหมาย (Best : 1977) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีความต้องการมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีความต้องการน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการประเมินความต้องการ ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

5.2 นำผลการทดลองผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

5.3 นำผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังมาเปรียบเทียบโดยหาค่าที (t-test) เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจในกิจกรรม ความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมกับระยะเวลา โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอข้อมูลในตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังต่อไปนี้

มีความพึงพอใจในกิจกรรม / ความเหมาะสมทางเนื้อหากิจกรรมกับระยะเวลา

มากที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน
มาก	ค่าคะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน

เกณฑ์ในการประเมิน คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัดรูปแบบมีความเหมาะสม ค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยมีความหมายดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการประเมินเพื่อทดสอบความพึงพอใจต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของรูปแบบใช้เกณฑ์ ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การคำนวณค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	มัชฌิมเลขคณิต
	$\sum fx$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน
	N	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมด

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \frac{Nfx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนที่กำหนดตามสเกล
	f	แทน	จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. การทดสอบค่าที (t-test)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

เมื่อ	df	แทน	N-1
	t	แทน	อัตราส่วนวิกฤต
	ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
	ΣD^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของผลต่างระหว่างคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
	N	แทน	จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. สูตรการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ซึ่งใช้เทคนิค 50 % ใช้สูตร (ประคอง กรรณสูตร, 2535)

$$P = \frac{R_u + R_l}{2f}$$

$$D = \frac{R_u - R_l}{f}$$

R_u แทน จำนวนประชาชนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก

R_l แทน จำนวนประชาชนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

F แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

P แทน ค่าความยาก

D แทน ค่าอำนาจจำแนก

คัดเลือกข้อที่มีความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์ในระดับที่เหมาะสม คือ ค่าความยากอยู่ในเกณฑ์ .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ .02 - 1.00 แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบความรู้ โดยใช้สูตร K-R ของคูเลอร์ริชาร์ดสัน (Kurder Richardson) (อ้างถึงในประคอง กรรณสูตร, 2535)

$$r = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2_x} \right)$$

r_{xx} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

n = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

- p = สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบได้ถูกต้อง
 q = สัดส่วนของคนที่ตอบแต่ละข้อผิด
 Σpq = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนทุกข้อ
 S^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

5. สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

$$\alpha_k = \frac{n}{n-1} \left(\frac{1 - \Sigma s^2}{S^2_x} \right)$$

α_k = ค่าความเที่ยง

n = จำนวนข้อคำถาม

s^2_1 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2_x = ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออล์ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี" มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออล์ เรื่องเพศศึกษา ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนหญิง

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจความต้องการของ ผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

ตอนที่ 3 การนำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับ ผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

ตอนที่ 5 ผลการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

ตอนที่ 6 ผลการสังเกตและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวคิดของบอยเออล์ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนหญิง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนหญิงที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

รายการ	จำนวน n=51	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	9	17.65
ประถมศึกษา	31	60.78
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	21.57
2. สถานภาพการสมรส		
โสด	35	68.63
สมรส	0	0.00
อยู่กินนอกสมรส	15	29.41
หย่า	1	1.96

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้เรียนหญิงส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 31 คน ร้อยละ 60.78 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น 11 คน ร้อยละ 21.57 คน และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 9 คน ร้อยละ 17.65 ด้านสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน 35 คน ร้อยละ 68.63 รองลงมาอยู่กินนอกสมรส 15 คน ร้อยละ 29.41 และหย่า 1 คน ร้อยละ 1.96

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจความต้องการของ ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านเนื้อหา โปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาของ ผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านเนื้อหา			
1. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง	3.10	1.25	ปานกลาง
2. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น	3.92	1.09	มาก
3. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ	3.55	1.30	มาก
4. ต้องการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน	3.98	1.17	มาก
5. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์	3.25	1.09	ปานกลาง
6. ต้องการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของความรักและความใคร่	4.35	0.72	มาก
7. ต้องการเรียนรู้วิธีการปรับปรุงตนเองและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	3.65	1.28	มาก
8. ต้องการเรียนรู้การคบเพื่อนต่างเพศและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	3.61	1.15	มาก
9. ต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ	3.37	1.33	ปานกลาง
10. ต้องการเรียนรู้เรื่องการตั้งครรรภ์การดูแลรักษาตนเองในขณะตั้งครรรภ์	4.00	1.46	มาก
11. ต้องการเรียนรู้เรื่องการกำเนิดชีวิตมนุษย์และการเจริญเติบโตของทารกในครรรภ์	3.90	1.33	มาก

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
12. ต้องการเรียนรู้วิธีระงับรักษา และสุขปฏิบัติเกี่ยวกับ อวัยวะเพศ	3.96	1.13	มาก
13. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเลือกคู่อครอง	3.90	1.12	มาก
14. ต้องการเรียนรู้เรื่องกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมจรรยาที่เกี่ยวกับเพศ	3.84	1.16	มาก
15. ต้องการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว	3.84	1.21	มาก
16. ต้องการเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่มี ผลจากปัญหาพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์	3.71	1.12	มาก
17. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจ เรื่องเพศที่ถูกต้อง และเหมาะสม	3.67	1.07	มาก
18. ต้องการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์	4.37	1.06	มาก
19. ต้องการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยม ในเรื่องเพศ	3.57	1.08	มาก
20. ต้องการเรียนรู้เรื่องการป้องกัน และปกป้อง ตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ	4.37	1.04	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนหญิงมีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ($x = 3.10$) การเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ ($x = 3.25$) และต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเอง อย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ ($x = 3.37$) โดยมีระดับความต้องการปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านรูปแบบกิจกรรม โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาของ ผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านรูปแบบกิจกรรม			
1. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว	3.43	1.33	ปานกลาง
2. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน	3.69	1.14	มาก
3. ต้องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3.69	1.12	มาก
4. ต้องการเรียนรู้จากการยกตัวอย่างเหตุการณ์	3.59	1.08	มาก
5. ต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่	3.33	1.26	ปานกลาง
6. ต้องการเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา ทางวิชาการ	3.55	1.30	มาก
7. ต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี เช่น เทป วีดีโอ	3.75	1.04	มาก
8. ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก	3.02	1.05	ปานกลาง
9. ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่	3.49	1.12	ปานกลาง
10. ต้องการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ	3.51	1.30	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนหญิงมีความต้องการด้านรูปแบบกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับความต้องการมาก โดยเฉพาะต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี ($x = 3.75$) ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน ($x = 3.69$) และต้องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ($x = 3.69$) ยกเว้นต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ($x = 3.49$) ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว ($x = 3.43$) ความต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ ($x = 3.33$) และต้องการการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก ($x = 3.02$) จะอยู่ในระดับความต้องการปานกลางเท่านั้น

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านเนื้อหา โปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านเนื้อหา			
1. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชาย และหญิง	4.13	0.72	มาก
2. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น	4.25	0.68	มาก
3. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ	4.06	0.68	มาก
4. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน	3.44	0.73	ปานกลาง
5. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์	3.69	0.79	มาก
6. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของความรัก และความใคร่	3.81	0.83	มาก
7. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการปรับปรุงตนเองและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	4.06	0.68	มาก
8. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การคบเพื่อนต่างเพศและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	3.75	0.93	มาก
9. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ	3.75	1.06	มาก
10. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการตั้งครรภ์	4.19	1.11	มาก
11. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการกำเนิดชีวิตมนุษย์และการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์	4.19	0.83	มาก

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
12. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีระมัดระวังรักษา และ สุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศ	3.94	0.57	มาก
13. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเลือกคู่ครอง	4.00	0.73	มาก
14. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องกฎหมายขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรมจรรยาที่เกี่ยวกับเพศ	3.75	1.00	มาก
15. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว	4.00	0.89	มาก
16. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่ มีผลจากปัญหา พฤติกรรมทางเพศของมนุษย์	3.56	1.03	มาก
17. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจ เรื่องเพศที่ถูกต้อง และเหมาะสม	3.94	0.85	มาก
18. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์	4.44	0.81	มาก
19. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยม ในเรื่องเพศ	4.37	0.81	มาก
20. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการป้องกัน และปกป้อง ตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ	4.00	0.97	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากในทุกข้อ ยกเว้น ความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ในขณะเป็นประจำเดือน ($x = 3.44$) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ($x = 4.44$) ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยมในเรื่องเพศ ($x = 4.37$) และต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ($x = 4.25$) ในระดับความต้องการมาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านรูปแบบกิจกรรม โปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

รายการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านรูปแบบกิจกรรม			
1. ต้องการจัดการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว	3.00	1.32	ปานกลาง
2. ต้องการจัดการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน	4.00	0.82	มาก
3. ต้องการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	4.06	1.00	มาก
4. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการยกตัวอย่างเหตุการณ์	4.13	0.81	มาก
5. ต้องการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่	3.38	0.72	ปานกลาง
6. ต้องการจัดการเรียนรู้จากหนังสือ ตำรา ทางวิชาการ	2.94	0.93	ปานกลาง
7. ต้องการจัดการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี เช่น เทป วีดีโอ	3.75	1.00	มาก
8. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก	4.19	0.66	มาก
9. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่	3.38	0.62	ปานกลาง
10. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ	3.81	0.98	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ ($x = 3.38$) การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ($x = 3.38$) การเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว ($x = 3.00$) และการเรียนรู้จากหนังสือตำราทางวิชาการ ($x = 2.94$) จะมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านเนื้อหา ของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ผู้เรียนหญิง			เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง		
	X	S.D.	ระดับความต้องการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านเนื้อหา						
1. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง	3.10	1.25	ปานกลาง	4.13	0.72	มาก
2. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น	3.92	1.09	มาก	4.25	0.68	มาก
3. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ	3.55	1.30	มาก	4.06	0.68	มาก
4. ต้องการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน	3.98	1.17	มาก	3.44	0.73	ปานกลาง
5. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์	3.25	1.09	ปานกลาง	3.69	0.79	มาก
6. ต้องการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของความรักและความใคร่	4.35	0.72	มาก	3.81	0.83	มาก
7. ต้องการเรียนรู้วิธีการปรับปรุงตนเองและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	3.65	1.28	มาก	4.06	0.68	มาก
8. ต้องการเรียนรู้การคบเพื่อนต่างเพศและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ	3.61	1.15	มาก	3.75	0.93	มาก
9. ต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ	3.37	1.33	ปานกลาง	3.75	1.06	มาก
10. ต้องการเรียนรู้เรื่องการตั้งครรภ์ การดูแลรักษาตนเองในขณะตั้งครรภ์	4.00	1.46	มาก	4.19	1.11	มาก
11. ต้องการเรียนรู้เรื่องการกำเนิดชีวิตมนุษย์และการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์	3.90	1.33	มาก	4.19	0.83	มาก

รายการ	ผู้เรียนหญิง			เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง		
	X	S.D.	ระดับ ความต้องการ	X	S.D.	ระดับ ความต้องการ
12. ต้องการเรียนรู้วิธีระมัดระวังรักษา และสุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศ	3.96	1.13	มาก	3.94	0.57	มาก
13. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเลือกคู่อุปถัมภ์	3.90	1.12	มาก	4.00	0.73	มาก
14. ต้องการเรียนรู้เรื่องกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมจรรยา ที่เกี่ยวกับเพศ	3.84	1.16	มาก	3.75	1.00	มาก
15. ต้องการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว	3.84	1.21	มาก	4.00	0.89	มาก
16. ต้องการเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่มีผลจากปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ของมนุษย์	3.71	1.12	มาก	3.56	1.03	มาก
17. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจ เรื่องเพศที่ถูกต้อง และเหมาะสม	3.67	1.07	มาก	3.94	0.85	มาก
18. ต้องการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์	4.37	1.06	มาก	4.44	0.81	มาก
19. ต้องการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยม ในเรื่องเพศ	3.57	1.08	มาก	4.37	0.81	มาก
20. ต้องการเรียนรู้เรื่องการป้องกัน และปกป้องตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ	4.37	1.04	มาก	4.00	0.97	มาก

จากตารางที่ 6 ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการในด้านเนื้อหาส่วนใหญ่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ยกเว้นความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 3.44$) ส่วนผู้เรียนหญิงมีความต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ ($x = 3.37$) ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ ($x = 3.25$) และความต้องการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ($x = 3.10$) ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสำรวจความต้องการ ด้านรูปแบบ กิจกรรมของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ผู้เรียนหญิง			เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง		
	X	S.D.	ระดับความต้องการ	X	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านรูปแบบกิจกรรม						
1. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว	3.43	1.33	ปานกลาง	3.00	1.32	ปานกลาง
2. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน	3.69	1.14	มาก	4.00	0.82	มาก
3. ต้องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3.69	1.12	มาก	4.06	1.00	มาก
4. ต้องการเรียนรู้จากการยกตัวอย่างเหตุการณ์	3.59	1.08	มาก	4.13	0.81	มาก
5. ต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่	3.33	1.26	ปานกลาง	3.38	0.72	ปานกลาง
6. ต้องการเรียนรู้จากหนังสือ ตำราทางวิชาการ	3.55	1.30	มาก	2.94	0.93	ปานกลาง
7. ต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี เช่น เทป วีดีโอ	3.75	1.04	มาก	3.75	1.00	มาก
8. ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก	3.02	1.05	ปานกลาง	4.19	0.66	มาก
9. ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่	3.49	1.12	ปานกลาง	3.38	0.62	ปานกลาง
10. ต้องการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ	3.51	1.30	มาก	3.81	0.98	มาก

จากตารางที่ 7 ผู้เรียนหญิงมีความต้องการในการจัดรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว (ผู้เรียนหญิง $x = 3.43$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.00$) ต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.33$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.38$) ต้องการเรียนรู้จากหนังสือ ตำราทางวิชาการ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.55$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 2.94$) ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก (ผู้เรียนหญิง $x = 3.02$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 4.19$) ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.49$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.38$)

ตอนที่ 3 การนำเสนอโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

บอยเออร์เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเพื่อจัดโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดโปรแกรม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา จากพบการสำรวจความต้องการของการสำรวจความต้องการพบว่าเด็กและเยาวชนหญิง และเจ้าหน้าที่มีความต้องการในกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา โดยมีกิจกรรมหลาย ๆ แบบผสม เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการและเหมาะสมกับผู้เรียน

จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาด้านเพศศึกษา แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันของการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญาของมนุษย์ตามวัย
2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเป็นเพื่อน ความรัก ความใคร่ การมีคู่รัก การเลือกคู่ครอง การสมรส การวางแผนชีวิตและครอบครัว
3. ความรู้ความสามารถในทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี เป็นการฝึกทักษะที่จำเป็น และมีค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่อง การรักศักดิ์ศรี การรักนวลสงวนตัว การวางตัวที่ถูกต้องกับเพื่อนต่างเพศ การตัดสินใจ การรู้จักสื่อสารในการปฏิเสธ การต่อรองและโน้มน้าว การป้องกันและปกป้องสิทธิของตนเอง เมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ การรู้จักแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อเผชิญปัญหา มีความรับผิดชอบที่จะควบคุมตนเอง รวมทั้งการจัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ เป็นการเรียนรู้ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติของชีวิต รู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้อง เหมาะสมเมื่อมีความต้องการทางเพศ การเบี่ยงเบนและระงับอารมณ์เพศเมื่อถูกกระตุ้นยั่วเย้าและ รู้จักวิธีหลีกเลี่ยงด้วยสติและปัญญา
5. ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศ มีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในเรื่องการดูแลความสะอาดอวัยวะเพศ การคุมกำเนิด การใช้ถุงยางอนามัย การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อ

ทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ และการดูแลสุขภาพของระบบสืบพันธุ์

6. ความรู้ ความเข้าใจด้านสังคม และวัฒนธรรม ได้รับความรู้และฝึกอบรมจรรยา มารยาท ศีลธรรม บทบาทชายหญิง

ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน มาจัดทำกิจกรรม โดยใช้รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา
วันที่ 1 สิงหาคม 2544 เวลา 9.00 - 15.30 น.
ณ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
กลุ่มสัมพันธ์	เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนและผู้ดำเนินการ ให้ผู้เรียนได้เข้าใจ วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา	ความไว้วางใจ และวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนะนำตัวและทำความรู้จักซึ่งกันและกัน 2. ให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่คาดหวังจากการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ 3. นำเกมส์ตุ๊กตาล้มลุก โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยสมมติผู้เล่น 1 คนเป็นตุ๊กตา อีก 2 คนเป็นผู้เล่นตุ๊กตา แล้วผลัดกันผลัดกันล้ม ผลัดกันรับ ไม่ให้ตุ๊กตาล้ม 4. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของผู้เล่นแต่ละคน 5. สรุปกิจกรรมพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา 	50 นาที 9.00 – 9.50 น.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ป้ายชื่อ 2. ปากกาเมจิก 3. แบบทดสอบก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
จินตนาการรัก	เพื่อให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคาดการณ์ วิเคราะห์ การเกิดเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้ และสามารถสรุปผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้	ฝึกการวิเคราะห์ คาดการณ์จากสถานการณ์ในภาพทั้ง 4 ให้ความรู้เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างหญิง ชาย การมีคู่รัก ค่านิยมในเรื่องการรักนวลสงวนตัว การรักศักดิ์ศรี และเรื่องการระงับอารมณ์ทางเพศ การดูแลตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ดำเนินการ นำเสนอ ตีตภาพจินตนาการรัก ภาพที่ 1 เรียงตามลำดับเหตุการณ์บนบอร์ด 2. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาภาพเรียงตามลำดับ แล้วคาดเดาสถานการณ์จากภาพที่ 4 โดยปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก 3. ให้ผู้เรียนช่วยกันคาดการณ์ว่า จะเกิดเหตุการณ์อย่างไร ต่อจากภาพที่ 4 4. ให้ผู้เรียนคาดการณ์ต่อเนื่องจากภาพที่ 5 5. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปราย พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบการคาดการณ์ 6. ผู้ดำเนินการ สรุปกิจกรรม 	50 นาที 9.50-10.40น.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบกิจกรรม จินตนาการรัก 2. รูปภาพ จินตนาการรัก 6 ภาพ 3. ปากกาสีเมจิก 4. กระดาษ กาวย่น 5. กระดาษปรู๊ฟ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
ตัวเธอ ตัวฉัน	เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจสรีระเพศชาย เพศหญิง และการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นได้ พร้อมทั้งสามารถดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศได้อย่างถูกต้อง	ความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิง และผู้ชาย การดูแลสุขภาพอนามัย ให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว การใช้ถุงยางอนามัย ยาคุม โฟสทินอล และการคุมกำเนิด	<ol style="list-style-type: none"> นำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เชิญวิทยากรอธิบายประกอบโมเดลสรีระเพศชาย เพศหญิง ตลอดจนการดูแลสุขภาพทางเพศและอภิปรายซักถาม ผู้เรียนสรุปบันทึกสาระสำคัญลงในใบกิจกรรมที่ 6.2 แจกใบความรู้เรื่องตัวฉัน และสรุปให้นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 	50 นาที 10.40-11.30น.	<ol style="list-style-type: none"> ใบกิจกรรม 3 เรื่องสรีระเพศชาย – เพศหญิง ใบความรู้ โมเดล อวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย-หญิง ถุงยางอนามัยเพศหญิง - ชาย ยาคุม โฟสทินอล ห่วงอนามัย ยาฉีด

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง	เป็นการให้ความรู้ในเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ โรคเริม หนองใน ซิฟิลิส กามโรค รู้ถึงสาเหตุ การป้องกันการรักษาในเบื้องต้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำเข้าสู่บทเรียน โดยการตั้งคำถาม โรคอะไรเอ่ยที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ 2. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน เข้าศึกษากลุ่มละ 1 โรค ถึงสาเหตุ อาการ และการป้องกันรักษา โดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม โดยศึกษาจากแผ่นพับ แผ่นภาพ 3. นำเสนอในลักษณะบทบาทสมมติ 4. ผู้เรียนบันทึก สรุป ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่ได้รับจากบทบาทสมมติลงในใบกิจกรรมที่ 4 <ol style="list-style-type: none"> 5. วิทยากรอธิบายให้ความรู้เพิ่มเติม อภิปรายซักถาม 6. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันสรุป โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ 	40 นาที 12.3-13.10น.	<ol style="list-style-type: none"> 1. แผ่นภาพเกี่ยวกับโรคหนองใน ซิฟิลิส เริม ต่อม้ำเหลืองอักเสบ เอ็ดส์ ฝีมะม่วง 2. แผ่นพับโรคต่าง ๆ 3. ใบกิจกรรมที่ 4 4. กระดาษปฐพี 5. ปากกาเมจิก

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
แลกเปลี่ยน	เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง	เป็นการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ การแพร่ของเชื้อโรค การติดต่อ การป้องกันและการดูแลรักษาที่ถูกต้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1.ผู้ดำเนินการเตรียมอุปกรณ์ตามที่กำหนดในรายการสื่อ / อุปกรณ์ 2. ผู้ดำเนินการนำผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยน ตามขั้นตอนในใบกิจกรรม เรื่อง “แลกเปลี่ยน” 3. ผู้ดำเนินการเปรียบเทียบการแลกเปลี่ยน ก็คือ การมีเพศสัมพันธ์ นักเรียนและวิทยากร ร่วมกันสรุปความรู้จากใบกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับการแพร่กระจายเชื้อเอดส์ 4. ผู้รับเชื้อไม่สามารถแยกแยะได้ว่าใคร คือคนปกติ และใครคือผู้ติดเชื้อ ดังนั้น การป้องกันที่ปลอดภัยที่สุดคือ ป้องกันกับบุคคลทุกคน 	30 นาที 13.10-13.40น.	<ol style="list-style-type: none"> 1.ใบกิจกรรมเรื่อง การแลกเปลี่ยน 2.สารโซเดียมไฮดรอกไซด์ 3.น้ำเปล่า 4. แก้วใส่สำหรับใส่น้ำสองเท่าของจำนวนผู้เรียน 5.กระบอกฉีดยาเท่ากับจำนวนผู้เรียน 6.สารละลายฟีนอล์ฟทาลิน 7.โต๊ะสำหรับวางแก้วน้ำ 8.ถาดวาดแก้ว

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	การดำเนินกิจกรรม	ระยะเวลา	สื่อ / อุปกรณ์
เรื่องอย่างนี้ต้องปฏิบัติ	เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติ และหาทางออกเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อน ไปมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้	เป็นการให้ความรู้ในเรื่องทักษะการปฏิบัติ การต่อรอง และการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ล่อแหลม รวมทั้งสอดแทรกเรื่องการระวังรักษาตัว การรักศักดิ์ศรี และพูดถึงปัญหาในการเกิดเพศสัมพันธ์ในเวลาที่ไม่พร้อม รวมทั้งปัญหาเรื่องเพศที่เกิดจากบุคคลที่ใกล้ชิด	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ดำเนินการสนทนาถึงพฤติกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจนำผลเสียมาสู่ผู้เรียน และผู้เรียนควรปฏิบัติ เช่น การดูวิดีโอลามก การดื่มเหล้า การเที่ยวสถานเริงรมย์ และการอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้าม แบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 10 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้ฝึกทักษะการปฏิบัติ จากเรื่องที่กำหนดให้แล้วนำมาเสนอ ผู้ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ขั้นตอนการปฏิบัติ และหาทางออกที่เหมาะสม ถูกต้องตามหลักการและแจกใบความรู้เรื่อง “หลักการปฏิบัติ” แบ่งกลุ่มเดิม เพื่อวิเคราะห์บทสนทนาจากการฝึกทักษะการปฏิบัติของแต่ละกลุ่ม 	60 นาที 13.40-14.40น.	<ol style="list-style-type: none"> ใบความรู้เรื่องหลักการปฏิบัติ ใบงานสถานการณ์ต่าง ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง
เพศศึกษา ของผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของผู้เรียนหญิง

เนื้อหา	n 51	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
		X	S.D.	X	S.D.	
1. จุดประสงค์ที่สำคัญของการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา		0.25	0.44	0.78	0.42	6.25
2. ความรู้เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ของ เพศชาย		0.27	0.45	0.65	0.48	4.03
3. ความรู้เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ของ เพศหญิง		0.67	0.48	0.78	0.42	1.33*
4. การปฏิสนธิ		0.57	0.50	0.82	0.39	2.88*
5. สุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศ		0.09	0.30	0.61	0.49	6.31*
6. ความรู้เกี่ยวกับการฝันเปียก		0.59	0.50	0.82	0.39	2.67*
7. การตั้งครรรภ์		0.03	0.20	0.63	0.49	7.98*
8. การปรับตัวของวัยรุ่น		0.59	0.50	0.84	0.37	2.95*
9. พฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบน		0.53	0.50	0.65	0.48	1.20*
10. มารยาททางสังคมระหว่างเพศ		0.69	0.47	0.80	0.40	1.36*
11. การคบเพื่อนต่างเพศ ตามขอบเขต วัฒนธรรมไทย		0.75	0.44	0.88	0.33	1.79*
12. การวางตัวที่ดีต่อเพื่อนเพศตรงข้าม		0.55	0.50	0.80	0.40	2.83*
13. การปฏิบัติเกี่ยวกับความรัก		0.39	0.49	0.86	0.35	5.57*
14. ความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน “อย่าชิงสุกก่อนห่าม”		0.80	0.40	0.96	0.20	2.51*
15. การแต่งงาน		0.90	0.30	0.98	0.14	1.69*
16. หลักในการเลือกคู่ครอง		0.92	0.27	0.98	0.14	1.37*
17. การวางแผนครอบครัว		0.47	0.50	0.82	0.39	3.97*
18. การคุมกำเนิด		0.27	0.45	0.76	0.43	5.63
19. การทำหมันหญิง		0.05	0.24	0.75	0.44	9.79*

เนื้อหา	n	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
		X	S.D.	X	S.D.	
20. วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจและเรียนรู้เพศตรงข้ามได้ดี	51	0.35	0.48	0.61	0.49	2.63
21. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์		0.65	0.48	0.84	0.37	2.30*
22. ความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับโรคเอดส์		0.57	0.50	0.88	0.33	3.75*
23. การปฏิบัติตนเมื่อมีอาการทางเพศ		0.51	0.50	0.86	0.35	4.11*
24. ผู้หญิงสามารถตั้งครรรภ์		0.71	0.46	0.90	0.30	2.54*
25. การปฏิบัติและการป้องกันเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด		0.37	0.49	0.71	0.46	3.54
รวม		12.57	4.14	20.00	3.07	10.27*

$p < .05$

จากตารางที่ 8 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือผู้เรียนจะมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ยกเว้นข้อ 1 จุดประสงค์ที่สำคัญของการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ข้อ 2 ความรู้เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย ข้อ 18 การคุมกำเนิด ข้อ 20 วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจและเรียนรู้เพศตรงข้ามได้ดี และข้อ 25 การปฏิบัติและการป้องกันเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมผู้เรียนหญิงมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 ผลการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ของผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม ของผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจในกิจกรรม			
1.กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	4.10	1.04	มาก
2.กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก	3.96	0.96	มาก
3.กิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน	4.27	1.04	มาก
4.กิจกรรมที่ 4 โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์	4.10	1.12	มาก
5.กิจกรรมที่ 5 แลกน้ำ	3.84	1.14	มาก
6.กิจกรรมที่ 6 อย่างนี้ต้องปฏิเสธ	4.20	0.94	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน ($x = 4.27$) กิจกรรมที่ 6 อย่างนี้ต้องปฏิเสธ ($x = 4.20$) และกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 4 โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก และกิจกรรมที่ 5 แลกน้ำ ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา ของผู้เรียน
หญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

รายการ	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา			
1. เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3.96	1.17	มาก
2. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.98	1.03	มาก
3. เนื้อหา ความรู้ที่ได้รับสอดคล้องกับความต้องการ	4.08	0.98	มาก
4. ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ	4.41	0.88	มาก
5. ความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้ความรู้	4.57	0.73	มากที่สุด
6. เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.20	0.87	มาก
7. สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจ และเหมาะสม	4.27	0.80	มาก
8. กิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.14	0.83	มาก
9. รูปแบบกิจกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความเหมาะสม	4.00	0.87	มาก
10. จำนวนผู้เรียนเหมาะสมกับกิจกรรม	3.96	1.11	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้ความรู้ ($x = 4.57$) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ความเหมาะสมในด้านอื่น ๆ มีความพึงพอใจในระดับมาก ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ ($x = 4.41$) สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจ และเหมาะสม ($x = 4.27$) และเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($x = 4.20$)

ตอนที่ 6 ผลการสังเกตและการมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามแนวคิดบอยเออส์ในการจัดโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสังเกตและมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ

1. ผลสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี โดยใช้แบบสอบถาม ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรม

ผลจากการให้ตอบแบบสอบถามของผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากเนื้อหา 20 ข้อ พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการในระดับมากที่สุด คือต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น ($x = 4.25$) ส่วนผู้เรียนหญิงมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($x = 3.92$) ผู้วิจัยจึงนำข้อนี้มาคงไว้เป็นเนื้อหาหนึ่งที่จะจัดในโปรแกรม ส่วนเนื้อหา ด้านอื่น ๆ ผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการสอดคล้องกันในระดับมาก 15 ข้อ นอกนั้นเป็นความต้องการในระดับปานกลาง

ผู้วิจัยจึงนำผลสำรวจความต้องการมากำหนดเป็นเนื้อหาในโปรแกรม 6 ด้านคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการมนุษย์
2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์
3. ความรู้ ความสามารถในทักษะชีวิต และค่านิยมที่ดี
4. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ
5. ความรู้เรื่องสุขอนามัยทางเพศ
6. ความรู้ ความเข้าใจด้านสังคม และวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 ผลกำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหญิง

ผู้วิจัยได้กำหนดผลของโปรแกรม คือ ผู้เรียนหญิงจะมีการพัฒนาความรู้เรื่องเพศศึกษามากขึ้น หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา โดยนำเนื้อหาที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการ 6 ด้านที่ได้กำหนดมาศึกษา และผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบทดสอบความรู้ เรื่องเพศศึกษาจำนวน 25 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการวางแผนการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนการสอนโดยนำผลสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากำหนดกิจกรรม และสื่อ/อุปกรณ์ ดังนี้

1. ด้านกิจกรรม

1.1 การอภิปราย

- 1.2 การร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.3 การเรียนแบบกิจกรรมกลุ่มเล็ก
- 1.4 การแสดงละคร
- 1.5 การสาธิต

จากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ผู้เรียนหญิง มีความต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีในระดับมาก ($X = 3.75$) แต่เนื่องจากสถานที่และอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวย ผู้จัดจึงได้นำการสาธิตจากโมเดล และกิจกรรมอื่น ๆ ผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย

- 1.6 ด้านสื่อ / อุปกรณ์
 - 1.6.1 โมเดลอวัยวะเพศชาย หญิง
 - 1.6.2 ถุงยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิด
 - 1.6.3 แผ่นภาพ แผ่นพับ
 - 1.6.4 กระดาษรูป ปากกาเมจิก
 - 1.6.5 แก้วน้ำ กระบอกฉีดยา
 - 1.6.6 สารละลายไฮเดียมไฮดรอกไซด์
 - 1.6.7 สารละลายฟีนอล์ฟทาลิน
 - 1.6.8 เอกสารประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติการตามแผน

4.1 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา จำนวน 25 ข้อ มาทดสอบผู้เรียนหญิงก่อน โดยผู้เรียนหญิงให้ความสนใจในการทำ และมีข้อซักถามในหัวข้อต่าง ๆ ในแบบทดสอบ ซึ่งผู้เรียนหญิง บางคนยังไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ในเนื้อหา

4.2 ผลการดำเนินการจัดโปรแกรมศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ตามแผนที่วางไว้

โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 6 กิจกรรม ดังมีรายละเอียดในการสังเกตดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1. ด้านสภาพแวดล้อม

ผู้เรียนได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมพอสมควร สภาพแวดล้อมในช่วงแรก ค่อนข้างวุ่นวาย เนื่องจากผู้เรียนเริ่มทยอยจับกลุ่มในการเลือกที่นั่ง โดยนั่งตามความสนิทกัน ซึ่งมีประมาณ 4 กลุ่มใหญ่ กลุ่มละประมาณ 4 – 5 คน

2. ด้านเนื้อหา

ผู้เรียนให้ความสนใจ โดยในกิจกรรมนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้เรียนจากการเข้าร่วมโปรแกรม และเรื่องความไว้วางใจ เป็นการสร้างสัมพันธภาพของผู้เรียนหญิง

3. ด้านกิจกรรม

ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการเล่นตุ๊กตาล้มลุก โดยในรอบแรกผู้เล่นเป็นตุ๊กตาไม่กล้าที่จะปล่อยตัวตามแรงผลักเพื่อน มีอาการเกร็ง มีเพียงบางกลุ่มที่สนิทกัน ที่มีความไว้วางใจเพื่อนจากการสัมภาษณ์ ผู้เรียนหญิงคนหนึ่งได้บอกว่า “ไม่กล้ากลัวเพื่อนไม่รับ แล้วจะล้ม” แต่พอเริ่มสลับกันทำหน้าที่ตุ๊กตา กับผู้เล่นตุ๊กตา ผู้เล่นเริ่มสนุก และเป็นไปตามแรงผลัก

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

เนื่องจากกิจกรรมนี้เน้นผู้เรียนเป็นสื่อในการสอน เป็นการสร้างสัมพันธภาพของกลุ่ม จึงไม่มีสื่อ / อุปกรณ์อย่างอื่น

กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก

1. ด้านสภาพแวดล้อม

ผู้เรียนหญิงมีขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ 1 คน ผู้เรียนหญิงเริ่มให้ความเป็นกันเอง สนใจสื่อ

2. ด้านเนื้อหา

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ คาดการณ์จากสถานการณ์ในภาพทั้ง 4 ให้ความรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างหญิง ชาย การมีคู่รัก ค่านิยมในเรื่องการรักนวลสงวนตัว การรักศักดิ์ศรี และเรื่องการระงับอารมณ์ทางเพศ การดูแลตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์

3. ด้านกิจกรรม

ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ภาพแต่ละภาพว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร สามารถพัฒนาไปได้อย่างไร ต้องใช้เวลาในการพัฒนาในแต่ละภาพอย่างไร เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์สามารถเกิดขึ้นได้จากที่ใด ผู้หญิงผู้ชายมีความคิดเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ผู้เรียนมีการซักถาม ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น มีผู้เรียนหญิงบางคนไม่ค่อยร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้ดำเนินการจึงกระตุ้นด้วยการซักถามเมื่อส่งตัวแทนมารายงาน ผู้เรียนหญิงก็ฟังเพื่อนรายงาน และมีการขัดแย้งกันบ้างเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน และร่วมกันสรุป

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

ภาพ 4 ภาพ ที่แสดงมีขนาดเล็กไปหน่อย ผู้เรียนหญิงด้านหลังเลยมองภาพไม่ค่อยชัด

กิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน

1. ด้านสิ่งแวดล้อม

บรรยากาศเริ่มร้อน เนื่องจากเป็นห้องพัดลม มีผู้เรียนเริ่มสลับกันไปเข้าห้องน้ำ 3 คน เป็นเวลา 15 นาที มีเสียงรบกวนมาจากด้านนอกบ้าง ทำให้ข้างหลังไม่ได้ยิน เนื่องจากไม่มีไมโครโฟน จึงต้องย้ายผู้เรียนจากด้านหลังมานั่งรวมกับเพื่อนด้านหน้า

2. ด้านเนื้อหา

ให้ความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิง และผู้ชาย การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว การใช้ถุงยางอนามัย ยาคุม โปสทินอล และการคุมกำเนิด

3. ด้านกิจกรรม

ใช้โมเดล และของจริงประกอบการสอน ผู้เรียนให้ความสนใจ ชักถาม ตอบคำถาม ผู้เรียนหญิงบางคนมีการจดบันทึกเนื้อหาที่สำคัญลงบนใบกิจกรรม บางคนก็ขอคำแนะนำ เช่น ผู้เรียนหญิงคนหนึ่ง ถามว่า “แท้งตอนที่ตั้งครรภ์ได้ประมาณ 6 เดือน โดยแฟนเป็นผู้ทำ ยังไม่เคยให้หมอตรวจเลย ควรทำอย่างไร” วิทยากรจึงแนะนำว่า “ควรไปพบแพทย์ ให้แพทย์ตรวจ แล้วทำความเข้าใจของคลอด” ผู้เรียนหญิงอีกคนหนึ่งถามว่า “ประจำเดือนไม่มา จำเป็นต้องท้องหรือไม่” วิทยากรจึงซักถามว่า “เคยมีเพศสัมพันธ์หรือเปล่า ถ้าไม่มีอาจจะเป็นเรื่องปกติเพราะในช่วงวัยรุ่นร่างกายยังปรับตัวอยู่ ซึ่งเป็นไปได้ที่ประจำเดือนจะมีขาดบ้าง 1-2 เดือน หรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับสุขภาพของผู้เรียนหญิง” ผู้เรียนหญิงคนนั้นก็บอกว่า “เคยมีเพศสัมพันธ์กับแฟน เมื่อ 2 เดือนที่แล้ว” วิทยากรถามว่า “ประจำเดือนครั้งสุดท้ายมาเมื่อไร” ผู้เรียนหญิง “เดือนที่แล้วค่ะ” วิทยากร “ถ้ายังนี้ แสดงว่าไม่ได้ท้อง แต่ถ้ามีปัญหาอย่างไรต้องไปพบแพทย์นะคะ” การร่วมกิจกรรมนี้ ผู้เรียนให้ความสนใจมาก จะเห็นได้จากการซักถามกันตลอด

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

โมเดลอวัยวะเพศหญิงชาย ถุงยางอนามัย ยาคุม สื่ออุปกรณ์ได้รับความสนใจจากผู้เรียน เนื่องจากเป็นสื่อที่ทำให้เห็นภาพ

กิจกรรมที่ 4 โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

1. ด้านสภาพแวดล้อม

บรรยากาศภายในห้องค่อนข้างร้อน ผู้เรียนหญิงบางคนเริ่มเบื่อ ผู้เรียนหญิงคนหนึ่งออกไปพบญาติที่มาเยี่ยม เป็นเวลา 20 นาที

2. ด้านเนื้อหา

เป็นการให้ความรู้ในเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ โรคเริม หนองใน ซิฟิลิส กามโรค รู้ถึงสาเหตุ การป้องกัน การรักษาเบื้องต้น

3. ด้านกิจกรรม

แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนหญิง ร่วมกันศึกษาถึงลักษณะของโรค สาเหตุ การป้องกัน และการรักษา แล้วสรุปมาเล่าให้เพื่อนฟัง

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

กิจกรรมนี้ใช้สื่อแผ่นพับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ซึ่งแต่ละชุดมีไม่เพียงพอกับผู้เรียน ต้องแบ่งกันดูทำให้รุ่นวายน้อย

กิจกรรมที่ 5 แลกน้ำ

1. ด้านสภาพแวดล้อม

ค่อนข้างวุ่นวาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีการลุกเดิน แต่ผู้เรียนหญิงส่วนใหญ่ก็พยายามตั้งใจฟัง อยากร่วมเล่นกันทุกคน มีความกระตือรือร้นมากขึ้นก่อนกิจกรรมก่อน

2. ด้านเนื้อหา

เป็นการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ การแพร่ของเชื้อโรค การติดต่อ การป้องกันและการดูแลรักษาที่ถูกต้อง

3. ด้านกิจกรรม

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการจำลองสถานการณ์ของการมีเพศสัมพันธ์ และโอกาสในการรับเชื้อโดยให้ผู้เล่นทุกคนได้ร่วมเล่น เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนรู้สึกสนุก อย่างเช่นตอนที่ขออาสาสมัครมาจำนวน 8 คน มีผู้ยกมือกันจำนวนมาก และทุกคนให้ความร่วมมือที่ดี

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

กิจกรรมนี้มีสื่อ ได้แก่ กระจกชนิดยา น้ำ สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ และสารละลายฟีนีฟทาลิน ในการจัดเตรียมมีการเตรียมการล่วงหน้าในตอนพักกลางวันเป็นเวลานาน ทำให้สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ มีความร้อนจนสัมผัสได้ ทำให้ผู้เรียนหญิงคนหนึ่งทราบว่าในแก้วน้ำมีส่วนผสม ซึ่งถ้ามีสถานที่มืดมืด ผู้ช่วยผู้ดำเนินการมากกว่านี้ ก็จะทำให้การเตรียมการได้เรียบร้อยไม่ต้องทำล่วงหน้านานขนาดนี้

กิจกรรมที่ 6 เรื่องอย่างนี้ต้องปฏิเสธ

1. ด้านสภาพแวดล้อม

ผู้เรียนหญิงเริ่มมีความสนุกในการเรียน ไม่มีใครขออนุญาตไปไหน ทุกคนให้ความสนใจว่า ในกิจกรรมนี้จะมีอะไร ถึงแม้สภาพอากาศในห้องจะร้อน ผู้ดำเนินการเริ่มเหนื่อย เนื่องจากต้องตะโกน เพื่อให้ผู้เรียนได้ยินกันอย่างทั่วถึง เพราะไม่มีไมโครโฟน

2. ด้านเนื้อหา

เป็นการให้ความรู้ในเรื่องทักษะการปฏิเสธ การต่อรอง และการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ล่อแหลม รวมทั้งสอดแทรกเรื่องการระวังรักษาตัว การรักศักดิ์ศรี และพูดถึงปัญหาในการเกิดเพศสัมพันธ์ในเวลาที่ไม่พร้อม รวมทั้งปัญหาเรื่องเพศที่เกิดจากบุคคลที่ใกล้ชิด

3. ด้านกิจกรรม

มีการฝึกทักษะการต่อรอง โดยแบ่งเป็นคู่ และมีการให้บางคู่นำมาเสนอหน้าห้อง ถึงเทคนิควิธีที่ประยุกต์นำมาใช้ โดยการแสดงละคร

4. ด้านสื่อ / อุปกรณ์

มีเอกสารใบความรู้เรื่อง “หลักการปฏิเสธ” พอเพียงกับจำนวนของผู้เรียนหญิง ผู้เรียนหญิงให้ความสนใจ

4.3 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา หลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการประเมินผลการจัดโปรแกรมศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

5.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหญิง ดูจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

5.2 ประเมินผลการจัดโปรแกรมศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออร์ลิ่ง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออร์ลิ่ง เรื่องเพศศึกษา ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล อภิปราย และ ข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์

1. สร้างและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ตามแนวคิดของบอยเออร์ลิ่ง สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

1.1 ศึกษาความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปราณี

1.2 วางแผนโปรแกรมโดยให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านเนื้อหา และกิจกรรม

2. ศึกษาความรู้และความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

สมมติฐาน

1. หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ผู้เรียนหญิงมีความรู้เพิ่มมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ผู้เรียนมีความพึงพอใจในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในระดับสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1. ผู้เรียนหญิง ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยเป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่มีอายุ 10 – 15 ปี ที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2544 - 2 สิงหาคม 2544 ทั้งหมด จำนวน 51 คน
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 16 คน

การดำเนินงานการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเอลด์

การดำเนินงานตามแนวคิดในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ

1.1 สสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี โดยใช้แบบสอบถาม ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรม นำผลการสำรวจความต้องการมารวบรวมดูความสนใจ ความต้องการของทั้งสอง แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นเนื้อหา และรูปแบบในกิจกรรม โดยคัดเลือกข้อที่มีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นเนื้อหาในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา โดยเนื้อหาจะมีครอบคลุมในทุกเรื่องทั้ง 6 ด้านที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดผลของโปรแกรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหญิง

นำแบบสอบถามสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และสรุป กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาความรู้ผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสำหรับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา เพื่อวัดความรู้ของผู้เรียนหญิง ทั้งก่อน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

พิจารณาข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษา จากการศึกษาทั้งด้านทฤษฎีแนวคิดและสภาพที่เป็นจริง กำหนดรูปแบบการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้เหมาะสมกับผู้เรียนหญิง ซึ่งโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นก็จะมีกิจกรรมการจัดอภิปรายกลุ่ม การร่วมแสดงความคิดเห็น และมีการเชิญวิทยากรมาร่วมโปรแกรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการตามแผน

- 4.1 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา
- 4.2 ดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ตามแผนที่วางไว้
- 4.3 ทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง เรื่องเพศศึกษา หลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

5.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหญิง ดูจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

5.2 ประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบโดยสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ เกี่ยวกับความต้องการในกิจกรรมด้านเนื้อหา 20 ข้อ กับรูปแบบการจัดกิจกรรม 10 ข้อ

2. แบบทดสอบความรู้ของผู้เรียนหญิง ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส

2.2 แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษานำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสอบวัดความรู้ เรื่องเพศศึกษา จำนวน 25 ข้อเป็นแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือกเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ข้อให้ 0 คะแนน

3. แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรม ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม ความเหมาะสมของเนื้อหากับระยะเวลาและการจัดการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการและดำเนินการจัดโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ที่สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS – The Statistical Package For Social Science) วิเคราะห์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วสรุปโดยแปลความตามเกณฑ์ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
2. แบบทดสอบความรู้ก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างก่อนและหลัง โดยใช้วิธีการทดสอบค่า ที (t-test) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
3. แบบประเมินผลความพึงพอใจในโปรแกรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ทำการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วสรุปโดยแปลความตามเกณฑ์ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้เรียนหญิงส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 31 คน ร้อยละ 60.78 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น 11 คน ร้อยละ 21.57 คน และระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 9 คน ร้อยละ 17.65 ด้านสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน 35 คน ร้อยละ 68.63 รองลงมาอยู่กินนอกสมรส 15 คน ร้อยละ 29.41 และหย่า 1 คน ร้อยละ 1.96
2. ผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการด้านเนื้อหาสอดคล้องกันในระดับมาก ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในระดับปานกลาง ได้แก่ ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง (ผู้เรียนหญิง $X = 3.10$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $X = 4.13$) ต้องการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน (ผู้เรียนหญิง $X = 3.98$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $X = 3.44$) ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ (ผู้เรียนหญิง $X = 3.25$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $X = 3.69$) ต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเอง

อย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ (ผู้เรียนหญิง $X = 3.37$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $X = 3.75$) ทั้งผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความต้องการในระดับน้อย และน้อยที่สุด

ผู้เรียนหญิงมีความต้องการในการจัดรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน สอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว (ผู้เรียนหญิง $x = 3.43$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.00$) ต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.33$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.38$) ต้องการเรียนรู้จากหนังสือ ตำราทางวิชาการ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.55$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 2.94$) ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก (ผู้เรียนหญิง $x = 3.02$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 4.19$) ต้องการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (ผู้เรียนหญิง $x = 3.49$, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง $x = 3.38$)

4. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือผู้เรียนจะมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน ยกเว้นข้อ 1 จุดประสงค์ที่สำคัญของการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ข้อ 2 ความรู้เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย ข้อ 18 การคุมกำเนิด ข้อ 20 วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจและเรียนรู้เพศตรงข้ามได้ดี และข้อ 25 การปฏิบัติและการป้องกันเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด

5. ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับมาก มีความพึงพอใจมาก ในกิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน ($x = 4.27$) กิจกรรมที่ 6 อย่างนี้ต้องปฏิเสธ ($x = 4.20$) กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ($x = 4.10$) กิจกรรมที่ 4 โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ ($x = 4.10$) กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก ($x = 3.96$) และกิจกรรมที่ 5 แลกน้ำ ($x = 3.84$) ตามลำดับ

ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้ความรู้ ($x = 4.57$) ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้มีความพึงพอใจในด้านอื่น ๆ ในระดับมาก ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ ($x = 4.41$) และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความ น่าสนใจ และเหมาะสม ($x = 4.27$) ผู้เรียนหญิง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของ บอยเออร์ล ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี” ดังที่กล่าวไว้ในสรุปผลการวิจัย นั้น เป็นไปตามเหตุผล ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาซึ่งจะเห็นว่าความต้องการของผู้เรียนหญิงกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คล้ายคลึงกัน การสำรวจความต้องการของผู้เรียนเป็นการศึกษาสถานการณ์ของปัญหา และ

ความต้องการบอยเออส์ (Boyle, 1981) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการวางโปรแกรม นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้เรียนหญิงมีความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาในระดับความต้องการมากในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความจำเป็นในการให้ผู้เรียนหญิง มีความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงธรรมชาติ จะได้ไม่เกิดความกังวล และมีการปรับตัวที่ถูกต้องและเหมาะสม แต่ผู้เรียนหญิงมีความต้องการเรียนรู้เรื่องการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพราะจากสถานการณ์ในปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคติดต่อที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์จำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ดังเช่นที่นายแพทย์ชัยยศ คุณานุสนธิ์ (2542) ดังสำรวจสุขภาพของประชากรไทย พ.ศ. 2540 พบว่า อัตราการติดเชื้อเอดส์ในสตรีไทยอายุ 13 – 19 ปี และ 20 – 24 ปี สูงกว่าผู้ชายกลุ่มเดียวกันและมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2548 น่าจะมีผู้ป่วยเอดส์เพิ่มสูงขึ้นถึง 769,000 คน และจากวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อต่าง ๆ ได้มีการกล่าวถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อยู่เป็นประจำ จึงทำให้ผู้เรียนหญิงเกิดความวิตกกังวล และเห็นถึงความสำคัญ และมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องนี้มาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ก็มีความต้องการในระดับมาก เช่นกัน ส่วนความต้องการด้านเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก และปานกลาง ผู้เรียนหญิงและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่มีความต้องการด้านเนื้อหาในระดับน้อย และน้อยที่สุด เนื่องจากในผู้เรียนหญิงกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นทั้งผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นถึงความสำคัญในการให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในเรื่องเพศศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร เตชารัตนกุล (2533) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเพศศึกษาในระดับปานกลาง เจตคติที่มีต่อเรื่องเพศศึกษาในทางบวก และมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่องเพศศึกษาในระดับมาก สุทัศน์ จิณแพทย์ (2531) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการที่จะศึกษาในเรื่องเพศในระดับมาก เคอร์บี (Kirby, 1985) พบว่าการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการสอนเพศศึกษาโดยที่วิชาเพศศึกษาเป็นวิชาที่เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบและสนใจเรียน และงานวิจัยของ นิยม ฉิมตระกูล (2518) พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมสาธิตส่วนกลางเห็นด้วยกับการจัดให้มีการสอนเพศศึกษา เนื่องจากผู้เรียนหญิง กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม จึงทำให้เกิดความสับสนจึงต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และเพื่อนเพศตรงข้าม

ความต้องการด้านรูปแบบกิจกรรมของผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการในการจัดกิจกรรมสอดคล้องกัน โดยมีความต้องการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน ต้องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ต้องการเรียนรู้จากการยกตัวอย่าง

เหตุการณ์ ต้องการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี และต้องการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโดยมีรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน ยกเว้นการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี เนื่องจากสถานที่ และอุปกรณ์ไม่ค่อยสะดวก ผู้วิจัยจึงได้นำสื่อโมเดลมาใช้แทน ประกอบกับจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของเนื้อหา

2. ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ซึ่งดูได้จากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน จะมีค่ามากกว่า แบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้เรียนหญิงส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนหญิงส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องเพศศึกษา ดังนั้นการที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาในครั้งนี้ จึงทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ส่วนความรู้เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย วิธีที่จะช่วยให้เข้าใจและเรียนรู้เพศตรงข้ามได้ดี ผู้เรียนหญิงมีความรู้เพิ่มขึ้น แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนเป็นเพศหญิง และในสังคมไทยเรายังไม่มีการให้ความรู้ในเรื่องเพศศึกษามากนัก จึงทำให้ผู้เรียนหญิงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศตรงข้าม การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ผู้วิจัยได้จัดตามขั้นตอนของ บอยเออล์ ตั้งแต่เริ่มสำรวจความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนหญิง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม และความต้องการที่สำรวจก็เป็นความต้องการที่แท้จริงที่เกิดจากผู้ร่วมโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม นอกจากนี้การสำรวจความต้องการเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรม และเป็นการสร้างสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของบอยเออล์ (Boyle, 1981) ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นการทำให้ประชาชนยอมรับในแผนดำเนินงานที่จะเกิดขึ้นต่อไป ทำให้ประชาชนพร้อมที่จะร่วมมือ เป็นการลดการต่อต้านและลดความรู้สึกละแอกแยกจากโปรแกรม ดังนั้นในการสร้างโปรแกรมทั้งด้านเนื้อหา และกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ จะจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหญิง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วม ดังที่พระราชวรมนู (2519) ได้กล่าวถึงหลักการสอนของพระพุทธเจ้าว่าถ้าเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้ทำเอง อย่างที่เรียกว่า ประสบการณ์ตรง และได้ให้ผู้เรียนได้รู้จักแสดงความคิดเห็น มีการอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม โดยผู้วิจัยแนะนำเพิ่มเติม พร้อมทั้งมีการสรุป จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ง่ายขึ้น โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออล์ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับจอห์น ดิวอี้ (อ้างถึงในอุ๋นตา นพคุณ ,2534) ได้กล่าวว่าการพิจารณาที่มาและพื้นฐานแห่งองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น จริงจัง และรอบคอบ ตลอดจนพิจารณาถึงผลอันจะเกิดขึ้นจากองค์ความรู้ นั้น ๆ ซึ่งเป็นการคิดแบบใคร่ครวญ เป็นส่วนช่วยที่จะให้มนุษย์คาดการณ์ไกล ดังนั้นการที่มี

กิจกรรมให้ความรู้เกิดขึ้น จะเป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจิราพร มงคลประเสริฐ พบว่า หลังการทดลองสอนเพศศึกษา 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และสุขปฏิบัติทางเพศสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระบุ ศาคริก (2527) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนน่าจะมีโครงสร้างและลักษณะที่เปิดโอกาสให้คนได้รับการปลูกฝังท่ามกลางบรรยากาศที่มีความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการคิดอ่านและแสดงความคิดเห็น

3. การประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับมาก แต่มีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ 3 เรื่อง ตัวเธอ ตัวฉัน ($x = 4.27$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจในด้านรูปแบบกิจกรรมผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้ความรู้ ($x = 4.57$) ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ ($x = 4.41$) และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจ และเหมาะสม ($x = 4.27$) ผู้เรียนหญิง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ความเหมาะสมในด้านอื่น ๆ ก็มีความพึงพอใจในระดับมาก ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในโปรแกรมในระดับมากเนื่องจาก ผู้เรียนหญิงรู้สึกมีส่วนร่วมในโปรแกรมตั้งแต่เริ่มต้น ในการแสดงความต้องการ และมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศหญิง เพศชาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้เรียนต้องการ และมีอาจารย์นคร สันธิโยธิน อาจารย์จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เป็นผู้ให้เกียรติในการเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องตัวเธอ ตัวฉัน ผู้เรียนหญิงบางคนรู้จัก เนื่องจากเคยเห็นท่านในโทรทัศน์ จึงทำให้ผู้เรียนหญิงคนอื่น ๆ ให้ความสนใจ การสาธิตก็ใช้อุปกรณ์จริง ผู้เรียนหญิงสามารถทดลองได้ พร้อมทั้งได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จึงทำให้ผู้เรียนหญิงเกิดความพึงพอใจในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ซึ่งจัดขึ้นตามขั้นตอนของบอยเฮลด์ และยังทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษามากขึ้น ดังนั้นแสดงว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของบอยเฮลด์ เป็นโปรแกรมการศึกษาที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจทั้งในด้านกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรม ผู้เรียนหญิงยังมีความต้องการในการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอีก มีการถามว่าจะมาอีกเมื่อไร อยากให้มีการจัดโปรแกรมแบบนี้บ่อย ๆ เนื่องจากมีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวความคิดของโนลล์ (Knowles, 1972) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินการว่า ต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้ร่วมโครงการก่อนจัดกิจกรรม

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาที่จัดขึ้นตามแนวคิดของบอยเฮลด์ ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นโปรแกรมที่พัฒนาตัวผู้เรียนหญิงเนื่องจากเป็นการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความต้องการของผู้เรียนหญิง ทำให้เกิด

ความรู้ในเรื่องเพศศึกษามากขึ้น ผู้เรียนหญิงมีความพึงพอใจในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมการศึกษา จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหญิง สอดคล้องกับ Ronald Gross (โรนัลด์ กรอส : อ้างถึงใน อุ่นตา นพคุณ 2527) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน และได้รับการตอบสนองให้เรียนได้ ก็จะสามารถนำประสบการณ์ชีวิตมาใช้ในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนทุกคน โดยการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสนองความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักตนเอง รู้จักคิดแก้ปัญหาให้กับตนเอง และสามารถนำไปใช้ได้ บอยเออร์ล (Boyle, 1981) จึงเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และสามารถแสดงความต้องการ โดยผู้จัดโปรแกรมต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้โปรแกรมที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเรื่องเพศศึกษา ตามแนวคิดของบอยเออร์ล เป็นการจัดโปรแกรมแบบมีขั้นตอน ดังนั้นผู้จัดควรศึกษาทำความเข้าใจกับวิธีการศึกษาระบบการคิด ค้นคว้า จะได้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เพื่อศึกษาลักษณะ สภาพของผู้เรียน ซึ่งแต่ละชุมชนก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไป และทำให้ผู้เรียนได้รู้สึกมีส่วนร่วมในโปรแกรมการศึกษานั้นด้วย ทำให้การจัดโปรแกรมนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเป็นโปรแกรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งก็จะทำให้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นด้วย
3. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ควรเป็นการจัดโปรแกรมที่มีรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายผสมผสานกัน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะของเนื้อหา และยังเป็นสิ่งจูงใจผู้เรียน ให้อยากมีส่วนร่วมในโปรแกรมมากกว่าจัดแบบใดแบบหนึ่ง
4. การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรทำอย่างต่อเนื่อง อาจจัดในรูปแบบของนิทรรศการ เพราะผู้เรียนสามารถมาดู ศึกษากันได้ตลอดเวลา และควรนำเสนอข่าวสารใหม่ ๆ ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้โปรแกรมน่าสนใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเฮอล์ ที่วิจัยขึ้นในครั้งนี้น่าสามารถนำไปปรับปรุงใช้กับชุมชนอื่น จึงสมควรได้มีการวิจัย ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาแนวคิดของบอยเฮอล์ในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย เนื่องจากในปัจจุบันสังคมได้ให้ความสนใจ และเห็นถึงความสำคัญในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา
2. ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรในลักษณะอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ตามแนวคิดของบอยเฮอล์
3. ควรมีการเปรียบเทียบการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเฮอล์ กับการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบอื่น ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
4. ควรมีการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ไปปรับปรุงใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ โดยพ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา กับเด็กและเยาวชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชกร ธิปัตดี. การสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างซับซ้อนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- กุลยา สุหรั่งพรหม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพในเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาการระบาด มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- จิราพร มงคลประเสริฐ. ผลการใช้แผนการสอนเพศศึกษาต่อความรู้ เจตคติ และสุขปฏิบัติทางเพศของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- ชวชนม สกนธวัฒน์และคณะ. การศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับเพศ การเจริญพันธุ์และการคุมกำเนิดในวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.
- ชวณีย์ จันทร์น้อย. พฤติกรรมทางเพศและเจตคติของนักเรียนวัยรุ่น : กรณีศึกษาพฤติกรรมร่วมเพศ เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
- ชัยศ คุณานุสนธ์ และคณะ. บทเรียน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนากลไกภาครัฐในการประสานงานจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ. การสัมมนาระดับชาติเรื่องโรคเอดส์ครั้งที่ 7 : ทิศทางการพัฒนากลไกภาครัฐ ในการประสานงานจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ, กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2542.
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ สุรีย์ กาญจนวงษ์ และจารุณี นะวิโรจน์. เพศศึกษาแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร : บารมีการพิมพ์, 2523.
- ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ. กลับคืนสู่พื้นฐานการวางโครงการการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ณัฐวรรณ จิตต์ทา. การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของการขายบริการทางเพศสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิธีเรียนแบบทางไกล จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

- ดวงพร เตชารัตนกุล. การศึกษาความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติที่มีต่อเรื่องเพศศึกษาและความต้องการที่จะศึกษาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2533.
- ดวงเดือน อ่อนน้อม และคณะ. รูปแบบโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กสามารถพิเศษในชั้นประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสารการพิมพ์, 2527.
- บุหงา สัมปชชิต. การสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความเห็นและความต้องการของครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในเขตชั้นใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ประชาสงเคราะห์, กรม. ประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำแท้ง. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรุงเทพมหานคร, 2537.
- ประเทิน มหาพันธ์. การศึกษากับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- ปอง มาลากุล, หม่อมหลวง. จดหมายถึงลูกหญิง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. การวิเคราะห์บางประการของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของคณงานสตรีวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- เพ็ญจันทร์ ประดับมุข. สถานการณ์และองค์ความรู้งานวิจัยเอดส์ด้านสังคมศาสตร์. การสัมมนาระดับชาติเรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 7 : ความก้าวหน้าของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์, กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2542.
- มยุรี ภูงามทอง. เพศศึกษาและสุขภาพในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์: , 2534.

- ยุพิน รุ่งแจ้ง. การแจ้งการจัดหลักสูตรเพศศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษา.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- รัตนา พุ่มไพศาล. ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, (ม.ป.ป.)
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (พิมพ์ครั้งที่ 3)
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2530.
- เวรดี คำประภา. ทรรณะของเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ที่
ไม่พึงประสงค์กับกฎหมายทำแท้งที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- วัชพันธ์ สินสถาพรพงศ์. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.
- วันतीय วาสิกะสิน และคณะ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2537.
- วิชาการ,กรม. เพศศึกษาในอนาคตเรื่องที่ต้องสอนให้ถึงแก่น. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน
(มิถุนายน 2543)
- ระพี สาคริก. การศึกษากับการพัฒนาการเกษตร. วารสารการศึกษาแห่งชาติ (เมษายน – พฤษภาคม
2525)
- ศรินทร วิทยะสิรินันท์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ
ก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ศิลปากร,กรม. สวัสดิรักษา สุภาพิตสอนเด็กและสุภาพิตสอนหญิง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ธรรมบรรณการ, 2504.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชีวิตและครอบครัวศึกษา (เพศ
ศึกษา). กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.
- ศุภมาส เศรษฐพงษ์กุล และปาจารย์ ผลประเสริฐ. สาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาและ
กระบวนการตัดสินใจทำแท้ง : กรณีศึกษาในคลินิกเอกชนของกรุงเทพมหานคร. วารสาร
พัฒนบริหารศาสตร์ 33 (เมษายน - มิถุนายน 2536) : 162 – 177, 2536.

สภาประชากร. การทำแท้งในประเทศไทย : วรรณกรรมปริทัศน์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โพสท์พับลิชชิง จำกัด, 2524.

สภาวิจัยแห่งชาติ. แนวทางการสอนเพศศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2501.

สรีตา วรรณวงศ์. การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการระบาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.

สุชาติ โสมประยูร และวรรณิ โสมประยูร. เพศศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2541.

สุทัศน์ จิณแพทย์. ทัศนคติในเรื่องเพศ และความต้องการที่จะศึกษาในเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก ในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531.

สุพจี เหล่าพานิช. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการกระทำผิดของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

โสภา ซปีลมันน์. บุคลิกภาพและพัฒนาการ : แนวโน้มสู่พฤติกรรมปกติและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน. หลักสูตรสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและพฤติกรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ไอ.เอส.พี.รឹងตั้งเฮ้าส์, 2536.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สถิติคดีอาญาในประเทศไทย ปี 2540. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร, 2541.

อนามัยครอบครัว, กอง. กรมอนามัย. สถิติผู้ลักลอบทำแท้ง. กรุงเทพมหานคร, 2533.

อรชร ปิตานนท์. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ภาษาอังกฤษ

Best, John W. Research in Education. 3 rd ed. Englewood Cliffs : Prentice – Hall, 1977.

Boyle P.G. Planning Better Programs. New York : Mc Graw-Hill, 1981.

De gaston, Richardson, J.F. Adolescent sexuality and sex education programs. Dissertation Abstracts International. 55 , 1995.

Gaddis Paul. The Project Manager in Harvard Business Review. May / June, 1959.

Good, Carter V. (Editor). Dictionary of Education. New York : McGraw – Hill, 1973.

- Kirby D. Sexuality Education : a more realistic view of its effects" Journal of School Health. 55 (10) : 421 - 424 , December} 1985.
- Knowles, Malcolm s. The Modern Practice of Adult Education : Pedagogy to Adragogy. Chicago : Follett Publishing ,1980.
- Mellany A} Phelps and Tripp J. "Sex Education : more is not enough" Journal of Adolescence. 15 (4) : 449-466 ; December, 1992.
- Philip H. Phenix. Philosophy of Education. New York : Henry Holt , 1958.
- Sjrpeder. Wpumne L. Minograph {resemtd om Caurie 545 Program Development. Florida State Imoversotu. 1975.
- Tyler, R.W. Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language Unabridged. New York (n.p.) : Prentice Hall Press, 1983.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร.อาชัญญา รัตน์อุบล
2. อาจารย์ชัยยศ อิมสุวรรณ์
3. แพทย์หญิงศุภาวีจน์ นั้บถื่อเนตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.218-2682

ที่ ทม.0302(2770.0603)882

วันที่ 13 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ

ด้วย นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเออสี่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี" โดยมี ศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หิรัญรัมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น ตามเอกสารที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ทม.0302(2770.0603)884

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน แพทย์หญิงศุภวัจน์ นันทิถื่อนตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาการศึกษาบัณฑิต ภาคศึกษาศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของบอยเฮอส์ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี" โดยมี ศาสตราจารย์อุ้นดา นพคุณ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หิรัญรัมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2682

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจความต้องการ
เรื่อง

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออร์ล
ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

- คำชี้แจง**
1. แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสำรวจความต้องการของ
ผู้เรียนเกี่ยวกับความต้องการในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง
เพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง
บ้านปรานี
 2. กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบสอบถาม และตอบตามความเป็นจริง
ทั้งนี้เพราะคำตอบของท่านมีความสำคัญต่อการวิจัย และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์
ต่อท่าน และประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

(นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต)

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจความต้องการ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้แต่ละข้อความ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด ซึ่งให้ท่านพิจารณาตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความต้องการมาก
3	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
1	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

รายการ	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านเนื้อหา 1. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างชายและหญิง ได้แก่ การนัดเที่ยว วิธีการจัดการนัดเที่ยว พฤติกรรมการนัดเที่ยวที่เหมาะสม 2. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น 3. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ	✓			✓	
			✓		

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
<p>ด้านเนื้อหา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างชายและหญิง ได้แก่ การนัดเที่ยว วิธีการจัดการนัดเที่ยว พฤติกรรมการนัดเที่ยวที่เหมาะสม 2. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น 3. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ 4. ต้องการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน 5. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ 6. ต้องการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของความรัก และความใคร่ 7. ต้องการเรียนรู้วิธีการปรับปรุงตนเองและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ 8. ต้องการเรียนรู้การคบเพื่อนต่างเพศและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ 9. ต้องการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ 10. ต้องการเรียนรู้เรื่องการตั้งครรรภ์ การดูแลรักษาตนเองในขณะตั้งครรรภ์ การฝากครรรภ์ การเตรียมตัวเกี่ยวกับทารกแรกเกิด การคลอดและการปฏิบัติตนหลังคลอด 11. ต้องการเรียนรู้เรื่องการทำเนตซีวิตมนุษย์และการเจริญเติบโตของทารกในครรรภ์. 					

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
<p>12. ต้องการเรียนรู้วิธีระวังรักษา และสุขปฏิบัติเกี่ยวกับ อวัยวะเพศ</p> <p>13. ต้องการเรียนรู้เรื่องการเลือกคู่ครอง</p> <p>14. ต้องการเรียนรู้เรื่องกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมจรรยาที่เกี่ยวกับเพศ เช่น การแต่งงาน การ ทำแท้ง การสมรสนอกกฎหมาย ฯลฯ</p> <p>15. ต้องการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ความหมาย และความจำเป็นในการวางแผนครอบครัว วิธีการคุม กำเนิด และวิธีการทำหมัน</p> <p>16. ต้องการเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่มีผลจากปัญหา พฤติกรรม ทางเพศของมนุษย์</p> <p>17. ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจเรื่องเพศอย่างผิด ๆ</p> <p>18. ต้องการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์</p> <p>19. ต้องการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยมในเรื่องเพศ</p> <p>20. ต้องการเรียนรู้เรื่องการป้องกัน และปกป้องตน เองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ</p>					
<p>อื่น ๆ โปรดระบุ.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>					

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
ด้านรูปแบบกิจกรรม 1. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว 2. ต้องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 3. ต้องการเรียนรู้จากการยกตัวอย่างเหตุการณ์ 4. ต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ 5. ต้องการเรียนรู้จากการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น เทป วีดีโอ 6. ต้องการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน 7. ต้องการเรียนรู้แบบค้นคว้าด้วยตนเองจากงานที่ได้รับมอบหมาย 8. ต้องการเรียนรู้แบบค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสือเท่านั้น 9. ต้องการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ 10. ต้องการเรียนรู้จากการทำงาน กิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
อื่น ๆ โปรดระบุ.....					

แบบสำรวจความต้องการ
เรื่อง

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดของบอยเออล์
ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี

- คำชี้แจง**
1. แบบสอบถามนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสำรวจความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง เกี่ยวกับความต้องการในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา สำหรับผู้เรียนหญิง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี
 2. กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบสอบถาม และตอบตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะคำตอบของท่านมีความสำคัญต่อการวิจัย และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อท่าน และประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

(นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต)

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจความต้องการ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้แต่ละข้อความ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด ซึ่งให้ท่านพิจารณาตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความต้องการมาก
3	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
1	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
ด้านเนื้อหา 1. ต้องการส่งเสริมเรียนรู้เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างชายและหญิง ได้แก่ การนัดเที่ยว วิธีการจัดการนัดเที่ยว พฤติกรรมการนัดเที่ยวที่เหมาะสม 2. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของ ร่างกายและจิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น 3. ต้องการส่งเสริมเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ	✓			✓	

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
<p>ด้านเนื้อหา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างชายและหญิง ได้แก่ การนัดเที่ยว วิธีการจัดการนัดเที่ยว พฤติกรรมการนัดเที่ยวที่เหมาะสม 2. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและ จิตใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น 3. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของคนในวัยต่าง ๆ 4. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การปฏิบัติตนขณะเป็นประจำเดือน 5. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ 6. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของความรัก และความใคร่ 7. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการปรับปรุงตนเองและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ 8. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การคบเพื่อนต่างเพศและการปฏิบัติต่อเพื่อนต่างเพศ 9. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการรู้จักจัดการกับตนเองอย่างถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ 10. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการตั้งครรรภ์ การดูแลรักษาตนเองในขณะตั้งครรรภ์ การฝากครรรภ์ การเตรียมตัวเกี่ยวกับทารกแรกเกิด การคลอดและการปฏิบัติตนหลังคลอด 					

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
11. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการทำเนติชีวิตมนุษย์และ การ เจริญเติบโตของทารกในครรภ์ 12. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีระวังรักษา และสุขปฏิบัติเกี่ยวกับ อวัยวะเพศ 13. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเลือกคู่ครอง 14. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องกฎหมายขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรมจรรยาที่เกี่ยวกับเพศ เช่น การแต่ง งาน การทำแท้ง การสมรสนอกกฎหมาย ฯลฯ 15. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ความหมายและความจำเป็นในการวางแผนครอบครัว วิธี การคุมกำเนิด และวิธีการทำหมัน 16. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่มีผลจากปัญหา พฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ 17. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจเรื่องเพศอย่าง ผิด ๆ 18. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรค เอดส์ 19. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องปัญหาสังคมกับค่านิยมในเรื่องเพศ 20. ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการป้องกัน และปกป้อง ตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ					

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
ด้านรูปแบบกิจกรรม 1. ต้องการจัดการเรียนรู้จากวิทยากรท่านเดียว 2. ต้องการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 3. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการยกตัวอย่างเหตุการณ์ 4. ต้องการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ 5. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น เทป วีดีโอ 6. ต้องการจัดการเรียนรู้จากวิทยากรหลายท่าน 7. ต้องการจัดการเรียนรู้แบบค้นคว้าด้วยตนเองจากงานที่ได้รับมอบหมาย 8. ต้องการจัดการเรียนรู้แบบค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสือเท่านั้น 9. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการแสดงละครตามบทบาทที่ได้รับ 10. ต้องการจัดการเรียนรู้จากการทำงาน กิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
อื่น ๆ โปรดระบุ					

แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษาของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาต่อไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงขอความกรุณาจากผู้เรียน โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ เรื่องเพศศึกษา เป็นคำถามจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ข้อ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

(นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต)

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง

หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. สถานภาพการสมรส

โสด

สมรส

อยู่กินนอกสมรส

หม้าย

หย่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย X บนตัวเลือก ก ข ค และ ง ที่นักเรียนเห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว (ขอให้ทำทุกข้อ)

1. **จุดประสงค์ที่สำคัญ**ของการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา คือข้อใด
 - ก. สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้
 - ข. สามารถเข้าใจถึงการรักษาโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้
 - ค. เข้าใจการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเพศ
 - ง. เพื่อให้ทำแท้งได้อย่างถูกต้อง
2. ภาวะสืบพันธุ์ของเพศชายที่ทำหน้าที่สร้างตัวอสุจิ และฮอร์โมนทางเพศชาย คือข้อใด
 - ก. องคชาติ
 - ข. ลูกอัณฑะ
 - ค. ต่อมลูกหมาก
 - ง. ถุงเก็บน้ำอสุจิ
3. ภาวะสืบพันธุ์เพศหญิงที่ทำหน้าที่สร้างไข่และฮอร์โมนเพศหญิง คือข้อใด
 - ก. รังไข่
 - ข. มดลูก
 - ค. ท่อนำไข่
 - ง. ช่องคลอด
4. การปฏิสนธิเกิดขึ้นได้อย่างไร
 - ก. เกิดจากการแบ่งตัวของไข่
 - ข. เกิดจากการแบ่งตัวของอสุจิ
 - ค. เกิดจากตัวอสุจิไปฝังตัวที่มดลูก
 - ง. เกิดจากการผสมของไข่กับตัวอสุจิ
5. ข้อใดเป็นสุขปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะเพศ
 - ก. ยืมผ้าเช็ดตัวเพื่อนใช้ในขณะอยู่ค่ายพักแรม
 - ข. ถ้าสงสัยว่าเป็นกามโรคให้รีบซื้อยามารับประทาน
 - ค. ไม่สวมเสื้อผ้าและชุดชั้นในที่คับเกินไป
 - ง. การทำความสะอาดอวัยวะเพศนั้น ควรล้างด้วยด่างทับทิม
6. ข้อใด **ไม่ถูกต้อง** เกี่ยวกับ “การผื่นเปื่อยก”
 - ก. เป็นการผื่นคล้ายอารมณ์ทางเพศ
 - ข. เป็นสิ่งธรรมชาติที่เกิดกับผู้ชายทุกคน
 - ค. ถ้าเกิดขึ้นบ่อย ๆ จะทำให้ร่างกายซูบผอม
 - ง. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กผู้ชายเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น
7. การร่วมเพศที่โอกาสตั้งครรภ์มากที่สุด จะอยู่ในช่วงใด
 - ก. ก่อนมีระดู 7 วัน
 - ข. หลังมีระดู 7 วัน
 - ค. ก่อนมีระดู 14 วัน
 - ง. มีโอกาสตั้งครรภ์ได้เท่ากันทุกวัน

8. การปรับตัวที่ดีของวัยรุ่น มีดังต่อไปนี้ **ยกเว้น** ข้อใด
- ตั้งจุดมุ่งหมายชีวิตและมีความรับผิดชอบ
 - ศึกษาหาความรู้ให้เข้าใจเกี่ยวกับวัยรุ่น
 - ยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
 - กังวลใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตนเอง
9. ความเป็นกระเทยที่มีผลจากทางด้านจิตใจ สาเหตุที่สำคัญที่สุด คือข้อใด
- เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู
 - การได้รับการบีบคั้นทางจิตใจ
 - พฤติกรรมที่เด็กชอบเลียนแบบ
 - สิ่งแวดล้อมที่ได้รับจากการเลี้ยงดู
10. มารยาททางสังคมระหว่างเพศ หมายถึงข้อใด
- เงื่อนไขที่สมาชิกในสังคมสร้างขึ้นมา
 - บทบาทที่เพศชายพึงปฏิบัติต่อเพศหญิง
 - เรื่องที่ควรค่าแก่การฝึกฝนจนกลายเป็นกิจกรรมโดยธรรมชาติ
 - มารยาททางสังคมที่เพศชายและหญิง พึงปฏิบัติต่อกันในวาระต่าง ๆ กัน
11. การคบเพื่อนต่างเพศตามขอบเขตของวัฒนธรรมไทย คือข้อใด
- ผู้ชายและผู้หญิงคบหากันอย่างเพื่อน
 - ผู้ชายและผู้หญิงอยู่ในที่ลับตาคนสองต่อสอง
 - ผู้หญิงแสดงความสนใจเพื่อนชายอย่างออกนอกหน้า
 - ผู้ชายใช้ถ้อยคำที่ใช้กับเพื่อนชายที่สนิท มาใช้กับเพื่อนหญิง
12. ข้อใดเป็นหลักการวางตัวที่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม
- พยายามหลีกเลี่ยงในการให้ความช่วยเหลือ
 - ให้เกียรติ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร
 - ให้ความสนิทสนม เหมือนเพื่อนเพศเดียวกัน
 - ใช้กิริยาวาจตามสมัณนิยม เพื่อความเป็นกันเอง
13. เกี่ยวกับเรื่องความรัก เราควรปฏิบัติตามข้อใด
- รักดีห้ามจู้ รักชั่วห้ามเส้า
 - อย่าชิงสุกก่อนห่าม
 - น้ำขึ้นให้รีบตัก
 - เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม
14. “ชิงสุกก่อนห่าม” คือ ความสัมพันธ์แบบใด
- สมชาย กับสมศรีไปเที่ยวกับเพื่อน
 - น้อย กับ หนุ่ม คอยกันทุกวัน
 - แมนกับ นิด ติวหนังสือสอบ
 - ก้อย ตั้งครรภ์ขณะยังเรียนอยู่

23. เมื่อมีอารมณ์หมกหมุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศวัยรุ่นควรปฏิบัติอย่างไร
- เข้าร่วมงานสังสรรค์ที่บ้านเพื่อนและเดินร่ำด้วย
 - เข้าร่วมฝึกซ้อมกีฬาตามที่ถนัด
 - ไปเที่ยวตามที่ใจปรารถนา
 - อยู่คนเดียวตามลำพัง
24. ผู้หญิงสามารถตั้งครรภ์ได้เมื่อไร
- เมื่ออายุเริ่ม 6 ปี
 - เมื่อเริ่มมีประจำเดือน
 - หลังจากมีประจำเดือนแล้ว 5 ปี
 - ได้ตั้งแต่เกิด
25. ถ้าหากคนใกล้ตัวมาสัมผัสร่างกายแล้วเกิดความรู้สึกอึดอัด ข้อใดเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง
- ไม่เล่าเหตุการณ์ให้ผู้ใหญ่ ฟัง เพราะกลัวผู้ใหญ่ไม่เชื่อ
 - เล่าเหตุการณ์ให้ผู้ใหญ่ ฟัง
 - หลีกเลี่ยงที่จะอยู่กับคนนั้นสองต่อสอง
 - คิดว่าทำไมเขาถึงมาสัมผัสร่างกายเราแบบนี้

แบบประเมินผล

การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบประเมินผลนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการประเมินผลการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษาต่อไป
2. กรุณาอ่านคำชี้แจงของแบบประเมินผล และตอบตามความเป็นจริง ทั้งนี้ เพราะคำตอบของท่านมีความสำคัญต่อการวิจัย และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อท่าน และประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
(นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต)
ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินผล

การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง โปรดระบุระดับความคิดเห็นต่อข้อความที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ท่านสนใจ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด ซึ่งให้ท่านพิจารณาตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
<p align="center">ความพึงพอใจในกิจกรรม</p> <p>1.กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์</p> <p>2.กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก</p> <p align="center">ฯลฯ</p> <p align="center">ความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา</p> <p>1. เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์</p> <p>2. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม</p> <p>3. เนื้อหา ความรู้ที่ได้รับสอดคล้องกับความต้องการ</p> <p align="center">ฯลฯ</p>					

รายการ	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
<p style="text-align: center;">ความพึงพอใจในกิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2. กิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก 3. กิจกรรมที่ 3 ตัวเธอ ตัวฉัน 4. กิจกรรมที่ 4 โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ 5. กิจกรรมที่ 5 แลกน้ำ 6. กิจกรรมที่ 6 อย่างนี้ต้องปฏิเสธ <p style="text-align: center;">ความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 2. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม 3. เนื้อหา ความรู้ที่ได้รับสอดคล้องกับความต้องการ 4. ความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ 5. ความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้ความรู้ 6. เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม 7. สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจ และเหมาะสม 8. กิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสำคัญ 9. รูปแบบกิจกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความเหมาะสม 10. จำนวนผู้เรียนเหมาะสมกับกิจกรรม 					

อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

.....

โปรแกรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

1 สิงหาคม 2544

เวลา 9.00 - 15.30 น.

ณ.สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

9.00 – 9.50 น.	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
9.50 – 10.00 น.	กิจกรรมจินตนาการรัก
10.40 – 11.30 น.	กิจกรรม ตัวเธอ ตัวฉัน
11.30 – 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.30 – 13.10 น.	กิจกรรมโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์
13.10 - 13.40 น.	กิจกรรม แลกน้ำ
13.40 – 14.10 น.	กิจกรรม เรื่องอย่างนี้ต้องปฏิเสธ
14.10 – 15.30 น	ประเมินผลโปรแกรมการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 1

เรื่อง กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนและผู้ดำเนินการ ให้ผู้เรียนได้เข้าใจ
วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา

ระยะเวลา 50 นาที

กิจกรรม

1. แนะนำตัวและทำความรู้จัก ซึ่งกันและกัน โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ผู้ดำเนินการแจกป้ายชื่อให้ผู้เรียนเขียนชื่อเล่นของตนเอง
2. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเขียนสิ่งที่คาดหวังจากการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ โดยเขียนลงในกระดาษชาร์ต เมื่อเสร็จแล้วนำไปติดที่บอร์ด
3. ผู้ดำเนินการ นำเกมส์ตุ๊กตาล้มลุก โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3 คน พร้อมทั้งอธิบายการเล่นเกมตุ๊กตาล้มลุกโดยให้ยืนเรียงกัน 3 คน คนที่ยืนตรงกลางเป็นตุ๊กตา อีก 2 คนเป็นผู้เล่นตุ๊กตา ผลัดกันผลัก และรับตุ๊กตา โดยต้องไม่ให้ตุ๊กตาล้ม ส่วนผู้ที่เล่นเป็นตุ๊กตา ต้องยืนนิ่ง ๆ เท้าชิดกัน ไม่ก้าวขาตามแรงผลัก
4. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของผู้เล่นแต่ละคน ในการเล่นเกมตุ๊กตาล้มลุก
5. ผู้ดำเนินการสรุปกิจกรรมพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องเพศศึกษา และเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้เรียน ตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกันปรับเข้าหากันให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปรับและยึดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นหลัก
6. แจกแบบทดสอบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

สื่อ/อุปกรณ์

1. ป้ายชื่อ
2. ปากกาเมจิก
3. แบบทดสอบก่อนเข้าเรียน

กิจกรรมที่ 2

เรื่องจินตนาการรัก

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคาดการณ์ วิเคราะห์ การเกิดเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้ และสามารถสรุปผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมได้

ระยะเวลา 50 นาที

กิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนเป็น 10 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
2. ผู้ดำเนินการ นำเสนอ ตีตภาพจินตนาการรัก ภาพที่ 1 เรียงตามลำดับเหตุการณ์บนบอร์ด
3. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาภาพเรียงตามลำดับ แล้วคาดเดาสถานการณ์จากภาพที่ 4 โดยปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก
4. ให้ผู้เรียนช่วยกันคาดการณ์ว่า จะเกิดเหตุการณ์อย่างไร ต่อจากภาพที่ 4 โดยร่วมกันอธิบายเหตุการณ์ในภาพที่ 5
5. ให้ผู้เรียนคาดการณ์ภาพต่อเนื่องจากภาพที่ 5 แล้วร่วมกันอธิบายเหตุการณ์นั้น ในภาพที่ 6
6. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอภาพที่ 5 และ 6 พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบการคาดการณ์
7. ผู้ดำเนินการ สรุปกิจกรรม

สื่อ / อุปกรณ์

1. ใบกิจกรรมที่ 2 จินตนาการรัก
2. รูปภาพจินตนาการรัก 6 ภาพ ได้แก่
 - ภาพที่ 1 ชายหญิงกับจินตนาการในอารมณ์รัก
 - ภาพที่ 2 ปิ้งกันท่ามกลางหมู่เพื่อน
 - ภาพที่ 3 จีบกัน / ไท่คุย / เดินด้วยกัน / ไปรับประทานอาหารด้วยกัน
 - ภาพที่ 4 พยายามหาโอกาสอยู่ 2 ต่อ 2 ในที่เฉพาะระโหฐาน
 - ภาพที่ 5 กระดาษเปล่า (ผู้เรียนคิดภาพต่อไปเอง)
 - ภาพที่ 6 กระดาษเปล่า (ภาพต่อเนื่องจากภาพที่ 5)
3. ปากกาสีเมจิก
4. กระดาษกาวย่น
5. กระดาษปรีฟ

ใบกิจกรรมที่ 2

จินตนาการรัก

ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มพิจารณาภาพเรียงตามลำดับ แล้วช่วยกันอธิบายภาพ ตามประเด็นคำถามต่อไปนี้

1. ภาพที่ 1 จะเกิดขึ้นตอนประมาณอายุเท่าไร

.....

.....

2. ระยะเวลาจากภาพหนึ่งไปอีกภาพหนึ่งใช้เวลานานเท่าใด

.....

.....

3. เหตุเกิดขึ้นที่ไหน ได้บ้าง

.....

.....

4. ระหว่างนั้น แต่ละฝ่ายรู้สึก หรือคิดเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

5. ระหว่างนั้น แต่ละฝ่ายแสดงออกต่อกันอย่างไรบ้าง

.....

.....

6. ระหว่างนั้นรู้สึก หรือคิดต่อกันฝ่ายอย่างไรบ้าง

.....

.....

ให้ผู้เรียนช่วยกันคาดการณ์ว่า ต่อมาจะเกิดเหตุการณ์อย่างไร แล้วร่วมกันอภิปรายการคาดการณ์เหตุการณ์ลงในกระดาษเปล่า 2 แผ่นที่จัดให้ เป็นภาพที่ 5 และ 6 ตามลำดับ พร้อมทั้งส่งตัวแทนกลุ่ม นำเสนอรายงาน

กิจกรรมที่ 3

เรื่อง ตัวเธอ ตัวฉัน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจสรีระเพศชาย เพศหญิง และการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นได้ พร้อมทั้งสามารถดูแลสุขภาพอนามัยทางเพศได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 50 นาที

กิจกรรม

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย
2. เชิญวิทยากรอธิบายประกอบโมเดลสรีระเพศชาย เพศหญิง ตลอดจนการดูแลสุขภาพทางเพศ และอภิปรายซักถาม ผู้เรียนสรุปบันทึกสาระสำคัญลงในใบกิจกรรมที่ 3
3. แจกใบความรู้เรื่องตัวฉัน และสรุป ให้นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

สื่อ / อุปกรณ์

1. ใบกิจกรรม 3 เรื่อง สรีระเพศชาย – เพศหญิง
2. ใบความรู้
3. โมเดลอวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย – หญิง
4. ถุงยางอนามัยเพศหญิง
5. ยาคุม / โปสทินอล / ห่วงอนามัย / ยาฉีด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบความรู้เรื่องตัวฉัน

เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น ชายและหญิงจะมีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ และอารมณ์ สังคม ผู้หญิงจะอยู่ช่วงอายุ 10 – 12 ปี จะมีการเจริญเติบโต เร็วกว่าผู้ชายประมาณ 2 ปี สำหรับผู้ชายประมาณ 13 ปี น้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องจากฮอร์โมนจากต่อมไร้ท่อ คือ ต่อมใต้สมองจะหลั่งฮอร์โมนออกมา ซึ่งจะมีผลต่อต่อมเพศและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเป็นอย่างมาก

ชาย ช่วงอายุ 13 – 15 ปี	หญิงช่วงอายุ 10 – 11 ปี
<p>มีกล้ามเนื้อ น้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มมากขึ้น</p> <p>เสียงแตกห้าว นมตั้งพาน มีขนขึ้นตามบริเวณ</p> <p>อวัยวะเพศ รักแร้ มีการขับเคลื่อนของน้ำอสุจิ</p> <p>มีความต้องการทางเพศ และเริ่มสนใจ</p> <p>เพศตรงข้าม</p>	<p>ความสูงจะเพิ่มขึ้น สะโพกจะผายขึ้น</p> <p>ต้นขาและก้นจะใหญ่ขึ้น หน้าอกจะ</p> <p>เริ่มใหญ่ขึ้น มีขนขึ้นตามบริเวณ</p> <p>อวัยวะเพศ รักแร้ และเริ่มมีประจำเดือน</p> <p>และเริ่มสนใจเพศตรงข้าม</p>

การฝันเปียก คือ การที่เด็กชายวัยรุ่นในขณะนอนหลับ ก็จะมีฝันหรือจินตนาการ และมีการหลั่งอสุจิออกมาในขณะหลับ เรียกว่า ฝันเปียกก็เป็นการลดความตึงเครียดโดยตามธรรมชาติ

ประจำเดือน (ระดู หรือเมนส์) เด็กหญิงเกิดมาพร้อมกับมีไข่หลายล้านใบในรังไข่ เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ร่างกายของเราจะปล่อยไข่ออกจากรังไข่เดือนละหนึ่งใบ หมายถึง โดยไข่ใบนี้จะเคลื่อนไปตามท่อรังไข่ หรือปีกมดลูก ไปยังมดลูก หากไข่ไม่มีการผสมกับอสุจิในช่วงนี้ ผนังมดลูกจะหลุดออกมาเป็นโลหิตจำนวนหนึ่งเรียกว่าประจำเดือน

สุขอนามัย คือ การดูแลรักษา การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์

เพศหญิง เป็นอวัยวะที่ต้องดูแลเอาใจใส่ การทำความสะอาด คือ ล้างด้วยสะอาด ไม่จำเป็นต้องใช้น้ำยาล้างช่องคลอด เพราะจะไปทำลายเชื้อแบคทีเรียที่มีอยู่ธรรมชาติในช่องคลอด ล้างเฉพาะภายนอก วิธีล้าง ควรล้างจากด้านหน้าไปทางด้านหลัง แล้วใช้ผ้าซับที่สะอาด

เพศชาย การทำความสะอาด คือ ล้างด้วยสบู่อย่างอ่อนกับน้ำเปล่า สำหรับผู้ที่หนังหุ้มปลายอวัยวะเพศยังไม่สมบูรณ์ ควรเปิดล้างให้สะอาด แล้วใช้ผ้าซับที่สะอาด

กิจกรรมที่ 4

เรื่อง โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง

ระยะเวลา 40 นาที

กิจกรรม

1. นำเข้าสู่บทเรียน โดยการตั้งคำถาม โรคอะไรเอ่ยที่เกิดจากเพศสัมพันธ์ บันทึกบนกระดานปฐพี
2. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน เข้าศึกษากลุ่มละ 1 โรค ถึงสาเหตุ อาการ และการป้องกันรักษา โดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม โดยศึกษาจากแผ่นพับ แผ่นภาพ
3. นำเสนอในลักษณะบทบาทสมมติ
4. ผู้เรียนบันทึก สรุป ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่ได้รับจากบทบาทสมมติลงในใบกิจกรรมที่ 4
5. วิทยากรอธิบายให้ความรู้เพิ่มเติม อภิปรายซักถาม
6. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันสรุป โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์

สื่อ / อุปกรณ์

1. แผ่นภาพเกี่ยวกับโรคหนองใน, ซิฟิลิส, เริม, ต่อม้ำเหลืองอักเสบ, เอดส์, ฝีมะม่วง
2. แผ่นพับโรคต่าง ๆ
3. ใบกิจกรรมที่ 4
4. กระดานปฐพี
5. ปากกาเมจิก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบกิจกรรมที่ 4
เรื่อง โรคที่เกิดจากเพศสัมพันธ์

ผู้เรียนสรุปความรู้ ความเข้าใจ จากการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับโรคจากเพศสัมพันธ์

โรค	สาเหตุ	อาการ	การป้องกันรักษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 5

เรื่อง แลกน้ำ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักในสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อ HIV ทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกัน

ระยะเวลา 30 นาที

กิจกรรม

1. ผู้ดำเนินการเตรียมอุปกรณ์ตามที่กำหนดในรายการสื่อ / อุปกรณ์
2. ผู้ดำเนินการนำผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยน ตามขั้นตอนในใบกิจกรรม เรื่อง “แลกเปลี่ยนน้ำ”
3. ผู้ดำเนินการเปรียบเทียบการแลกเปลี่ยนน้ำ ก็คือ การมีเพศสัมพันธ์ นักเรียนและวิทยากร ร่วมกันสรุปความรู้จากใบกิจกรรมแลกเปลี่ยนน้ำกับการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวี
4. ผู้รับเชื้อไม่สามารถแยกแยะได้ว่าใคร คือคนปกติ และใครคือผู้ติดเชื้อ ดังนั้น การป้องกันที่ปลอดภัยที่สุดคือ ป้องกันกับบุคคลทุกคน

สื่อ / อุปกรณ์

1. ใบกิจกรรมเรื่อง “การแลกเปลี่ยนน้ำ”
2. สารโซเดียมไฮดรอกไซด์
3. น้ำเปล่า
4. แก้วใสสำหรับใส่น้ำสองเท่าของจำนวนผู้เรียน
5. กระบอกจืดยาเท่ากับจำนวนผู้เรียน
6. สารละลายฟีนอล์ฟทาลิน
7. ไม้สำหรับวางแก้วน้ำ
8. ถาดวางแก้ว

- รอบที่ 5 ให้อาสาสมัครทั้ง 8 คนเข้ามาร่วมเล่นด้วย โดยให้อาสาสมัครเลือกจะจับคู่กับใครก็ได้ในวง แต่ห้ามอาสาสมัครจับคู่กันเอง เมื่ออาสาสมัครจับคู่ได้แล้ว ให้ที่เหลือจับคู่กันเอง และแลกเปลี่ยนกันจากนั้นให้ทุกคนกลับไปนั่งที่เดิมโดยนำแก้ววางไว้ข้างหน้าตนเอง
- ตั้งคำถาม “กิจกรรม แลกน้ำ” ที่เพิ่งเล่นไป เปรียบเทียบกับเรื่องเอดส์ได้อย่างไรบ้าง จากนั้นผู้ดำเนินการอธิบายเพิ่มเติมว่า การแลกเปลี่ยนเป็นการจำลองการมีเพศสัมพันธ์
- ถามต่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ทำให้ติดเชื้อเอดส์ได้หรือไม่
- บอกนักเรียนว่า ถ้าเปรียบเทียบขวดน้ำที่ทุกคนถืออยู่กับคนในสังคมที่มีเพศสัมพันธ์และในวงนี้มีคนที่ติดเชื้อเอดส์ ถามนักเรียนว่าบอกได้หรือไม่ว่าเป็นใคร ผู้ดำเนินการเปรียบเทียบว่าเราไม่สามารถดูจากรูปลักษณ์ภายนอกได้ว่าใครมีเชื้อเอดส์ เหมือนแก้วน้ำใส ๆ ที่เหมือนกันทุกแก้วเราบอกไม่ได้ว่าแก้วไหนมีสิ่งใดปะปนอยู่
- ตั้งคำถาม เมื่อดูจากรูปลักษณ์ภายนอกไม่ได้ว่าใครมีเชื้อบ้าง วิธีการที่จะทราบว่าใครมีเชื้อเอดส์บ้าง คืออะไร ผู้ดำเนินการสรุปให้เห็นว่า มีเพียงวิธีเดียวที่จะทราบอย่างแน่นอนว่าใครมีเชื้อเอดส์บ้าง คือ การตรวจเลือกหาเชื้อ HIV
- แจ้งว่าในกิจกรรมนี้เป็นการจำลองเหตุการณ์การตรวจเชื้อ HIV เราจะตรวจจากแก้วน้ำที่แต่ละคนถือ ถามหาผู้สมัครใจตรวจ แล้วนำสารละลายฟีนอล์ฟทาลีน หยดใส่แก้วน้ำของผู้ที่สมัครใจตรวจ ถ้าแก้วน้ำเปลี่ยนเป็นสีแดงแสดงว่ามีเชื้อเอดส์ ให้ถามเจ้าของแก้วแรกที่น้ำเปลี่ยนสีว่าคิดว่าจะได้รับเชื้อเอดส์จากใคร จากนั้นถามคนที่ถูกระบุว่าเป็นผู้ให้เชื้อต่อไปอีก 2 – 3 คน คิดว่าได้รับมาจากใคร ถามคนเหล่านี้ว่าเมื่อแก้วแรกเปลี่ยนสีใครคิดว่าแก้วของตนเองจะเปลี่ยนด้วยการตรวจหรือไม่ เมื่อตรวจและพบแก้วที่เปลี่ยน สีแก้วที่สองให้ไล่ถามแบบเดิมว่าได้รับมาจากใคร
- แจ้งผู้เล่นทั้งหมดว่าจะบังคับให้ตรวจ ยกเว้นอาสาสมัคร แล้วหยดฟีนอล์ฟทาลีนให้ทุกคนสู่มถามคนที่แก้วน้ำเปลี่ยนสีว่าคิดว่าจะได้รับมาจากใครเพิ่มเติมอีก 2 – 3 คน
- ทำการทดสอบแบบเดียวกันกับอาสาสมัคร ถามกลุ่มอีกครั้งว่า อาสาสมัครได้แลกเปลี่ยนกี่ครั้ง ย้ำว่าอาสาสมัครได้เล่นเพียงรอบเดียว ถามนักเรียนว่าอาสาสมัครในกิจกรรมนี้อาจเป็นตัวแทนของใครหรือพฤติกรรมอะไรได้บ้าง
- ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมว่า อาสาสมัคร ซึ่งแลกเปลี่ยนเพียงครั้งเดียว เป็นตัวแทนของการมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียว ครั้งแรก หรือมีกับคนเดียว ซึ่งก็มีโอกาสติดเชื้อได้เช่นกัน น้ำในขวดของอาสาสมัครจะเปลี่ยนสีหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับว่าได้แลกเปลี่ยนกับใคร
- ตั้งคำถาม

- การมีเพศสัมพันธ์กับคนคนเดียว (รักเดียวใจเดียว) รักนวลสงวนตัว (มีเพศสัมพันธ์เมื่อแต่งงาน) ทำให้ปลอดภัยจากเอดส์ได้จริงหรือไม่ ทำไมการมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวจึงมีโอกาสติดเชื้อได้
- คิดว่าในชีวิตจริงคนเราไม่โอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้กี่ครั้ง กับคนเพียงคนเดียวหรือหลายคน
- โอกาสเสี่ยงในการติดเชื้อขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง
- ถ้ามักเรียนว่า คิดว่ามีแก้วตังต้นที่มีเชื้ออยู่ที่ใบ รู้ไหมว่าเป็นแก้วไหน ผู้ดำเนินการเฉลย โดยนำฟिनอพทาสิ้นหยดใส่แก้วที่ทุกคนเก็บน้ำใส่ไว้ก่อนเริ่มเล่น จะเห็นว่ามีเพียงแก้วเดียวเท่านั้นที่เปลี่ยนสี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 6

เรื่อง อย่างนี้ต้องปฏิเสธ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิเสธ และหาทางออกเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อน ไปมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

ระยะเวลา 60 นาที

กิจกรรม

1. ผู้ดำเนินการสนทนาถึงพฤติกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจนำผลเสียมาสู่ผู้เรียน และผู้เรียนควรปฏิเสธ เช่น การดูวิดีโอลามก การดื่มเหล้า การเที่ยวสถานเริงรมย์ และการอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 10 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้ฝึกทักษะการปฏิเสธ จากเรื่องที่กำหนดให้ แล้วนำมาเสนอ
3. ผู้ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ขั้นตอนการปฏิเสธ และหาทางออกที่เหมาะสม ถูกต้องตามหลักการและแจกใบความรู้เรื่อง “หลักการปฏิเสธ”
4. แบ่งกลุ่มเดิม เพื่อวิเคราะห์บทสนทนาจากการฝึกทักษะการปฏิเสธของแต่ละกลุ่ม

สื่อ / อุปกรณ์

1. ใบความรู้เรื่อง “หลักการปฏิเสธ”
2. ใบงานสถานการณ์ต่าง ๆ
3. แบบทดสอบหลังเรียน

ใบความรู้ เรื่อง หลักการปฏิเสธ

การปฏิเสธเป็นทักษะที่ผู้เรียนควรมีฝึกให้คุ้นเคย เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่อาจนำผลเสียมาสู่ผู้เรียน และถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการป้องกันตนเอง การปฏิเสธที่เหมาะสมจะช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่มเพื่อนได้

หลักการปฏิเสธที่ดีมีดังนี้

1. ปฏิเสธอย่างจริงใจทั้งท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะขอปฏิเสธ
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียว มักถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น
3. การขอความเห็นชอบ และแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ จะเป็นการรักษาน้ำใจของผู้ชวน
4. เมื่อถูกเข้าขี้ต้อ หรือสบประมาท ไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออก ควรยืนยันการปฏิเสธและหาทางออกโดยเลือก
 - 1.1 ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกสาเหตุทางเสียงจากเหตุการณ์ไป
 - 1.2 การต่อรองโดยการหากิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทน
 - 1.3 การผลัดผ่อน โดยการขอยืดเวลาออกไป เพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชวนไปเที่ยวต่อ

ตัวละคร แแบ็งก์ (นักศึกษาชาย) และโบว์ (นักศึกษาหญิง)

ในงานวันเกิดเพื่อน

แบ็งก์ : โบว์งานวันนี้สนุกมากเลยนะ เดี่ยวเราขี่มอเตอร์ไซค์ออกไปเที่ยวต่อกันนะ

โบว์ : (ท่าทางลังเล) จะดีหรือแบ็งก์ นี่ก็ดีก็มากมากแล้วนะ

แบ็งก์ : ไม่เป็นไรหรอก พรุ่งนี้เป็นวันหยุด เราไม่ต้องไปเรียนอยู่แล้ว

โบว์ : (อีกอึก.. นึกคำพูดไม่ออก) มันไม่ค่อยเหมาะนะกลัวพ่อแม่จะว่า

แบ็งก์ : โอ้.. โบว์นี่เราก็อึด ๆ กันแล้ว จะไปแคร์คนอื่นทำไม

โบว์ :

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉลองสอบเสร็จ

ตัวละคร ดาว และ หญิง เพื่อนสนิทกัน

ดาว : หญิง... เย็นนี้มีงานเลี้ยงที่บ้านหนูม เธอไปกับเราไหม

หญิง : งานเลี้ยงอะไรละ

ดาว : งานเลี้ยงฉลองสอบเสร็จไงละ

หญิง : มีใครไปบ้างละ

ดาว : ก็เพื่อน ๆ ของเราทั้งนั้นแหละ

หญิง : ดื่มเหล้ากันด้วยใช่ไหม

ดาว : แนนอนอยู่แล้ว ถ้าอย่างงั้นก็ไม่ใช่งานเลี้ยงนะซี

หญิง : งั้นเราขอตัวดีกว่า จะรีบกลับบ้าน

ดาว : รีบกลับไปทำไม บ้านมันไม่หนีไปไหนหรอก

หญิง : เราต้องไปช่วยแม่ทำงานบ้าน

ดาว : จะรีบไปกินนมแม่หรือไง

หญิง : ไม่ใช่อย่างนั้น เราเพียงแต่.....

ดาว : อย่ามาโกหกกันเลย ไม่แน่ว่าจริงนี่หว่า ถ้าแน่ว่าจริงไปกับเราซี

หญิง :

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉลองปิดภาคเรียน

สมศักดิ์ ณีรัฐวุฒิ สมศรี อ้อย สุวีวัลย์ นัดกันไปเที่ยวชะอำ หลังจากการสอบเสร็จโดยจะพักค้างคืนที่บังกะโลกัน 1 คืน และในวันนั้นเวลาพลบค่ำ สมศักดิ์ ชวนสมศรี ออกไปเดินเล่นชายหาด และไปนั่งคุยกันที่ลับตา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศิริมา กิตติบัณฑิต เกิดวันที่ 29 กรกฎาคม 2516 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี
จากภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเข้าศึกษาต่อ
ที่ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย